

KONSERVAATTORI

2024 ² 143

12

Elämäntyöhaastattelu:
Riitta Koskivirta

54

Kalkkiokangas:
Mitä tämä oikein on?

Konservattoriliitto (PKL) on kulttuuriperinnön säilyttämiseen erikoistuneen ammattikunnan konservattoreiden yhdistys. Sen tarkoituksena on kehittää konservointialaa, valvoa ammattikunnan etuja ja toimia konservointialan edustajana Suomessa. Yhdistys julkaisee Konservattori -lehteä, järjestää koulutuspäiviä alan teemoihin liittyen sekä osallistuu konservoinnista käytävään keskusteluun. Konservattoriliitto muodostaa yhdessä muiden pohjoismaiden osastojen kanssa Pohjoismaisen konservattoriliiton (NKF). Konservattoriliiton toimintaan on saatu avustus Museovirastolta.

▼
Kaikkien toivoisin olemaan laajalti uteliaita, käymään keskusteluja kollegojen kanssa yli eri konservoinnin suuntautumisalojen ja myös eri ammattikuntien välillä.

Sivu 15, Elämäntyöhaastattelu: Riitta Koskivirta

SISÄLLYS

- 3 Pääkirjoitus
- 4 PKL tiedottaa
- 6 PKL kommentoi restauroinnin koulutusta
- 8 Valitut fragmentit
- 10 Menetelmä: Tekstiilin kaliumboori-hybridikäsittely
- 12 Elämäntyöhaastattelu: Riitta Koskivirta
- 16 Miksi museoesineisiin ei saa koskea -piste
- 19 Flokkitapetit Louhisaaren kartanolinnassa
- 25 Suurenuslasin alla: Louhisaaren flokkitapetit
- 32 3D-tulostuksen soveltuvuus käytännön konservointiin
- 39 Europa Nostra 60 vuotta
- 42 Sustainable solutions for Conservation: New Strategies for New Times -kongressi
- 44 Matkaraportti: E.C.C.O.n yleiskokous 20.5.2024
- 47 Kulttuuria ja luontoa pohjoisessa: Konservattoriliiton kevätretki Rovaniemelle ja Inariin 17. - 19.4.2024
- 51 Matkalla: Photomechanical Prints: History, Technique, Aesthetics and Use
- 54 Kalkkiokangas: Mitä tämä oikein on?
- 57 Toimintakertomus 2025
- 61 CEN-standardityökutsu

Kannen kuva: Kaisa Lepistö

KONSERVAATTORI

**Pohjoismaisen konservattoriliiton
Suomen osasto ry**

**Nordiska konservatorförbundet
Finländska sektion rf**

www.konservattoriliitto.fi
www.facebook.com/konservattoriliitto
http://konservattoriliitto.blogspot.fi/
https://www.instagram.com/
/konservattoriliitto/

Puheenjohtaja:

Sini Oksanen
konservattoriliitto@gmail.com

Lehden työryhmä:

Susan Hannusas
Anniina Hatakka
Elviira Heikkilä
Kaisa Lepistö
Aino Sainio
Iina Sinersaari

Lehden toimituksen sähköposti:
pkllehti@gmail.com

**Osoitteenmuutokset,
puuttuvat lehdet ja jäsenasiat:**
Emmi Kaartinen
jasensihteeri.pkl@gmail.com

Konservattori-lehti

Número 145
Painovuosi 2024
ISSN 0780-0225 (painettu)
ISSN 2345-1814 (verkkajulkaisu)
Levikki 310 kpl
2 numeroa vuodessa

Ilmoitushinnat:

2/1 sivu 80 €/lehti (128 €/vuosi)
1/1 sivu 55 €/lehti (88 €/vuosi)
1/2 sivu 30 €/lehti (48 €/vuosi)
Takakansi 80 €/lehti (128 €/vuosi)
Vuositilauksen hinta 50 €

Aineistopäivät:

Número 144
Ilmestyy toukokuussa 2025
Aineistoehdotukset 28.2.2025 mennessä
Sisäänjättöpäivä 31.3.2025 mennessä

Número 145

Ilmestyy marraskuussa 2025
Aineistoehdotukset 31.8.2025 mennessä
Sisäänjättöpäivä 30.9.2025 mennessä

Ulkoasun suunnittelu:

Anna Mattsson/Suomi Design Oy

Painopaikka: Paino-Kaarina Oy, Kaarina

PÄÄKIRJOITUS

Tervehdys rakkaat kollegat ja muut lukijat!

Elämme museoalalla epävarmoja aikoja ja sen ehkä huomaa tämän lehden sisällössäkkin, sillä sovittuja juttuja on peruuntunut ennätysmäärin paljon. Toimituksen jäsenilläkin on ollut kaikenlaisia muita kiireitä, mistä selkeimpiä on varmaankin olleet minun ja Ainin YAMK-opinnäytetyöt. Rankkaa oli, mutta kyllä työmäärän arvoista! Olemme kuitenkin saaneet mielestäni hyvän kokonaisuuden luetta-vaakseen ja ainahan toki voi tarjota parempia juttuja...

Museoalan rahoitushaasteista näkyvimpiä ovat olleet Museovirastoon kohdistuneet leikkaukset, mutta valitettavasti myös monessa muussa instituutiossa on raha ollut tiukilla. Ilahduttavaa sen sijaan on ollut, kuinka monet ovat nousseet puolustamaan museoalaa ja sen ammattilaisia. Museot ovat osa yhteiskuntaa ja niitä pidetään yleisesti tärkeinä, emmekä saa vajota epätoivoon ja lamaannukseen. Itse olen pohdiskellut omassa työpaikassani käytyjen keskustelujen sekä erilaisten museoalalla käynnissä olevien hankkeiden myötä, että voisiko talousongelmista seurata jotain hyvääkin. Museoiden joutuessa laskemaan rahojaan kalliit digihankkeet saattavat unohtua ja kokoelmien olemassaolo muistua mieleen. Museollahan täyttyvä olla kokoelmat ollakseen museo

esimerkiksi ICOM:in ja Suomen lain museomääritelmiä mukaan, ja niiden hyödyntäminen on yhtä lailla oleellista. Kokoelmaesineet ovat tärkeitä myös yleisöille. Itse olen jatkuvasti innoissani siitä, kuinka hienoja esineitä ja näyttelyitä paikallismuseoissa on ja kuinka hyvin paikallismuseoita pyörittävät vapaaehtoiset ja sivutoimiset kunnan työntekijät niitä ylläpitävät. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, etteikö ammattilaisia tarvittaisi neuvomassa ja auttamassa.

Tässä numerossa kerrotaan kattavasti *Culturellin* konservattori **Elina Wirkkalan**, Metropolian organisen materiaalin konservoinnin opiskelijoiden sekä lehtori **Päivi Ukkosen** voimin Louhisaaren kartanon flokkitapettien tutkimuksista. Konservointiopintoihin liittyy myös epäorganisen materiaalin konservattoriksi 2024 valmistunut **Jere Hasusen** opinnäytetyö "3D-tulostuksen soveltuvuus käytännön konservointiin". Uran toisesta päästä kertoo taas ansioituneen ja PKL:stäkin tutun paperikonservattori **Riitta Koskiviran** elämäntyöhaastattelu. Nostamme esiin myös rakennuskonservattori **Jaana Perttilän** saaman Museoliiton mitalin.

Paperikonservattori **Kaisa Lepistö** kirjoittaa työssään kohtaamastaan materiaalista, kalkkiokankaasta ja sen

konservoinnista. Tekstiilikonservattori **Susan Hannusas** puolestaan esittelee meille tekstiilin kaliumboorihybridikäsittelyn Lyhyt toimenpide-esitely-palstalla. Vakiopalstoista on mukana myös **Pablo Launeen** ja **Mia Derichsin** Valitut Fragmentit, joka sai taas hymyn huulille. Matkakertomuksiakin löytyy: **Saara-Maija Pesonen** raportoi PKL:n kevään koulutuspäivistä, **Laura Sallas** Fotomekaanisten menetelmien symposiumista, **Katariina Ruuska-Jauhijärvi** Europa Nostran 60-vuotisjuhlista ja **Elviira Heikkilä** IIC:n Sustainable Solutions -kongressista. Heikkilä kertoo myös Miksi museoesineisiin ei saa koskea -havannolistuspisteestä.

PKL:n toimintaan liittyviä asioita on myös MOK-yhteyshenkilö **Kristiina Kuisman** kertomat kuulumiset, CEN-työryhmän rekrytointi-ilmoitus ja koulutuskannanotto. Lehestä löytyy myös kevätkokouksessa hyväksytty yhdistyksen toimintakertomus vuodelta 2025.

Toivottavasti viihdytte, opitte ja innostutte lehden parissa!

Elviira, päätoimittaja

MOK-LEHDEN KUULUMISET

Vuoden 2024 MoK on tätä kirjoittaessa me-
nossa painoon ja pyritään postittamaan-
jäsenille marraskuun aikana. MoK ilmes-
tyy toistaiseksi viimeisen kerran fyysisenä
lehtenä. Koko NKF:n jäsenistölle tehdyn
kyselyn perusteella suurin osa jäsenistös-
tä kannatti MoKin siirtymistä kokonaan
digitaaliseen formaattiin. Syy muutokseen
on kasvaneet paino- ja postikulut.

Tämän vuoden numerossa on kuusi
mielenkiintoista artikkelia, jotka laa-
ja-alaisesti käsittelevät konservointiin liit-
tyviä kysymyksiä. Ensimmäinen artikkeli
käsittelee retusointiin liittyviä eettisiä ky-
symyksiä **Edward Munchin** Vampyr-maa-
lauksen kautta. Toisessa artikkelissa esi-
tellään NIKUn kolmivuotisen «Kulttuuri-
perinnön suojelutoimet luonnollisia ja
ihmistoiminnasta johtuvia äärimmäisiä
vaaroja vastaan (MICHON)» (2021–2023)
projektin lopputuloksia. Norjasta on myös
tullut artikkeli, jossa esitellään 1600-luvun
kultanhakatapettien konservointia ja eri-
tyisesti niiden esillepanon haasteita. Nel-
jännessä artikkelissa käsitellään kovale-
vyille (masoniitti) maalattujen teosten
konservointia ruotsalaisen taiteilija **Moni-
ca Sjöön** (1938–2005) teosten kautta. Tänä
vuonna lehdessä on myös pigmentteihin
ja väriaineisiin liittyvä artikkeli, josta löy-
tyy tietoa Norjaan 1800-luvulla tuoduista
pigmenteistä, väriaineista ja niiden mää-
ristä. Lehden viimeinen artikkeli käsitte-
lee selluloosanitraatista (CN) ja -asetaatista
(CA) valmistettujen esineiden kylmäsäi-
lytysmahdollisuuksia ja materiaaleja.

MoK-lehden toimitus on kokoontunut
tänä vuonna kahdesti. Keväällä toimitus
kokoontui etänä keskustelemaan uusista

artikkeleista. Syksyllä toimitus tapasi Tuk-
holmassa ja keskustelimme miten muutos
täysin digitaaliseen julkaisuun vaikuttaa
MoK-lehden toimitustyöhön, ja kuinka toi-
mitus voi edistää MoKin saavutettavuutta
ja tunnettua. Täysin digitaaliseen leh-
teen siirtymien olisi mahdollistanut artik-
keleiden joustavamman vastaanoton ja
julkaisemisen, mutta lehden toimitus tote-
si, että tämä lisää työmäärää ja työt voisi-
vat jakautua epätasaisesti toimituksen
kesken. Siksi päätettiin, että artikkelien
viimeinen jättöpäivä pysyy huhtikuun 15.
päivänä. Tarkoitus on, että artikkelit voi-
daan julkaista valmistuttuaan joustavasti
MoKin sivustolla. Toimitus pyrkii aktivoi-
tamaan sosiaalisessa mediassa ja infor-
moimaan jäsenistöä aktiivisemmin, kun
artikkelit ovat saatu julkaistua.

Edelleenkin toivomme jäsenistömme
lähettävän meille artikkeleita eri konser-
voinnin osa-alueilta aina yksittäisistä
konservointiprojekteista laajempiin tutki-
muksiin. Artikkeli voidaan kirjoittaa millä
tahansa pohjoismaisella kielellä tai eng-
lanniksi. Kaikki artikkelit vertaisarvioi-
daan. Jos olet siis tehnyt työssäsi tai opin-
näytteessäsi jotain kiinnostavaa ja haluat
jakaa oivalluksesi tai tutkimustuloksesi
pohjoismaisten kollegoittesi kesken, lähe-
tä artikkelisi toimitukseen. Kaikki ohjeet
löytyvät mok.scholasticahq.com sivustolta.

Kristiina Kuisma

Kirjoittaja on PKL:n MOK-yhteyshenkilö ja orgaa-
nisen materiaalin konservaatordi, joka työ-
kenteeleellä tällä hetkellä tekstiilikonservaatordiina
Tampereen historiallisella museolla.

Rakennuskonservaatordi Jaana Perttilä sai Suomen museoliiton 50-vuotisjuhlamitalin, joka on hieno ja museosalalla arvostettu
tunnustus. Mitali julkistettiin 23.5.2024 yhdessä muiden kanssa Valtakunnallisilla museopäivillä.

Mitalin perustelut olivat:

Jaana Perttilä, mitali 458

Jaana Perttilä on toiminut Helsingin kaupunginmuseon rakennuskonservaatordi ja korjausrakentamisen asiantuntijana
vuodesta 1987 lähtien. Hänen osaamisensa on ainutlaatuista, ja hän on toiminut korjausrakentamisen asiantuntemuksen
edelläkävijänä.

Perttilä on ammattitaidollaan ja pitkällä kokemuksellaan vaikuttanut merkittävästi siihen, miltä pääkaupungin kasvot
näyttävät tänään. Hän on osallistunut laajoihin kaupungin ja yksityisten omistamien rakennusten korjausten ja
suunnittelun valvontaan. Perttilä on ohjannut kaupungin kiinteistöjen korjausta niin, että kulttuurihistorialliset arvot
säilyvät.

Ammattitaidollaan Jaana Perttilä on kyennyt edistämään helsinkiläisen rakennusperinnön säilymistä nykyisille ja tuleville
sukupolville.

Emme valitettavasti saaneet Jaanalta henkilöhaastattelua tähän numeroon, mutta maininta ja suuret onnittelet ovat
paikallaan!

Lähde: Museoliiton tiedote <https://museoliitto.fi/uutinen/museoliiton-mitalit-museotoiminnan-puolesta-toimineille-6/>

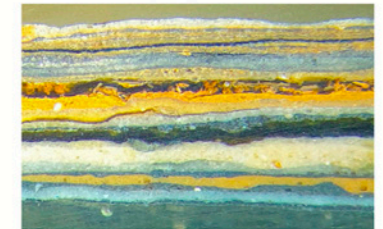
MEHTO

TARJOAMME POIKKILEIKKAUSNÄYTEIDEN VALMISTUSTA JA TUTKIMUSTA

Tutkimuksissa poikkileikkausnäytteestä voidaan
analysoida esim. maalikerroksia, värejä sekä
kerrosten ja alustan tartuntaa tai pintojen puhtautta.

Näytteet on mahdollista tilata myös ilman analyysia.

Valmistuksen hintaan sisältyy näytteen
valaminen hartsiin ja pinnan hionta.

INSINÖÖRILOMISTO Lauri Mehto Oy

KONSERVAATTORI

Johanna Lehtola

johanna.lehtola@laurimehto.fi

WWW.LAURIMEHTO.FI

BETONIALAN

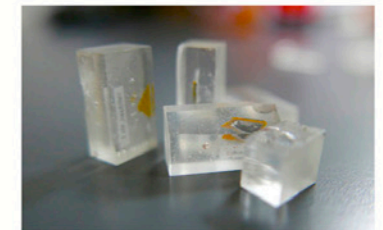
Ohuthiekeskus Oy

TOIMITUSJOHTAJA

Petri Niemelä

petri.niemela@ohuthiekeskus.fi

WWW.OHUTHIEKESKUS.FI

PKL TIEDOTTAA

PKL KOMMENTOI RESTAUROINNIN KOULUTUSTA

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry on kommentoinut XAMK-ammattikorkeakoulun koulutusvastuuesitystä 30.8.2024 seuraavasti:

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry Lausunto

Asia: VN/16754/2024

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen koulutusvastuuesityksistä
(...)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu: Ensisijainen esitys; Kulttuurialan amk-tutkinto, uusi tutkintonimike restauroija (AMK) nykyisen artemomi (AMK) -tutkintonimikkeen sijaan

Toissijainen esitys; Kulttuurialan amk-tutkinto, artemomi (AMK) -koulutusvastuun lakkaaminen
(...)

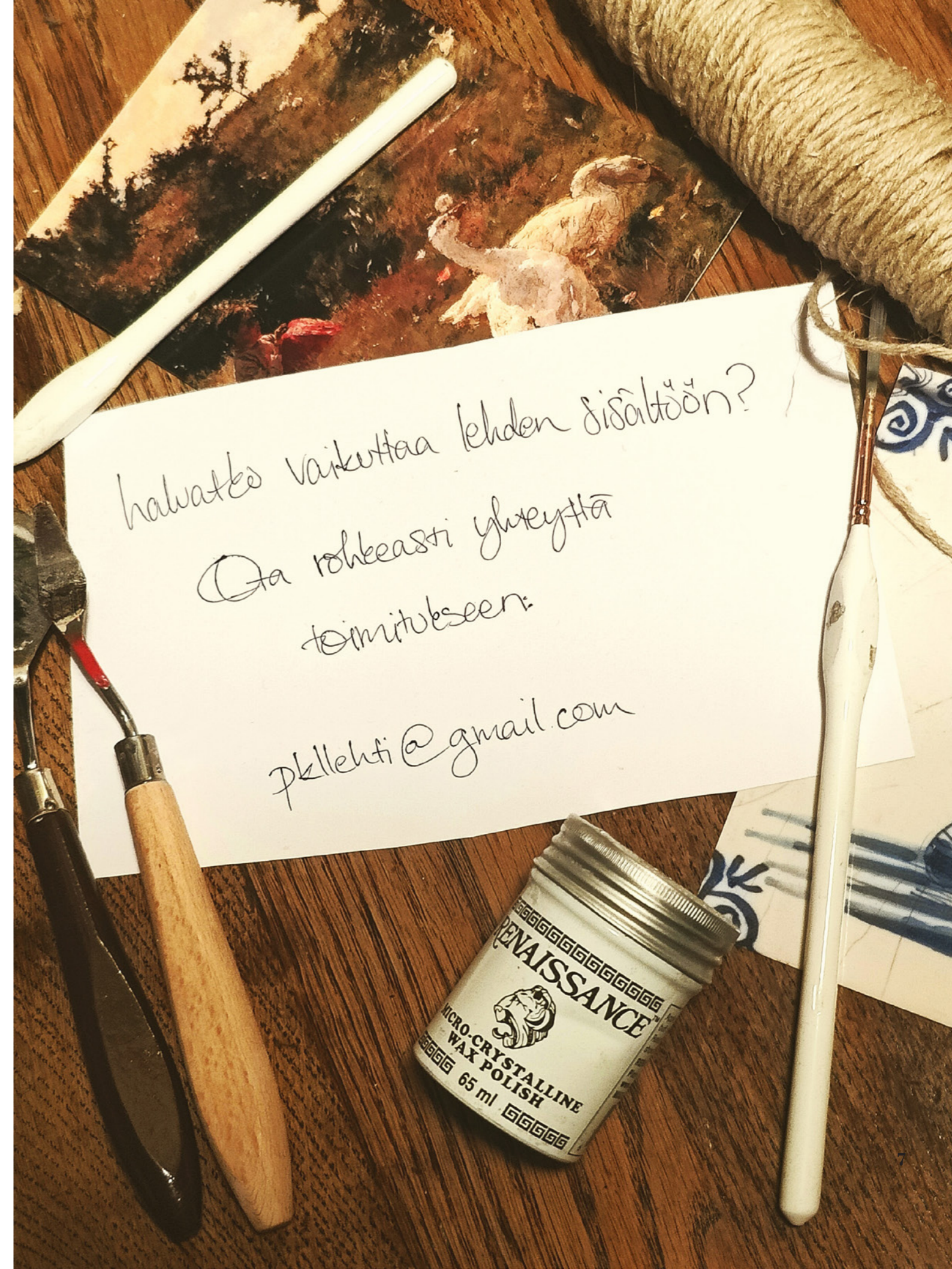
7. Muita huomioita esityksestä

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry huomauttaa merkittävästä ristiriidasta haettavan tutkintonimikkeen koulutusvastuun ja koulutuksen sisällön välillä.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun esityksessä kuvataan seuraavasti: "Restaurointipinnoissa opitaan koko konservoinnin prosessi dokumentoinnista vauriokartoitukseen ja sen pohjalta laadittavasta konservointisuunnitelmasta käytännön työhön." Konservointi on oma ammattialansa, jolla on omat tutkintonsa konservattori (AMK) sekä EQF 7 -tasoinen konservattori (YAMK). Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu ei hae konservointialan tutkintojen koulutusvastuuta, eikä tutkintonimikkeillä restauroija (AMK) tai artemomi (AMK) valmistuta konservointialalle. Konservattoreita (AMK) ja konservattoreita (YAMK) kouluttaa Suomessa tällä hetkellä ainoastaan Metropolia Ammattikorkeakoulu. Koulutuksen on syytä perustua oman ammattialansa prosessiin: restauroinnin koulutuksen sisältöä ei voida kutsua konservoinniksi.

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry
Oksanen Sini ja Tuominen Anni

Lausuntolomakkeesta on poimittu vain tätä esitystä koskevat kohdat.

Valitut Fragmentit

CONSERVATOR'S DIGEST

Helsinki Sanomat 28.18.2010

Ydinkokeista apua taideväarennösjahtiin

Taideasiantuntija: Väarennöstilanne on Venäjällä "katastrofi"

HS

EUROOPAN tuomioistuimissa käsitellään parhaillaan useita taideväarennösjuttuja. Esimerkiksi Portugalissa on tulossa oikeuteen juttu, jossa selvitetään 130 väarennöksen alkuperää. Teokset on signeerattu maailmankuulujen taiteilijoiden nimiin.

Väarennöksiä tehtaillaan etenkin Venäjällä. Ruotsalaisen Svenska Dagbladetin haastatteleman asiantuntijan Elena Basnerin mielestä tilanne Venäjällä on "katastrofi". Basner on erikoistunut venäläisiin avantgardisteihin, joiden väarennöksistä esimerkiksi Väinö Aaltonen museolla Turussa on tuoretta kokemusta.

"IKÄVÄ KYLLÄ on olemassa ihmisiä, joiden mielestä taide on setelipaino", Basner toteaa SvD:n verkkosivuilla. Basnerin mukaan venäläisten avantgardistien väarennäminen lisää-

tyi perestroikan aikana, kun maa avautui ja suuria näytteilyä alettiin pitää lännessä. Muun muassa Vasili Kandinsky ja Olga Rozanovan taidetta on väarennetty niin ahkerasti, että nykyään yhtä aitoa maalusta vastaan voi olla kymmenen väarennöstä.

ONGELMANA ON usein se, että vaikka asiantuntija tunnistaisi väarennöksen, se olisi saatava myös jotenkin teknisesti todistettua, Basner sanoo.

Öljymaalauksen osalta työtä helpottaa vuonna 2007 patentoitu venäläinen menetelmä. Se perustuu ydinkokeissa syntyneiden isotooppien, kuten cesium 137:n tai strontium 90:n jäämiin, joita on löydetty väarennöksistä esimerkiksi Väinö Aaltonen museolla Turussa on tuoretta kokemusta.

"Olemme tehneet yli 400 analyysia eri aikakausien öljymaalauksista. Isotooppeja on kaikissa maalauksissa, jotka on tehty 1950-luvun jälkipuoliskolla ja sen jälkeen, mutta ei tätä vanhemmissa", Basner selittää.

Helsinki Sanomat 2.7.1995

Varas palautti viemänsä teoksen Mänttään onnentoivotuksin

MÄNTTÄ—Mäntän kuvataideviikoilta vajaa pari viikkoa sitten varastettu taideteos palautettiin perjantaina onnentoivotuksin. Naisen kasvoja esittävä, pieni, pleksilaatikossa oleva teos palautettiin huolellisesti pakattuna. Sormenjäljet oli pyyhitty pois. Paketti oli postitettu Jyväskylässä, ja lähettäjäksi oli merkitty U. Untamo Uumajasta. Paketissa toivotettiin kuvataideviikoille onnea ja menestystä. Toivotukset oli allekirjoittanut vt. markkinointijohtaja. Kuvataideviikoilla ja poliisilla ei ole tietoa palauttajan henkilöydestä. (HS)

Helsinki Sanomat 3/1992

VARASTETTU TAULU

Amos Andersonin taide-museosta varastettiin 8.4.1992 museon aukiolo-aikana Sigrid Schaumanin pieni öljymaalauks. Poliisitutkimus suoritettiin välittömästi sen jälkeen kun tapahtuma oli huomattu. Taulusta ei toistaiseksi ole kuulunut mitään. Kadonnut teos, Omakuva maalaustelineen äärellä, on maalattu 1903 kartongille ja sen koko on 24 x 16 cm. Taulun taakse on liimattu lappuja, jotka osoittavat, missä näyttelyssä työ on ollut esillä sekä omistajan/museon nimen. Inventaarionumeroa ei ole merkitty. Olemme kiitollisia kaikista vihjeistä.

Amos Andersonin taide-museo, PL 14, 00101 Helsinki, fax (90) 680 2206, puh. (90) 640 221.

HS 28.12.2010

Amos Rex -taidemuseon arkistoista on löytynyt muutama kansio konservoinnin historiaa suomalaisessa uutismediassa. Lehtileikkeet käsittelevät monenlaisia aiheita konservoinnista ja restauroinnista noin 60-luvulta saakka. Estäköksemme tämän kulttuurihistoriallisen aarteen katoamisen, haluamme jakaa kanssanne näitä välähdyksiä menneisyydestä. Toivomme artikkeleiden antavan perspektiiviä alan nykypäivään, tai vähintäänkin tuovan pikkuisen iloa arkeen.

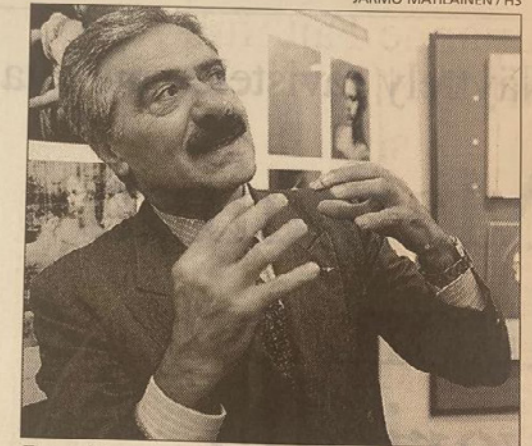
Amos Rex
Konservointiosasto

antaina 23. syyskuuta 1996

KULTTUURI

Taiteen entisöinti vaatii myös ympäristön suojelua

JARMO MATILAINEN / HS

Firenzeläinen konservoinnin opettaja Franco Sottani vierailee parhaillaan Suomessa.

KUKA?

"Se, joka syntyy vuoristoon, oppii hiihtämään. Joka syntyy rannikolle, oppii uimaan. Joka syntyy sinne, missä on 15 000 taideteosta, oppii arvostamaan taidetta."

Näin sanoo firenzeläisen Palazzo Spinelli -instituutin johtaja Franco Sottani. Hän on tullut Suomeen luennoimaan sekä esittelemään taideteosten konservointiin ja alan opetukseen erikoistuneen instituutinsa toimintaa. Tapahtumat keskittyvät Vantaan kaupunginmuseon Arte su arte -Taidetta taiteesta -näyttelyn ympärille.

"Firenzessä, maailman taiteen ja konservoinnin keskuksessa, ollaan nyt kahden vaiheilla", Sottani sanoo. "Julkisen rahan ja sponsoreiden kiinnostuttua nähtävyyksien kunnostamisesta kohteet ovat saaneet uuden tärkeysjärjestyksen. Aikaisemmin päätökset tehtiin taidehistoriallisia arvoja kunnioittaen, nyt bisnes sanelee ehdot."

Muokattu media on Sottanin mukaan tehnyt konservoinnista suurempaa ja ihmeellisempää kuin se onkaan. Kysymys on lopulta-

kin "vain" menneen säilyttämisestä sekä osin myös sattumasta: "Samalla tavalla kuin sota sai aikaan edistystä lääketieteessä, Firenzen tulva vuonna 1966 teki tavattoman hyvää kaupungin taideteoksille. Vasta silloin herättiin huomaamaan, että sadoiksi palasiksi hajonneet veistokset ja taulut voidaan ja täytyy korjata."

Ensi vuonna 20 lähtävä Palazzo Spinelli on sitä perustamassa olleen johtajansa mukaan "ei ehkä kuuluisin, mutta varmasti tunnetuin" alansa oppilaitos. Sen noin 800 opiskelijasta puolet tulee ulkomailta – mm. Yhdysvalloista, Japanista, Latinalaisesta Amerikasta sekä Suomesta –, ja Vantaan kaupunginmuseon näyttely kertookin paitsi taiteen entisöinnin periaatteista myös instituutin käytäntöön painottuvasta opetusohjelmasta.

Sottani ei pidä itseään niinkään asiantuntijana kuin suunnannäyttäjänä. Tulevien konservattoreiden kouluttaminen on hänelle kutsumus.

"Tavoitteeni on tietenkin, että opiskelijat oppivat tuntemaan taidetta ja taidehistoriaa, erilaisia materiaaleja, restaurointitekniikoita sekä analyysimenetelmiä. Mutta tärkeintä on se, että taidehistorioitsija ja käsityöläinen pyssyvät konservointityössä tasapai-

nossa – että kumpikaan ei kulje toisen edellä tai yläpuolella."

Sottanin mukaan konservoinnin ongelmat ovat maailmanlaajuisia, vain vaikeusaste vaihtelee. Suomessa ilman saastumisen ei toistaiseksi ole yhtä raskasta kuin Keski- ja Etelä-Euroopassa, mutta meilläkin on happosateita, jotka syövyttävät kiven ja marmorin lisäksi myös pronssia.

"Italiassa on tästä syystä alettu kopioida ulkotiloihin tchtyjä taideteoksia ja siirtää alkuperäisiä museoihin. Siinä tehdään kaksi suurta virhettä: ensinnäkin pilataan originaali sijoittamalla se väärään ympäristöön, toiseksi näytetään yleisölle vain kopio, vaikka he ovat tulleet katsomaan alkuperäistä."

"Konservointiin kuuluu olennaisesti myös ympäristön säilyt-

täminen. Meidän on opeteltava elämään niin, että taiteemme voi pysyä keskellämme."

"En tarkoita, että pitäisi palata ajassa taaksepäin, vaan on etsittävä tekniikoita alkuperäisen taiteen säilyttämiseksi alkuperäisessä ympäristössä. Jokaisella meistä – niin ihmisillä kuin taideteoksilla – on oma paikkansa. Ja minusta tämän ihmisen tai esineen siirtäminen vastoin sen tahtoa riistää siltä arvokkuuden."

SUNA VUORI

■ Franco Sottani luennoi konservoinnista Vantaan kaupungintalon valtuustosalissa tänään klo 17–21. Aiheesta puhuvat myös Museoviraston pääjohtaja, valtionarkeologi Henrik Lilius sekä seitsemän muuta asiantuntijaa. Tilaisuuteen on vapaa pääsy.

Tekstiilin kaliumboori- hydridikäsittely

TEKSTI: SUSAN HANNUSAS
KUVAT: KONSERVINTIKESKUS

Kellastunut pupupitsi

Selluloosatekstiilit kellastuvat ikään-tyessään, kuten Suomen käsityön museo kokoelmiin kuuluvalla pupupitsilekin oli käynyt. Tämä muutos johtuu selluloosamolekyylin hapettumisesta. Se ei vain vaikuta tekstiilin ulkonäköön, vaan myös sen fyysisten ominaisuuksien heikkenemiseen. Boorihydridikäsittely on käänteinen hapettumiselle ja siten vahvistaa tekstiilikuituja sekä vähentää keltaisuutta. (Ringgaard 2011, 91.)

Valkaiseva ja vahvistava toimenpide

Tekstiilikonservoinnissa kaliumboorihydridiä (KBH4) käytetään hyvin laimeina pitoisuuksina. Konservointikeskuksessa käytössä olevaa kaliumboorihydridiä tarvitaan 1,078 g/l. Aine on jauhemaisessa muodossa ja siitä tehdään liuos. Kaliumboorihydridi on myrkyllistä, syövyttävää ja helposti syttyvää. Liuos tehdään vetokaapissa käyttäen suojavarusteita. Laimennettua liuoksen voi siirtää pois vetokaapista.

Pupupitsin kaliumboorihydridikäsittely aloitettiin asettamalla pitsi Melinex-kalvon ja ison polyeteenimuovin päälle muovialtaaseen. Ennen varsinaista käsittelyä tekstiiliin annettiin liota puhdistetussa vedessä noin 30 min. Vesi kaadettiin pois ja sen jälkeen altaaseen lisättiin kaliumboorihydri-

diliuosta niin paljon, että tekstiili peityi. Tekstiilin päälle asetettiin Melinex-kalvo ja sen jälkeen muovitettiin huolellisesti. Liuoksen annettiin vaikuttaa 30 min ja sen aikana kalvon alle muodostui kuplia. Vaikutusajan jälkeen ylimääräinen boorihydridiliuos kaadettiin pois. Tekstiili jätettiin kosteaksi ja muovitettiin uudestaan huolella. Tekstiiliin annettiin olla muovitettuna kolme tuntia. Sen jälkeen pu-

pupitsi huuhdeltiin huolellisesti ja annettiin kuivua tasossa.

Pohdiskelua

Visuaalisesti tarkasteltuna pupupitsi kirkastui huomattavasti ja keltaisuus väheni melkoisesti. Myös pH nousi tekstiilin säilymisen kannalta suotuisammaksi.

Aika näyttää, oliko toimenpiteellä

Tekstiili ennen konservointia.

vaikutusta tekstiilin museoelämän pituuteen.

Kaliumboorihydridin ympäristövaikutuksia ei voi sivuuttaa. Osallistuin viime vuonna konservattoreille suunnatulle pesukemian kurssille, joka antoi pohtimisen aihetta. Luennoitsijoiden **Anne-Charlotte Hanningin** ja **Mikael Kjellinin** mukaan boorihydridivalkaisu luokitellaan ympäristövaaralliseksi toimenpiteeksi, jota ei enää käytetä sen ympäristövaikutusten takia. He lienevät tarkoittaneen menetelmän laajempaa teollista käyttöä. Mutta onko konservattoreidenkaan perusteltua käyttää ympäristölle vaarallisia kemikaaleja?

Susan Hannusas

Kirjoittaja on tekstiilikonservattori (YAMK) ja työskentelee Suomen käsityön museon Konservointikeskuksessa.

Lähteet:

Kurs i tvättkemi för konservatorer 2023. Luennoitsijat: MSc Anne-Charlotte Hanning, tekstiilimateriaalit och PhD Mikael Kjellin, fysikaalinen kemia, RISE sekä Weronika Rehnby, Konsult AB. Kurssin järjestäjä: Svenska Föreningen för Textilkonsivering (SFT) ja Nordiska Konservatorförbundet – Sverige (NKF-S)/Johanna Nilsson.

Ringgaard, MG, Brooks, MM (ed.) & Eastop, DD (ed.) 2011, *An Investigation of the Effects of Borohydride Treatments of Oxidized Cellulose Textiles*. in *Changing Views of Textile Conservation*. Getty Publications, pp. 386–401.

Lisätietoa tekstiilistä (E1535/005):

<https://skm.finna.fi/Record/skm.158567362954100?sid=4812692159&imgid=2>

Tekstiili konservoinnin jälkeen.

Lyhyt toimenpide -sarjassa ilmestyneet:

2/2016
Vehnätärkkelyksen ja pyyhkekumin käyttö limanpoistossa

Vesivärin ja musteen suojaus gelatiinilla

Lokaali kaasukammio teipinpoistossa

1/2017
Japaninpaperin värjäminen tekstiiliväreillä

2/2017
Kankaalle maalatun taide-
teoksen pingotuskehysvuoraus

1/2018
Evacon R™ -kittausmateriaali
kankaalle maalatuille
taideteoksille

1/2019
Sylkipuhdistus

1/2020
Tekstiilien pintapuhdistus
imuroimalla

2/2021
Nihkeäpyyhintä

1/2024
Taustasuojan kiinnittäminen
kehystämättömään
maalaukseen

2/2024
Tekstiilin kaliumboorihydri-
käsittely

ELÄMÄNTYÖHAASTATTELU: RIITTA KOSKIVIRTA

TEKSTI: RIITTA KOSKIVIRTA JA KAISA LEPISTÖ
KUVITUS: IINA SINERSAARI

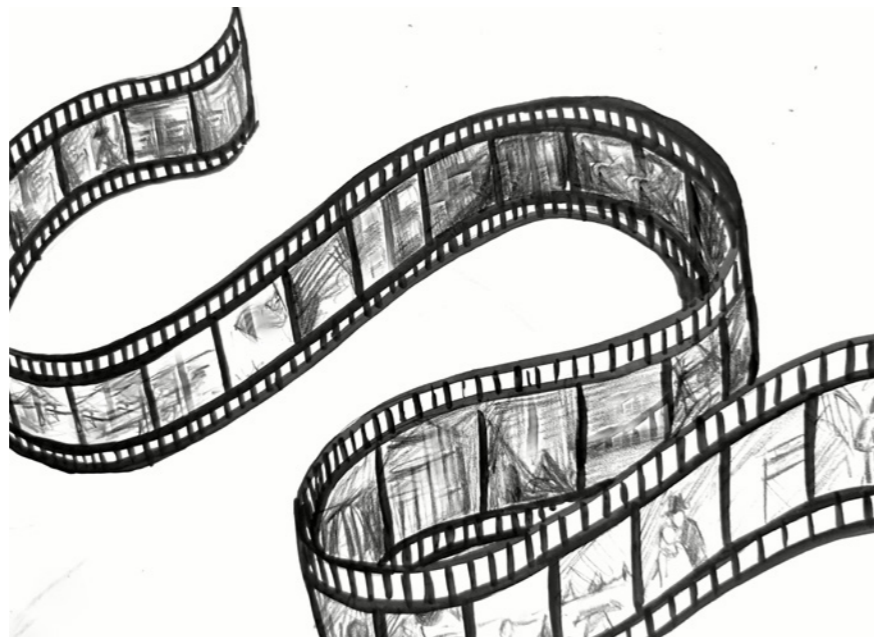
Kerrohan kuka olet?

Olen konservattori **Riitta Koskivirta**, erikoistunut valokuvien konservointiin, nykyisin nautin loikoisista eläkepäivistä ja mietin mitä sitten isona tekisin. Toimin myös PKL:n edustajana CEN-standardien Seurantaryhmässä.

Missä olet työskennellyt?

Konservattoriopiskelijana sain tilaisuuden työharjoitteluun Helsingin kaupunginarkiston ja *Sinebrychoffin* taidemuseon konservointiosastoilla. Valmistuttuani konservattoriksi työskentelin puolentoista vuoden ajan eri pituisia jaksuja *Ateneumissa* Valtion taidemuseossa ja Helsingin kaupunginmuseon alaisessa ”*ratikkamuseossa*”.

Erikoistumisopinon aikana hankin työharjoittelukokemusta *George Eastman Museossa* ja *The Image Permanence Institutessa*. Jälkimmäisessä vielä työskentelin vuoden ajan tutkimusassistenttina pääasiallisena tehtävänäni ISO-standardin mukaisen Valokuva-aktiiviteettitestin suorittaminen ja sen edelleen kehittäminen. Muita tehtäviä oli osallistuminen erinäisiin tutkimushankkeisiin, joissa useissa korostuivat standardien mu-

kaisten testisarjojen merkitys.

Valmistuttuani Tanskasta konservattoriksi avautui tutkijavalokuvaajan toimi Suomen valokuvataiteen mu- seossa, josta heti hain virkavapaata erikoistumisopinon varten ja sitten työskentelin muutaman vuosikymmenen ajan. Aiemmat toimen haltijat olivat olleet ammatiltaan valokuvaajia ja hakivat toimenkuvan mukaista konservointialan tietoa kirjallisuudesta ja ulkomailta saatavilta kursseilta. Ensimmäisinä vuosina museossa keskityin rakentamaan konservointiosastoa ja sen toimintaa kokoelmien käsittelyä

ja säilytystä suojaavaksi samalla kun tein museon valokuvaajan tehtävät. Myöhemmin museolle saatiin päätoiminen valokuvaaja ja työnimikkeeni muutettiin tehtävän mukaisesti konservattoriksi.

Olen myös opettanut valokuvakonservointijaksota eri vuosikertojen paperikonservoinnin opiskelijoille useasti nimeä ja sijaintia vaihtaneessa Suomen konservointiopintatieteessä, sekä muutaman lyhyen kurssin valokuvakonservoinnin periaatteista Taideteollisen korkeakoulun valokuvakonservoinnin opiskelijoille.

▼
Olisin alussa halunnut osallistua vain valokuvakonservoinnin osioon, mutta onnekseni se ei ollut sallittua.

Mitä teit työksesi ja/tai opiskelit ennen konservointialaa?

Entiseltä ammatiltani olen rakennuspiirtäjä ja toimin kaksi vuotta piirtäjänä pienessä insinööritoimistossa. Tästä ammatista on ollut valtavasti hyötyä myöhemmin konservattorina tutkiesani erinäisten rakennus- ja uudistus- hankkeiden suunnitelmien piirustuksia.

Miten päädyit konservattoriksi? Entä erikoistuminen? Miksi ja miten valokuvat?

Toinen entinen ammattini on valokuvavalaborantti. Työskentelin viisi vuotta Helsingin kaupunginmuseon (HKM) kuva-arkistossa. Siellä negatiiveja ja vedoksia käsitellessäni ja tutkiessani tajusin, kuinka hienoja, mutta samalla kertaa hauraita aarteita vanhat valokuvat ja negatiivit ovat. Kuva-arkistojen välinen yhteistyö pääkaupunkiseudulla oli tiivistä ja pääsin tutustumaan mm. Museoviraston kuva-arkistojen, Valokuvataiteen museon, Suomen elokuva-arkiston, Helsingin kaupunginarkiston sekä Helsingin yliopiston kuvailaitoksen toimintaan. Tuolloin tietoisuus myös valokuvien

säilyvyyskysymyksistä oli kasvanut arkiseksi huolenaiheeksi ja järjestettiin koulutustilaisuuksia, joissa käsiteltiin laajasti tätä problematiikkaa. Pyrittiin lisäämään meidän kulttuuriperintösuojelijoiden valmiutta vaatia laadukkaita tuotteita ja saada laajemmalti tietoa niistä. Näistä tilaisuuksista on mieleeni jäänyt varsinkin Museoviraston kuva-arkiston hoitaja **Sirkku Dölle**, joka sinnikkäällä ja tutkimustietoihin nojaavilla kysymyksillään mm. säilytysmateriaalien laadun varmistamisesta sai usein valmistajien myyntimiehet kysymyksillään ja vaatimuksillaan ihmetyksen valtaan.

Missä opiskelit?

Valokuvien kunto-ongelmia pohtiessani Helsingin kaupunginmuseoon palkattiin uusi tekstiilikonservattori **Kajja Steiner**. Minun kannaltani tämä oli hieno sattuma, koska Kajja osasi kertoa silloin huonosti mainostetusta, Suomen Tanskan konservattorikoulusta varaamasta oppilaspaikasta, jossa juuri oli alkamassa uudet konservoinnin kolmivuotiset vuosikurssit.

Suomi, samoin kuin Ruotsi, Islanti ja myöhemmin myös Norja ostivat Tanskan koulusta oppilaspaikkoja omille kansalaisilleen. Suomen osalta vaatimattomasti yhden paikan yhdellä linjoista per vuosikerta, Ruotsista ja Islannista saattoi opiskelijoita olla useitakin samaan aikaan. Suomesta koulussa aiemmin olivat opiskelleet **Marianne Eriksson** (IV vuosikurssi) maalaus-konservoinnin ja **Ulla Klemelä** (V) esine-konservoinnin linjalla. Ullan kolmas vuosi sattui yhtä aikaa minun ensimmäiseni kanssa, mistä oli minulle suurta hyötyä, kun sain äidinkielläni opastusta koulun ja yleensä opintojen yleisistä käytännöistä.

Pikaisen hakuprosessin tuloksena sain Suomen valtion kustantaman paikan kolmivuotisella paperikonservoinnin linjalla (VI) Tanskan kuninkaallisen taideakatemian konservattorikoulussa Kööpenhaminassa. Koulu oli alkanut viikkoa ennen kuin pääsin paikalle enkä ollut ehtinyt varautua opintoihin ulkomailla. Niinpä alkupäivien yösijan ja vakinaisemman asunon hankinta sekä tärkeä tanskan kielten alkeiden opiskelu jäivät paikan päällä suoritettavaksi iltaisin koulupäivän jälkeen.

Olisin alussa halunnut osallistua vain valokuvakonservoinnin osioon, mutta onnekseni se ei ollut sallittua, piti ottaa koko paperikonservoinnin

opintopaketti. Myöhemmin ymmärsin hyvin, miten tärkeää oli opiskella perusteellisesti kaikki muukin: museologia, materiaalioppi, kemia, nahan, kirjojen ja paperin ja paperitaiteen konservointi yms. Tärkeää oli myös tutustua standardeihin, jotka ohjailevat tutkimuskäytäntöjä kaikilla konservoinnin erikoisaloilla. Varsinkin valokuvien kohdalla standardit ovat erittäin hyödyllisiä, ne antavat tutkittuja ohjeita valokuvamateriaalien käsittely- ja säilytyskysymyksissä. Valokuvakonservoinnin puolivuotinen osio Tanskassa oli tiivistä asiaa ja antoi oikein hyvät tiedot alan perusteita. Kuitenkin, kuten usein käy, tietojen lisääntyessä huomaa miten vähän tietääkään ja haluaa oppia lisää.

Valmistumiseni aikoihin tuli haettavaksi Suomen-Yhdysvaltojen välinen *Fulbright*-jatkokoulutusstipendi. Perusteellisen hakuprosessin jälkeen sain vuoden stipendin *Rochester Institute Of Technology:n* (RIT) valokuvapainotteiseen *MA in Museum Studies* -ohjelmaan, jossa oli opintokokonaisuuksia valokuvakonservoinnista. Rochesterissa sijaitsee myös kaksi tärkeää laitosta: *International Museum of Photography at the George Eastman House* suurenmoisine valokuvakokoelmineen ja maailman ensimmäisine valokuvakonservointistudioineen, sekä valokuvien säilyvyyden tutkimiseen keskittynyt, voittoa tavoittelematon *The Image Permanence Institute* (IPI), RIT:n yhtenä osastona. Suomen Kulttuurirahasto ystävällisesti myönsi minulle stipendin, jonka turvin pystyin jatkamaan opintojani RIT:ssa toisen vuoden, varsinkin kun opiskelumaksuni sain kuitattua IPI:lle viikottain tekeilläni työtunneilla. Opin siellä hyvin paljon uutta, alan peruskysymysten kirkastuessa selkeämmiksi kokonaisuuksiksi.

Oliko Suomessa erilaista kuin muissa paikoissa? Miten?

Vaikka kaikissa paikoissa on omat erityispiirteensä, ihmiset ovat ihania kaikkialla. Niin Suomessa, kuin muissakin kokemissani maissa kaikki ovat olleet avuliaita, kärsivällisiä, ja jakaneet auliisti ystävyytensä lisäksi tietoaan ja neuvojaan.

Erityispiirteinä Tanskan ja USA:n oppilaitoksissa olivat vuosikymmenten mukanaan tuomat hiotut käytännöt ja rutiinien sujuvuus, rahoituksen periaatteellinen vankkuus ja suhteellisesti hyvät resurssit ja välineet. Kummassakin piti myös tuottaa paljon kirjallisia opinnäytteitä, Tanskassa raportteja ja USA:ssa esseitä. Myös suulliset esitykset olivat hyvin tavallisia. Tanskassa ja USA:ssa tapasi paljon eri kansallisuuksien edustajia, joihin oli todella mukava ja verkostoitumisen kannalta hyödyllistä tutustua.

RIT:n opinto-ohjelmassa oli kaikille pakollisia kursseja konservointiosioiden lisäksi, mutta osan opintopisteitä

saattoi suorittaa räätälöimillään itsenäisillä kursseilla (*independent studies*), kunhan sai jonkun professoreista suostumaan ohjaajaksi. Tällaisia kursseja suoritin kaksi: suola- ja albumiinedostusjakson ja kolloidumvedostuskurssin. Molemmat hyvin tärkeitä konservattorin ammattia ajatellen, koska siinä näin käytännössä, kuinka eri materiaalit ja menetelmät sekä niiden yhdistelmät toimivat, sekä kuinka mikäkin vaihe voi vaikuttaa säilyvyyteen.

Työpaikkojen eroavuuksista hienoa kannaltani oli, että IPI:ssa minunkin palkkani nousi pyytämättä ja yllättäen: USA:ssa yliopistot rankataan säännöllisesti ja yhtenä kriteerinä on henkilökunnan pätevyys, joten jokainen yliopisto pitää palkat niin kilpailukykyisellä tasolla, ettei helposti tee mieli vaihtaa työpaikkaa.

Museoammattilaisten eroavuuksista voisi mainita, että yleisesti USA:ssa niin arkistonhoitajilla kuin kuraattoreillakin oli materiaalituntemus hallussa paremmin kuin Suomessa tai muualla Euroopassa.

Miten konservointi alana on muuttanut urasi aikana?

Konservattorien koulutusmahdollisuudet ovat parantuneet, sekä perus-, että jatkokoulutustasoilla. Kun konservattorit saivat alkuaikoina ammattitaitonsa ammatissa oppimisen tai mestari-kisällimenetelmin, nykyisin voi suorittaa tutkintoja, joita myös arvostetaan entistä enemmän.

Pitkään jatkunut trendi näyttelyiden parissa työskentelyyn on vienyt enemmän ja enemmän konservattoreiden aikaa. Toisaalta, mikäli työ kohdistuu kokoelmien objektien konservointiin, asia on kohdallaan. Mutta usein runsaasti aikaa kuluu oheistointintaan, joka on siten kaikki poissa kokoelmatyöstä.

Uudet digitaaliset työkalut, kehittyneet konservointimenetelmät, materiaalitutkimus ja eri alojen asiantuntijoiden välinen yhteistyö ovat kaikki edistyneet valtavasti urani alkuajoina, erittäin myönteistä kehitystä kaikkiaan.

Entä miten sinun ajatuksesi konservoinnista ovat kehittyneet vuosikymmenien aikana?

Yleisesti olen huomannut, että paljon olisi vielä opittavaa valokuvakonservoinnin kapealla saralla. Onneksi nyt on enemmän aikaa päivittää tietoja ajan tasalle.

Olen myös enemmän ja enemmän vakuuttunut ennalta ehkäisevän konservoinnin merkityksestä. Varsinkin valokuvien kohdalla itse konservointi- ja restaurointitoimenpiteet ovat harvoin täysin riskittömiä. Huolellinen käsittely ja olosuhdekontrolli ovat suuria tekijöitä myös rahallisesti. Esimerkiksi yhden objektin konservointi- ja/tai restaurointikäsittelyn hinta verrattuna satojen objektien asiallisen säilytystilan kunnossapitokustannuksiin, jotka pitkällä tähtäimellä estäisivät vaurioitumisen.

Mitkä ovat olleet työsi kohokohdat?

Kohokohtia ovat olleet kaikki onnistumiset: aidosti valokuvien kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kiinnostuneen konservointiharjoittelijan/opiskelijan, kuraattorin, näyttely- ja arkistonhoitajan kohtaaminen, hankalan tehtävän suorittaminen onnistuneesti. Samoin kohokohtia ovat olleet yhteistyö valokuvataiteilijoiden kanssa. Silti kaikkein suurin kohokohta mielestäni on ennaltaehkäisevän konservoinnin tärkeyden ymmärtämisen leviäminen: asianmukaisia valokuvien säilytystiloja on enemmän ja enemmän.

Mikä on ollut työssäsi hausinta/haastavinta?

Hauskinta työssäni on aina ollut saada suorittaa jokin tehtävä loppuun saakka omien standardieni mukaisesti, ilman kompromisseja. Myös tutkiminen ja uuden oppiminen on ollut palkitsevaa.

Haastavaa on ollut löytää aikaa tutkimiseen, opiskeluun, tietojen päivittämiseen. Konservointiprosesseissa kompromissitilanteet ovat usein olleet erittäin haastavia ja uuvuttavia.

Mikä on oudointa mitä olet tehnyt työssäsi?

Hmm... Ehkä oudointa on ollut joutua keskelle perikunnan jäsenten välistä riitaa luovutusta noudettaessa, se oli erittäin kiusallista. Outoa on myös ollut havaita, minkälaisia tilanteita voi syntyä, kun luovutuksista esim. museoon ei ole tehty asianmukaisia luovutus sopimuksia.

IPI:ssa työskennellessäni ei nyt aivan outo, mutta harvinainen tutkimuspyyntö tuli eräiltä menestyviltä valokuvataiteilijaveljeksiltä, jotka teoksissaan käyttävät kaikenlaisia ei-säilyviä oheismateriaaleja. Tutkimme heille esimerkiksi erilaisia läpinäkyviä teippejä, liimoja sekä ruosteisia metallilankoja ja -kappaleita. He halusivat valita huonoista vaihtoehdoista sen kaikkein vä-

hiten huonon, ja jos mahdollista, huomaamatta suojata huonon materiaalin vaikutus teoksen valokuviin.

Sinulla on hyvät verkostot kansainvälisesti. Kertoisitko niistä?

Niin kotimaiset, kuin kansainvälisetkin verkostot muodostuvat osallistumalla, yleensä nämä verkostot toimivat vapaaehtoisvoimin.

Kansainväliset kulttuuriperintösuojealueen järjestöt kuten IIC, ICOM ja AIC tarjoavat suuren mittakaavan kongresseja, joissa tapaa laajalti kaikkia eri suuntautumisalojen konservattoreita ympäri maailman. Osallistuminen näihin kongresseihin, ja/tai niiden järjestämiseen on hyvin oleellista verkostojen muodostumisen ja ylläpidon kannalta. Näiden organisaatioiden sisällä toimii useita pienempiä ryhmiä, joiden toimintaan on helpompaa päästä osallistumaan. Esimerkiksi valokuvakonservattorit kokoontuvat yhteen paitsi suurissa kongresseissa, myös ICOM-CC- valokuvamateriaaliryhmän ja AIC-valokuvaryhmän kevyemmissä tapahtumissa. Valokuvakonservattorien piiri on melko pieni, joten usein ICOM:n ja AIC:n valokuvaryhmät yhdistävät voimansa ja pitävät yhteisiä kongresseja. Itse toimin ICOM-CC-valokuvamateriaaliryhmän koordinaattorina yhden kolmi-vuotiskauden: talkoovoimin julkaisimme kerran vuodessa ilmestyvää uutislehteä ja järjestimme yhden kolmen päivän kongressin Amsterdamissa omakustannushintaan. Lehteen ja kongressiin saimme runsaasti materiaalia, kollegat jakoivat tietoaan jakamisen ilosta, kongressiin tuli parisen sataa osallistujaa.

Olet ollut PKL:ssä mukana pitkään, myös puheenjohtajana viisi vuotta. Kerro yhdistyksestä ja sen merkityksestä?

On itsestään selvä, että PKL:lla ainoana kotimaisena alamme järjestönä on erittäin tärkeä tehtävä edunvalvojana

ja yhdyssiteenä. Osallistuminen PKL:n toimintaan voi antaa paljon: monipuolista kokemusta tilaisuuksien järjestämisestä, lausuntojen laatimisesta, julkaisujen toimittamisesta, taloudenpidosta ja johtamisesta. PKL:n kautta saa myös kansainvälistä kokemusta osallistumalla ECCO:n, CEN:in ja NKF:n toimintoihin. Helppo tie verkostoitumiseen. Kansainvälisesti alalla arvostetaan vapaaehtoistoimintaa hyvin paljon.

Yhdistyksen pitkäaikainen tavoite konservattorinimikkeen suojelemisesta ei vielä ole saavutettu, mutta luultavasti yhdessä muiden alan instituutioiden kanssa (ECCO, CEN-standarditoimikunta, mm.) voidaan saada niin selkeät yhteiset pelisäännöt, ettei asiattomille toimijoille jää sijaa toimia.

Mitä haluaisit sanoa eväiksi a) alaa opiskelevalle b) jo alalla oleville c) uupuville työmyyriille d) PKL:n hallitukselle ja jäsenille?

Erityisesti opiskelijoille sanoisin, että käyttäkää hyväksenne opiskeluajan asiantuntijat ja resurssit, koska se saattaa olla ainutkertainen tilaisuus paneutua syvemmin joihinkin mielenkiintoisiin kysymyksiin. Myös jotkin tietolähteet ovat opiskelijoille helpommin (ja halvemmalla) saavutettavissa.

Kaikkien toivoisin olemaan laajalti uteliaita, käymään keskusteluja kollegojen kanssa yli eri konservoinnin suuntautumisalojen ja myös eri ammattikuntien välillä. Uupumista vastaan voi taistella löytämällä työstä pieniäkin ilon aiheita ja sen mukanaan tuomaa motivaatiota, lisäksi usein vertaistuki esimerkiksi PKL:ssa muiden kanssa toimiessa voi auttaa eteenpäin.

PKL:n toimijat: kiitos, että teette työtänne pyyteettömästi! Jäsenet: ottaa aktiivisesti osaa järjestömme toimintaan! Yhdessä tekeminen on helpompaa ja hausempaa.

MIKSI MUSEOESINEISIIN EI SAA KOSKEA -PISTE HAVAINNOLLISTAA IHMISEN KOSKETUKSEN SEURAUKSIA

TEKSTI JA KUVAT: ELVIIRA HEIKKILÄ

Kuopion korttelimuseolle avattiin pe 28.6.2024 Miksi museoesineisiin ei saa koskea -piste 1. rakennuksen eli vaihtuvien näyttelyiden tilojen naulakkohuoneeseen. Piste koostuu planssista, jossa selostetaan ihmiskosketuksen haitallisia vaikutuksia ja kahdesta kuparisesta kahvipannusta, joista toinen on suojattuna pleksikuvun alle ja toinen vapaasti kosketeltavissa rautalangan päässä. Tarkoitus on havainnollistaa kiellon syitä. Kuopion korttelimuseo on yksi Kuopion kulttuurihistoriallisen museon kolmesta näyttelykohteesta.

Kuopion korttelimuseon museokodit ovat rakennettu mahdollisimman tunnelmalliseksi, joten vitriinejä ja muita esineiden suojarakenteita on hyvin vähän. Kieltokylttejä on valikoituissa paikoissa, mutta ne eivät tehoa läheskään kaikkiin kävijöihin. Yllättävän vähän museossa tapahtuu suuria tuhoja, mutta esineiden kuluminen koskettelun ja siirtämisen vuoksi huolettua konservattoria. Korttelimuseon esineiden museoarvo on suurimmaksi osaksi vähäinen, sillä monet esineistä on otettu kokoelmiin hyvin minimaalisilla taustatiedoilla juuri Korttelimuseota varten. Niiden kuntoa täytyy kuitenkin seurata ja pitää yllä, sillä liian huonokuntoiset esineet vääristävät kuvaa entisajan elämästä ja rikkovat

Miksi museoesineisiin ei saa koskea -piste juuri ennen avautumista pe 28.6.2024.

Lähikuva kahvipannuista avaamisaamuna.

Kosketeltava pannu ensimmäisen viikonlopun jälkeen.

Kahvipannut noin puoleltoista kuukauden jälkeen 12.8.2024.

illuusiota juuri poispiipahtaneesta asukkaasta.

Museokävijät eivät ymmärrä esineisiin koskemisen haittoja, mikä korostuu silloin kun kävijöitä on paljon. Näistä syistä ideoimme pisteen yhdessä museopedagogiikan tuottaja **Nina Alvejärven** kanssa ja Nina myös editoi kirjoittamani planssitekstin yleisöä ajatellen. Myös muita museon työntekijöitä osallistui tämän suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kahvipannut on valittu Kuopion kulttuurihistoriallisen museon muista kokoelmista ja niistä on hyvin vähän tietoja. Kosketeltava pannu on löydetty purettavan talon ullakolta ja lisäksi se on kannettomana puutteellinen. Vastaavia paremmilla taustatiedoilla varustettuja ja parempikuntoisia löytyy kokoelmista lukuisia. Materiaaleiltaan sekä valmistustekniikaltaan teollisesti valmistetut kahvipannut edustavat tyypillisiä Korttelimuseon esineitä ja ne ovat keittiöesineinä myös sellaisia, joiden ”kuuluisi” olla puhtaita ja kiiltäviä.

Heti ensimmäisten päivien aikana koskettavaan kuparipannuun oli ilmaantunut jälkiä, joten kunto muuttui selvästi. Kesän aikana jälkien määrä lisääntyi, mutta viimeisten kahden kuukauden aikana kunto on pysynyt suunnilleen samana. Syyinä lienee kävijämäärän väheneminen kesän huipulukumista ja pisteen sijainti hieman syrjässä, nurkan takana. Lisäopaste ja uusi somepostaus aiheesta on siis tarpeen!

Elviira Heikkilä

Kirjoittaja on koulutukseltaan huonekalukonservattori ja työskentelee Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa seitsemättä vuotta koven materiaalien konservattorina.

Planssin teksti:

Miksi museoesineisiin ei saa koskea?

Museoiden esineet ovat usein vanhoja, käytössä kuluneita tai muuten materiaaliltaan hauraita. Niitä ei myöskään korjata käyttökuntoon, vaan pyritään säilyttämään historioineen eli konservoimaan.

Joskus museoesineet kestävät vaikkapa muutaman istumiskerran, mutta eivät jatkuvaa käyttöä. Museoissa täytyy ottaa huomioon suuri asiakasmäärä ja pitkä aikatavoite: pyrimme säilyttämään museokokoelmiin valitut esineet niin pitkään kuin se on suinkin mahdollista.

Ihmisen iholla on hapanta rasvaa, joka suojaa ihoa. Se ei kuitenkaan ole hyväksi esineille, sillä niihin voi jäädä tummempia, himmeämpiä tai jopa eri värisiä jälkiä. Tämä riippuu materiaalista ja sen kemiallisista reaktioista. Happamuus myös kiihdyttää esineen aineiden vaurioitumista ja sitä kautta koko esineen tuhoutumista.

Tehdään testi!

Ihmisillä on ymmärrettävästi tarve koskea aineelliseen kulttuuriperintöön eli esineisiin, tunnustella vanhaa materiaalia ja tekotapoja, eläytyä menneeseen fyysisen kokemuksen kautta.

Vasemmalla jalustalla on kuparinen, sisältä tinattu kahvipannu, johon saa koskea. Siitä ei ole juuri mitään taustatietoja ja kansikin puuttuu. Kahvipannu on teollisesti valmistettu Ruotsissa.

Oikealla puolella on Kuopiossa käytössä ollut kahvipannu, joka on materiaaliltaan ja valmistustavoiltaan vastaava kuin vasemmanpuoleinen pannu. Se on kuitenkin ehjä ja kokonainen ja sen käyttöhistoriasta on tietoja. Tämä pannu on tuotu vertailukohdaksi käsittelystä tuleville jäljille.

Kummatkin pannut on puhdistettu ja kiillotettu samalla tavalla.

Pannut 9.10.2024 eli noin kaksi kuukautta edellisen kuvan jälkeen.

FLOKKITAPETIT LOUHISAAREN KARTANOLINNASSA

”Flokkitapetit Louhisaaren kartanolinnassa” ja ”Suurennuslasin alla Louhisaaren flokkitapetit” -artikkelien aiheena on Louhisaaren ison makuukamarin flokkitapetit ja niille tehdyt materiaalitutkimukset. Artikkeleista ensimmäinen keskittyy flokkitapetin historiaan ja valmistukseen ja jälkimmäinen Louhisaaren tapettien tutkimukseen. Artikkelit on toteutettu osana konservoinnin opintoja. Tämä kirjoitus käsittelee Louhisaaren flokkitapetteja ja niiden historiaa. Flokkitapetit tunnetaan myös termeillä verkakukatapetit ja sirotetapetit.

TEKSTI: OPISKELIJARYHMÄ ORK023, PÄIVI UKKONEN, ELINA WIRKKALA

Tässä artikkelissa taustoitetaan Louhisaaren kartanolinnan flokkitapettien tunnistus- ja tutkimusprojektia, jota varten tehtiin kenttätutkimus paikan päällä Askaissa ja laboratoriotutkimuksia Metropolian ammattikorkeakoulun konservointitiloissa Helsingissä maaliskuussa 2024. Kyseessä on Senaatti-kiinteistöjen, Museoviraston, Culturelli Oy:n ja Metropolian konservoinnin tutkimusohjelman yhteisprojekti, jossa pyrittiin selvittämään, mistä Louhisaaren kartanolinnan isoksi makuukamariin kutsutun huoneen seinällä olevat flokkitapetit ovat peräisin, milloin ne on todennäköisesti sinne asennettu sekä mitä materiaaleja tapettien valmistuksessa ja flokin kiinnityksessä on aikoinaan käytetty. Lisäksi Senaattia kiinnosti flokkitapettien rekonstruktioiden toteutuksen mallintaminen sekä niihin käytettävien aikalaismateriaalien testaaminen ja tutkiminen.

Projektia koordinoi historiallisten tapettien tutkimukseen ja jäljentämiseen erikoistunut konservattori **Elina Wirkkala** yhteistyössä Metropolian

paperikonservoinnin lehtori **Päivi Ukosen** kanssa. Projektiin sisältyi kattava historia-, menetelmä-, ja materiaalkartoitus, joka oli osa Metropolian organisaation materiaalien konservoinnin opiskelijoiden opintoja. Taustatutkimuksessa olivat arvokkaana tukena Kansallismuseon intendentti, Louhisaaren historiaan ja esineistöön syvästi perehtynyt **Jouni Kuurne**, jota haastateltiin kartanolinnassa vierailupäivänä 19.5.2024. Tietoa saatiin myös Louhisaaren palveluvastaava **Camilla Adolfssonilta**.

Lisävalaistusta aiheeseen haettiin lähdekirjallisuuden ja asiantuntija-haastatteluiden lisäksi myös ruotsalaisilta historiallisten tapettien asiantuntijoilta. Projektia varten konsultoitiin Tukholmassa toimivaa Handtrycktatapeter Långholmen AB:ta ja heidän käsityöläisiään **Mats Qwarfordtia** ja **Sara Lundströmiä**.

Selvitystyöhön toi oman haasteensa se, ettei Suomesta ole löytynyt myöhempiä barokkiajan flokkitapettifragmentteja vertailuaineistoa tutkittavaksi eikä kiinteistöjen seinillä

yhä tallella olevia alkuperäisiä tapettivuotia tai -paneeleita. Jouni Kuurneen (2024) mukaan ainoat hänen tiedossaan olevat, otaksuttavasti tuolta ajalta peräisin olevat suomalaiset esimerkit, ovat Kansallismuseon kokoelmissa olevat fragmentit Louhisaaresta sekä Louhisaaren isossa makuukamarissa olevat puna- ja mustasävyiset flokkitapettipaneelit.

Louhisaaren viitataan eri kirjallisissa lähteissä ”linnana”, ”kartanona” tai ”kartanolinnana”, mutta tässä artikkelissa kohteesta käytetään johdonmukaisuuden vuoksi termiä ”kartanolinna”.

Louhisaaren historiaa

Askaisten, joka on nykyisin osa Maskun kuntaa, alueella sijaitseva Louhisaaren kartanolinna tiluksineen tunnetaan erityisesti kahdesta omistajasuvustaan, Flemingeilä ja Mannerheimilä. Museoviraston mukaan alueella on sijainnut rakennus jo 1400-luvun puolivälistä alkaen, ja nykyisen päärakennuksen on sukutilal-

Kuva: Teuvo Kanerva (Rakennushistorian kuvakokoelma, Museovirasto, cc by 4.0)

Louhisaaressa kartano, 1975.

Omistushistoria

1654–1791 Fleming-suku
1791–179x Carl Fredrik von Knorring
179x–1795 Hans Henrik Kijk
1795–1903 Mannerheim-suku
1903–1961 Oskar Hannus ja hänen tyttärensä Inkeri Hovinen
1.7.1961– Suomen valtio

(Lähde: Lounatvuori & Knapas 2005)

leen rakennuttanut **Herman Fleming** 1650-luvulla (Lounatvuori & Knapas 2005, s.15.) Herman Klauipoika Fleming (1619-1673) syntyi Askaisissa ja toimi mm. Suomen kenraalikuvernöörinä vuosina 1664-1669. Hänellä oli asemastaan johtuen läheinen yhteys sekä kuningas Kaarle X Kustaan että Ruotsin ylimmän aateliston, poliittisten ja sotilaallisten päättäjien kanssa. (Saloheimo,1997.)

Museoviraston julkaisemassa Lou-

hisaaressa kirjassa kirjoittajat **Irma Lounatvuori** ja **Marja Terttu Knapas** (2005, s. 33) kertovat, kuinka: ”Vanhat aristokraattisuvut rakennuttivat kilvan mitä uljaimpia palatseja Ruotsiin. Fleming oli yhtä altis muotivirtauksille ja statusrakentamisen houkutuksille kuin muutkin mahtimiehet. Rakennuttamalla Louhisaaressa Fleming näytti ajan tavan mukaan ”kuka on kuka”, mutta toisaalta rakennuksen syrjäinen sijainti kaukana Suomessa kertoi myös Flerin

gin eriseuraisuudesta muiden valtakunnan silmäätekevien joukossa.” Louhisaaressa kartanolinna voidaan näin ollen olettaa edustaneen oman aikakautensa laadukkainta ja arvostetuinta suunnittelu- ja rakennusosaamista. Lisäksi kartanolinna on epäilemättä kertonut tuon ajan aateliston ja yhteiskunnallisten vaikuttajien äveriäisyydestä ja valta-asemasta.

Kuten Jouni Kuurne (2024) haastattelussaan toteaa, Flemingillä olleen asemansa ja verkostojensa myötä mahdollisuus käyttää useita rakennusalan johtavia ammattilaisia myös omissa yksityisissä rakennushankkeissaan. Kuurne jatkaa, että: ”Louhisaaressa rakennustöiden aikaan Flemingillä oli virka Tukholmassa Amiraliteetin palveluksessa, joka tarkoitti sitä, että hän saattoi hyödyntää omissa kartanoprojektissaan myös Amiraliteetin palveluksessa olleita käsityöläisiä.”

Kuurne (2024) mainitsee kaksi keskeistä henkilöä, jotka olivat mukana myös Askaisten työmaalla: kivenhakkaja **Johan Wendelstam**, joka toteutti päärakennuksen kiviportaalin sekä saksalaissyntyinen maalari **Jochim Langh**, jonka maalauksia on näkyvissä ainakin kartanolinna kolmannen kerroksen juhlasalissa. Juhlasalin kattomaalaukset ovat tietävästi kartanon ainoat 1650-luvun sisustuksesta säilyneet alkuperäiset maalaukset.

Mitä tulee Louhisaaressa 1600-luvun sisustukseen, siitä ei ole löytynyt juurikaan tietoa. Tiedetään, että isovihan aikana, n. 1700-1721, kartanolinna sisustus ryöstettiin ja Louhisaaressa oli autiona vuoteen 1758 saakka. Tästä eteenpäin linnaa asuttivat rakennuttajan pojanpoika **Klaus Hermaninpoika Fleming** sekä tämän poika **Herman Klauipoika Fleming**, joiden aikana kartanolinna tehtiin runsaasti kunnostus- ja muodistustöitä. (Kansallismuseon verkkosivu, n.d.)

Näin ollen kartanolinna olevat flokkitapettien asennusajankohta ajoittuisi vasta 1758 jälkeiseen aikaan. Lisäksi tiedetään, että **C. Fr. von Knorring** korjautti linnan perusteellisesti

1792, jolloin jo tuolloin epämuodikkaat flokkitapetit olisi saatettu poistaa.

Kartanolinna muutostöistä ei ole olemassa kattavaa dokumentaatiota. Sisustuksen ja irtaimiston osalta jäädään arvailujen varaan niillä tiedoilla, mitä suurimmista muutostöistä on kirjoitettu.

1800-luvulla kartanolinna tehtiin lähinnä sisustukseen liittyviä muutostöitä. Kansalaissodan aikana vuonna 1918 osa vanhoista asiapaperista poltettiin ilkeällä yhteydessä, mikä osittain voisi selittää kirjallisten lähteiden puuttumisen. Kartanolinna tehtiin kunnostustöitä vuonna 1925 tavoitteena palauttaa rakennus vanhaan, aatelissukujen aikaiseen loistonsa. Samassa yhteydessä silloiset omistajat **Oskar Hannus** ja hänen tyttärensä **Inkeri Hovinen** hankkivat ja palauttivat takaisin Louhisaaressa alkuperäisiä Flemingille kuuluneita huonekaluja. (Lounatvuori & Knapas 2005, s. 176-180)

1960-luvun alussa, kartanon siirtäessä Suomen valtion omistukseen Louhisaaressa toteutettiin rakennuksen ensimmäinen mittava restaurointi. 1962 aloitetun restaurointiprojektin tavoitteena oli kunnostaa, restauroida ja sisustaa kartanolinna mahdollisim-

man autenttiseen asuun ja avata yleisölle vuoden 1967 **Mannerheimin** syntymän 100-vuotisjuhlaa varten. (Kansallismuseon verkkosivu, n.d.)

Ison makuukamarin restaurointihistoriaa

Konservaattori **Veikko Kiljunen** on kuvannut toisen kerroksen makuukamarin seinäpintoja restaurointiraportissa (päivätty 31.10.1963) seuraavasti:

”Seiniä peitti harmaat, suurella vinoneliökuviolla valkoraidalla painetut paperitapetit. Reunanauhana oli kuvioltaan ruskeakukkainen nukkatapetti. Kun paperitapetit poistettiin tuli seinän yläosasta esille erittäin hyvin säilynyt, noin 1 cm levyinen, vihertävän harmaalle pohjaväriin suoraan seinän kalkkilaastipinnalle maalattu listoitus, jonka välissä oli sinisellä pohjalla valkokuvioinen koristeaihe. Tähän koristeiluun liittyy seinän alaosa, paneelia esittävä varjomaalattu vihertävänharmaa lista sekä samanlaisella värillä tehty ovenpieliä ympäröivä laudoitusmaalaukset. Mainitun seinän yläosan koristelun alta saatiin kuitenkin esille vanhinta 1600-luvun puolivälin keltaisten, ruskea viivaisten konsolien ja listo-

jen erottamat punaruskeat marmorilevyt. Seinäpinnat oli kaavittu puhtaiksi kalkkiväristä paperitapettien liisterin paremman kiinnittymisen takaamiseksi. Näin ollen ei voida sanoa, millä tavalla varsinaiset seinäpinnat oli aikoinaan koristeltu. Yläosan ja alaosan maalausten rajassa on kuitenkin naulausjälkiä, joten on mahdollista, että seinät on aikoinaan tapetoitu esimerkiksi kankailla. Tällaisia kangastapetin osia löytyi ullakolta. 1966-1967 Isoon makuukamariin valmistettiin tapetit Louhisaaressa löytyneiden ja restauroitujen mallien mukaan. Alkuperäiset sijoitettiin käytävän puoleiselle seinälle ikkunan puoleiseen päähän. Uuniseinälle ei tapetteja tehty. Tapetit tehtiin liitupohjusteille pellavakankaalle, joka pingotettiin kiilakehyksiin, jotka taas kiinnitettiin ylä- ja alareunoistaan seinään listojen avulla. Tapettien värivaikutelma on alkuperäisen kaltainen mutta pintavaikutelma on tietenkin ollut alkuperäisissä sirotetapeteissa jossain määrin erilainen.”

1960-luvulta peräisin olevassa restaurointiraportissa todetaan (LKA), että tapetit on löydetty Louhisaaressa ullakolta ja sijoitettu nykyiseen paikkaansa juuri 60-luvulla edellä kuvatun restaurointiprojektin yhteydessä. Tarkempaa tietoa siitä, miksi käytävän ikkunanpuoleiselle seinälle päädyttiin laittamaan kahta erilaista (puna- ja mustakuvioista) flokkitapettia tai miksi ne asetettiin seinään nykyiseen paikalleen, ei ole löytynyt käytössä olevista kirjallisista lähteistä.

Vuoden 2018 Senaatti-kiinteistöjen arkkitehtitoimisto Livady Oy:ltä tilaama rakennushistoriaselvityksessä flokkitapetteja kutsutaan ”alkuperäisiksi”, mutta tässä tutkimuksessa ei pystytty todentamaan, ovatko kyseiset tapetit alkuperäisiä nimenomaan isossa makuukamarissa. Yleinen oletus on ollut, että tapetit ovat sijainneet Louhisaaressa ja sijoitettu jonkin kunnostustyön ohella varastoitavaksi ullakolle, mistä ne löytyivät vuoden 1963 restauroinnin yhteydessä. Tapettien nykyiseksi paikaksi valikoitui silloin

Kuva: Welin (Rakennushistorian kuvakokoelma, Museovirasto, cc by 4.0)

Finnasta löytyi kuva makuukamarista vuodelta 1962.

Kuva: Mikko Mannberg (Rakennushistorian kuvakoelma Museovirasto, cc by 4.0)

Iso makuukamari kuvattuna vuonna 2021. Kuvassa näkyy sängyn oikealla puolella tutkimuksen kohteena olevat flokkitapetit.

iso makuukamari sen seiniltä löytyneiden naulausrivijälkien perusteella (LKA).

Tällä hetkellä kartanolinnan eri kerrokset ja huoneiden sisustukset heijastelevat eri aikakausia, mutta tavoitteena olisi palauttaa sisustus, koristelut ja esimerkiksi huonejaot mahdollisimman alkuperäisiksi tai ainakin tilakokonaisuuksina yhtenäisiksi valitun aikakauden tyyliä ja perinteitä kunnioittaen (Kuurne, 2024).

Flokkitapetin historiaa: Lanyer ja Londrindiana

Asuintilojen seinäpintojen päällystämisen ja koristelu joko käytännöllis-

tä tai esteettisistä syistä on ollut yleistä kautta ihmiskunnan historian. On mahdotonta tietää tarkkaan, milloin seinille alettiin ripustaa kankaita, mutta yhtenä kankaisten seinävaatteiden alkukotina on pidetty Babylonian aluetta, jonka palatseissa seiniä koristivat kudotuille kankaille kirjailut verhot. Keskiajalla kirjailut kuvakudokset eli gobeliinit olivat yleisiä linnoissa ja kartanoissa paitsi koristeina mutta myös lämmöneristävyytensä takia. (Ward 1921, s.7)

Kalliiden ja valmistusprosessiltaan työläiden gobeliinien vaihtoehdona seinäpintoja alettiin koristella paloista koostuvilla maalauksilla, jotka tehtiin joko kankaalle, nahalle tai myöhemmin paperille. Varhaisia paperita-

petteja valmistettiin alkuun liittämällä toisiinsa pieniä erillisiä paperiarkkeja, jotka yhdistettynä muodostivat kokonaisen tapettivuodan. Tapettien kuvitukset mukailivat usein gobeliineista tuttuja teemoja kuten maisemia, uskonnollista kuvastoa, kasvi- ja eläinaiheita sekä heraldisia kuvioita ja erilaisia tyyliteltyjä ornamentteja. Kuviointi voitiin tehdä esimerkiksi puulle kai-verretuilla painolaatoilla, sabluunoilla tai vapaalla kädellä maalaten. Tapetin pinnasta saatiin ylellisen samettimainen, kun sen pintaan lisättiin esimerkiksi veitsellä tai saksilla hienoksi silputtua villakuitunukkaa eli flokkia (en:flock wallpaper, ra:papier peint floqué, ru:stofftapet). (Teynac, Nolot, & Vivien 1982, 19.) Koska rakennusten

Kuva: Skanssen (Nordiska museets samling, Skanssen, cc by 4.0)

Hyvin samantyylinen tapetti kuin ison makuukamarin mustavoittoinen flokkitapettivuota. Tapetin valmistusajakohta on ajoitettu vuoteen 1756. Alkuperäinen kuvateksti: "Stofftapet tillverkad år 1756 i Stockholm. Sald till museet år 1956 av Carl Lennerthson i Falun."

seinien pintamateriaalit olivat yleensä karkeaa tiiltä, puuta tai rappausta, niiden epätasaisuutta voitiin ensin tasoa halvemmassa materiaalista valmistetulla materiaalilla, esimerkiksi paperilla, joka pingotettiin seinään rimoilla ja nauloilla. Tämän pohjustuksen päälle liimattiin varsinainen kuvioitu tapetti. (McDermott 2005, s. 18-19)

Tiedot flokkitapettien syntyhistoriasta ovat hajanaisia, joten on hankalaa tehdä johtopäätöksiä siitä, missä, milloin ja kenen toimesta tämä keksintö on alun perin syntynyt. Varhaisimpia viittauksia flokkitapetteihin löytyy jo 1400-luvulta. Niiden valmistaminen näyttää alkaneen lomittain eri aikoina eri maissa ja hiipuneen välillä, nousemaan suosioon taas myöhemmin uudestaan. (Teynac, Nolot, & Vivien 1982, 66.) Kunnian flokkitapettien keksimi-

sestä on useissa lähteissä saanut ranskalainen **Jerome Lanyer**, jolle myönnettiin patentti flokin valmistukseen Englannissa vuonna 1634. Lanyer kutsui tuotettaan nimellä "Londrindiana". (Ward 1921, s. 22 ; Morton 1875, s.16 ; Beckmann 1846, s. 380-381)

Johan Beckmann kuvailee kirjassaan *A History of Inventions, Discoveries and Origins* Lanyerin patentoimaa flokkitapetin valmistusprosessia. Ensin pellavaiselle pohjakankaalle maalataan tai painetaan yksi- tai monivärinen pohjamaalipinta. Pinnan kuivuttua sen päälle levitetään värjättyä liima-ainetta halutun kuvion mukaisesti. Hienojakoinen villanukka siivilöidään kankaan päälle, minkä jälkeen pohjakangasta puristetaan käyttöön sopivalla painolevyllä. Prässäyksen seurauksena osa villasta kiinnittyy liimaan. Kankaan kuivuttua irtonainen

villanukka varistetaan varovasti pois, jolloin pohjaväri jää osittain näkyviin ja lopputuloksena saadaan aikaan samettimainen, nukkapintainen kohokuvio. (Beckmann 1846, s. 380-381)

Euroopassa kankaalle painettuja flokkitapetteja käytettiin 1500-1700-luvuilla ylellisessä sisustuksessa hoveissa, linnoissa, palatseissa ja kartanoissa ainakin Hollannissa, Espanjassa, Ranskassa, Ruotsissa ja Englannissa. Varhaisia englantilaisia, 1500-1600-luvuille ajoitettuja flokkitapetteja on löytynyt esimerkiksi Hampton Courtissa Surreyssa, Alderman Fenwick'sin talossa Newcastle upon Tynessa ja The Shrubberyssa Epsomissa. (McDermott, 2005, 12). Yleensä flokkitapetit koristivat edustus- ja oleskelutiloja sekä makuuhuoneita, mutta ei niinkään keittiö- tai ruokailutiloja, koska ne imivät itseensä helposti rasvaa ja käryjä (Victoria and Albert Museum, 2024).

Vanhimmat Ruotsista löydettyt nykyaikaan säilyneet flokkitapetin fragmentit on ajoitettu vuodelle 1619, mutta todisteita paljon varhaisemmistakin esimerkeistä on olemassa. **Gösta Seltingin artikkelissa** "Hur gammal är stofftapeten?" mainitaan ruotsalaisen Vadstenan piispa **Peder Månsson**, joka 1500-luvun alun kirjoituksessaan kuvailee yksityiskohtaisesti flokkitapetin valmistamista aina kankaan pohjustuksesta villanukan kiinnitykseen asti. Flokkitapettien valmistus on siis tunnettu Ruotsissa jo tuohon aikaan, mutta suosion huippunsa ne saavuttivat siellä vasta Karoliinisena aikana (1654-1718), jolloin flokkitapetit olivat yleisiä ruotsalaisissa kartanoissa, kaupunkitaloissa ja suurilla maatiloilla. (Selling, 1956, s. 299-300)

Flokkitapettien mentyä pois muodista Ruotsissa 1700-luvun puolivälin jälkeen ne kuitenkin mainitaan Ranskassa uutuuksena, joka levisi maahan Englannista itsensä **Madame Pompadourin** innostamana. Ruotsissa flokkitapetit tulivat uudestaan muotiin 1800-luvulla, jolloin ne valmistettiin kankaan sijaan paperipohjalle. (Selling, 1956, s. 304)

Suomeen flokkitaPETIT levisivät todennäköisesti ainakin 1600- ja 1700-luvuilla ruotsalaisten rakennusammattilaisten sekä aikansa sisustustrendien vanavedessä. Ylellisiä tapetteja asennettiin oletettavasti Ruotsin malliin pääsääntöisesti säätyläiskoteihin, linnoihin, kartanoihin ja pappiloihin. (Kuurne, 2024) Kuten aiemmin todettiin, tämän tutkimuksen puitteissa ei ole löydetty lähteitä tai esimerkkejä Suomessa säästyneistä flokkitaPETeista Louhisaaren kartanolinnan ja Museoviraston kokoelmassa olevien tapettifragmenttien lisäksi.

Vaikka historia- ja materiaalitietoa Louhisaaren kartanolinnan flokkitaPETeista onnistuttiin kerryttämään tämän projektin aikana ennakoitua runsaammin, tapettien alkuperää tai varmaa ajoitusta ei tällä kertaa vielä onnistuttu selvittämään. Joten on toivottavaa, että selvitys ja työryhmän perusteellinen pohjatyo saavat jatkoa.

Lähteet:

- Beckmann, Johan. 1846. *A History of Inventions, Discoveries and Origins*. H.G. Bohn. Lontoo.
- Kansallismuseon verkkosivu. *Historiaa*. n.d. Osoitteessa: *Historiaa - Louhisaari* - (kansallismuseo.fi). Kansallismuseo. (viitattu 21.3.24)
- Lounatvuori, Irma & Knapas, Marja Terttu. 2005. *Louhisaaren Kartano*. Museovirasto. Helsinki.
- McDermott, Allyson. 2005. *Wallpapers*. *Journal of Architectural Conservation* No 1 March 2005. Verkkajulkaisu <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/15556207.2005.10784952?needAccess=true>
- Morton, George H. 1875. *History of paper hangings with a review of other mural decorations*. Published by G. H. Morton. Liverpool.
- Saloheimo, Veijo. 1997. *Fleming, Herman*. *Kansallisbiografia-verkkajulkaisu*. Stuvia

- *Biographica 4*. Helsinki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. (viitattu 21.5.2024)
- Selling, Gösta. 1936. *Hur gammal är stofttapeten? Valokopio kirjasta Jouni Kuurneen arkistosta*.
- Teynac, Françoise; Nolot, Pierre & Vivien, Jean-Denis. 1982. *Wallpaper a History*. Thames and Hudson Ltd. Lontoo
- Ward, George Whiteley. 1921. *Wallpaper Its Origin, Development and Manufacture*. Sir Isaac Pitman & sons Ltd. Lontoo
- Victoria and Albert Museum. 2024. *Flock wallpaper*. <https://www.vam.ac.uk/articles/flock-wallpaper> Viitattu 26.3.24

Arkistolähde

- LKA, Louhisaaren käsiarkisto, Kansallismuseo: Restaurointitöitä koskevia aineistoja ja raportteja. Sähköisessä muodossa Senaatti-kiinteistöjen projektipankissa. Alkuperäiset asiakirjat ja asiakirjakopiot Kansallismuseossa.

Kuva: Milli Tsupukka

Yhteistyökumppanit

Senaatti: Senaatti-konserni vastaa Suomen valtion kiinteistöomaisuudesta, johon kuuluu noin 600 suojeltua rakennusta. Yksi näistä suojelluista rakennuksista on 1650-luvulla rakennettu Louhisaaren kartanolinna, joka sijaitsee Askaisissa, Varsinais-Suomessa.

Kansallismuseo: Jouni Kuurne, intendentti

Culturelli Oy: Rakennusrastautointiyritys, joka on erikoistunut tapetteihin.

Metropolian konservoinnin tutkinto-ohjelma: orgaanisen materiaalin konservoinnin ensimmäisen vuoden opiskelijat, sekä lehtorit Anna Häkäri ja Päivi Ukkonen

Louhisaaren flokkitaPETtiprojektin asiantuntijaryhmä vasemmalta oikealle. Alarivi: lehtorit Päivi Ukkonen ja Anna Häkäri, Metropolia AMK, Milli Tsupukka, Puro Soinen. **Toiseksi alin rivi:** Jasmin Saarinen, Terhikki Suominen, Kaarina Kuokkanen, Aarre Eloranta. **Toiseksi ylin rivi:** Peppi Tuomainen, Kaisa Hakkarainen, Kaisa Rantala, Tiina Kirkkopelto, Max Nyman, Satu-Kirsi Salmela, Elina Wirkkala **Culturelli oy. Takarivi:** Juuli Tikkala, Tytti Toivonen, Mirka Laakkonen, intendentti Jouni Kuurne, Kansallismuseo, Kaisa Nevalainen, Louhisaaren linnan palveluvastaava Camilla Adolfsson, Kiti Häkkinen, Veronica Kronlund

SUURENNUSLASIN ALLA LOUHISAAREN FLOKKITAPETIT

TEKSTI: OPISKELIJARYHMÄ ORKO23, PÄIVI UKKONEN, ELINA WIRKKALA

Kuva: Kaisa Hakkarainen

Paikan päällä tutkimassa.

Tässä artikkelissa kuvataan Louhisaaren kartanolinnan flokkitaPETtien tutkimusprosessia sekä materiaalitieteen alustavia tuloksia.

Projekti käynnistyi maaliskuun alussa 2024, jolloin Metropolian orgaanisen materiaalin konservoinnin opiskelijat perehtyivät Senaatti-kiinteistöjen toimintaan tapettien tutkimiseksi jäljenteiden valmistamista varten.

Opiskelijat tutustuivat tutkimuskohteeseen paikan päällä Louhisaaressa sekä flokkitaPETtien historiaan ja valmistusprosessiin kirjallisuuden ja arkistoaineistojen perusteella. Tutkimuksissa perehdyttiin Louhisaaren kartanon historiaan ja restaurointivaiheisiin sekä interiööreissä käytettyjen seinäpäällysteiden yleiseen historiaan ja levinneisyyteen. Lisäksi selvitettiin flokkitaPETtien valmistushistoriaa sekä käytettyjä materiaaleja, liima- ja väriaineita sekä valmistustekniikoita. Näitä tutkimalla pyrittiin selvittämään, ajoittuvatko flokkitaPETit 1600-luvun puoliväliin, tai vasta 1700-luvun puolelle.

Louhisaaren kenttätöskentelyn aikana (19.5.2024) otettiin näytteitä tutkimuskohteesta eli kartanolinnan kolmannen kerroksen ns. ison makuukammarin, käytävänpuoleisen seinän puna- ja mustakuvioisesta flokkitaPETista. Näytteitä otettiin sekä pohjakan

Kuva: Kaisa Hakkarainen

Iso makuukamari, kaikki paneelit (yläreunassa paneelien merkinnät).

kaan kuiduista että pohjustus-, väri- ja nukkerroksista.

Kenttätutkimus, materiaalikartointus, laboratoriotyö ja Louhisaaren flokkitapectien jäljennöskokeilut olivat osa Metropolian orgaanisen materiaalin konservoinnin opiskelijoiden ensimmäisen vuoden opintoja. Tutkimusvaihetta johtivat konservattori **Elina Wirkkala** sekä Metropolian paperikonservoinnin lehtori **Päivi Ukkonen**.

Pohjamateriaalina pääasiallisesti pellava, hamppu, juutti ja paperi

Kirjallisten lähteiden mukaan flokkitapectin pohjakankaana on käytetty pääasiallisesti pellavakangasta tai hamppua. Joissakin tapauksissa kankaana on käytetty myös juuttia, mutta se on ollut käytössä vasta 1800-luvulla

(McDermott 2005, 19). Suomessa flokkitapectien pohjamateriaalia on tutkinut mm. rakennustutkija **Eija Suna** (2007), joka mainitsee myös paperin olleen pohjamateriaalina kankaan ohella 1700-luvulla.

Louhisaaren flokkitapectin pohjakankaasta otettiin kuitunäytteet, jotka analysoitiin Metropolian laboratoriossa. Pohjakankaan näytettä tutkittiin Leica DM1000 LED läpivalaisumikros-

koopilla 100x ja 200x suurennoksilla glyseroli-immersioliuoksessa ja kuitujen tunnistuksen pellavaksi vahvasti konservoinnin lehtori **Anna Häkäri**.

Flokkitapectien valmistuksessa käytetyt liima- ja sideaineet 1400-1700-luvuilla

Lanyerin 1634 patentoima Londrindian valmistusprosessi on pysynyt salaisuutena. Tutkimamme lähdemateriaali ei tarjoa tarkkaa kuvausta flokkitapectin alkuperäisistä valmistusvaiheista, eikä myöskään käytetyistä materiaaleista. Lähdemateriaalin perusteella tulkintamme on, että pohjustetulle kankaalle levitettiin ensin pohjaväri. Pohjavärin päälle painettiin, joko sapluunalla tai laatalla flokin alusväri ja tähän kerrokseen kiinnitettiin nukka, joka tarttui vielä kosteaan painoväriin haluttujen kuvioiden mukaisesti. Julkaisun *“Flock Prints and Paste Prints”* mukaan 1400-luvun painovärin sideaine koostui sulatetusta mastikshartsista ja lakkasta, joka oli sekoitus pellavansiemenöljyä ja meripihkaa. Ensin lakkaa keitettiin tahmeaksi tummankeltaiseksi seokseksi, minkä jälkeen siihen lisättiin halutut pigmentit. (Scheld & Damm, 2009, s.325) Nukan kiinnitykseen on käytetty myös eläinliimaa (Hoskins, 1994, s. 25). Koska pohjustuksena käytettyyn eläinliimaan tiedetään lisätyn sokeria, mahdollisesti hunajaa, (Cennini, 1995 s.164), voisi olla mahdollista, että hunajaa on käytetty tahmentamaan liima-ainetta ja siten edistämään nukan kiinnittymistä. Lähteissä mainitaan myös tärpätin käyttö liimaseoksissa, jota on saatettu lisätä suojaamaan villakuituja koilta (Victoria and Albert Museum, 2024). Noin 1750 luvulta lähtien on flokin kiinnitykseen käytössä ollut myös pellavaöljystä ja lyijyoksidista valmistettu liima (Ward 2008, s.745).

Interiöörinkonservattori ja tutkija **Allyson McDermottin** (2014) mukaan

1600-luvulla flokkitekniikka kehittyi yhä hienostuneemmaksi, kun yksittäisiä käsintehtyjä paperiarokkeja liitettiin yhteen laajempien damastikuvioiden aikaansaamiseksi. Yhdistetyt paperit pohjustettiin liidun, pigmentin ja eläinliiman seoksella, joka tasoitti paperia ja auttoi naamioimaan paperiarokkien liimasaumat. Pohjustettu paperi lakattiin, jolloin saatiin aikaan

kova ja kiiltävä pinta. Sen jälkeen haluttu kuvio laattapainettiin paperille käyttämällä pigmenttiä sekä öljyjen ja lakkojen seoksia. Pinnan ollessa edelleen märkä, pinnalle siroteltiin nukka. (McDermott 2014, s.14)

Vuonna 1986 New England Document Conservation Centerin (NEDCC) konservattorit perehtyivät Yhdysvalloissa Portsmouthissa sijaitsevan Wen-

Kuva: Kaisa Hakkarainen

Tutkimusalue paneelimerkinnöillä.

Kuva: Kaisa Hakkarainen

Paneelit 61150.82: 2A,B ja C näytteidenottoaikatapetin alareunasta

tworth-Coolidge kartanon 1700-luvulta peräisin oleviin tapettimateriaaleihin. Artikkelissaan konservattori-tutkijat **Amy Snodgrass** ja **Eugene Farrell** totesivat, että värin vesipohjainen sideaine oli liiman ja arabikumin tai senegalkumin seos, ja flokkeihin tarkoitettu lakka oli tehty täpättöjystä, hartseista ja kumeista, jotka liukenivat täpättiin. (Snodgrass & Farrell, 1989, s. 69-70)

Louhisaaren flokkitapectien väritutkimukset

Väritutkimuksia varten saatiin Museovirastosta lupa ottaa näytteitä tapettien pintakerroksista. Tavoitteena oli saada lisätietoa tapeteista ja niissä käytetyistä pigmenteistä ja niiden mahdollisesta ajoittumisesta 1655-1700 väliselle ajalle. Röntgenfluoresenssianalysaattoria (XRF) Hitachi XMET8000 käytettiin tunnistamaan tapetissa käytettyjä pigmenttejä. Lisäksi otettiin maalinäytteet eri kohdista flokkitapectia ja niistä tehtiin poikki-

leikkausnäytteet kirkkaaseen polyestehartsin (PAKLA® ja kovetena MEK-P50). Aineen kovetuttua näytteet hiottiin vesihiomakoneella (Struers ja hiomapaperit 220, 800, 1200, 4000). Poikkileikkausnäytteitä tutkittiin Leica DMLS valomikroskoopilla ja Leica flexacam C5 kameralla. Saatujen näytetulosten avulla pyrittiin selvittämään tapettien väripigmentit ja mahdollinen ajoitus. Tutkitut flokkitapecti-paneelit nimettiin vasemmalta oikealle koodeilla 2A, 2B, 2C ja 1D. Tekstissä viitataan paneelisiin koodeilla 61150.82:2A ja 61150.82:1(D).

Punaisilta alueilta otettiin kaksi XRF-mittausta numerot 6 (61150.82:2A) ja 7 (61150.82:2A), joista molemmista saatiin lukemat raudasta (Fe), piistä (Si) ja kalsiumista (Ca). Lisäksi mitauskohdasta numero 6 saatiin arseeni (As) lukema. Mittauskohdan läheisyydessä otetusta maalinäytteestä numero 1 on nähtävissä mikroskoopilla selkeä punainen kerros. Tämä yhdistettynä XRF:llä saatuun raudan suureen määrään viittaa siihen, että kohdassa on käytetty punaista väriainetta, joka on todennäköisesti

rautapitoista punaista pigmenttiä, kuten punaokrat. Punaokraa väriaineena on käytetty esihistoriallisesta ajasta asti (Pietarila 2004, 53-54). Lisäksi maalinäyte numero 1:n (61150.82:2A) poikkileikkausnäytteessä on punaisen kerroksen alla nähtävissä ohut kirkkaan keltainen tuntematon kerros ja sen alla valkoinen oletettavasti liimamaalikerros, jossa on valkoisena väriaineena liitua, kalkkia tai kipsiä ja lyijyä. Alimmaisena on ruskea liimapohjustuskerros, joka liuotuskokeen avulla varmistui eläinliimaksi.

Mustan alueen näytteessä (11) (61150.82:1(D)), on XRF:n perusteella rautaa (Fe), lyijyä (Pb) ja arseenia (As). Rautaoksidista saadaan myös mustaa värijuuhetta eli raudan läsnäolo voi liittyä mustaan väriin. Sekä arseeni että lyijy voivat esiintyä yhdisteissä, arseeni lähinnä keltaisissa, oransseissa ja vihreissä ja lyijy valkoisissa, keltaisissa ja punaisissa väriaineissa. Näiden havaintojen lisäksi hyödynnettiin mustasta tapettikohdasta otettua maalinäytettä, jonka poikkileikkauksessa on nähtävissä tummanpunainen kerros ja siinä iso keltainen alue. Tämän

Kuva: Kaisa Hakkarainen

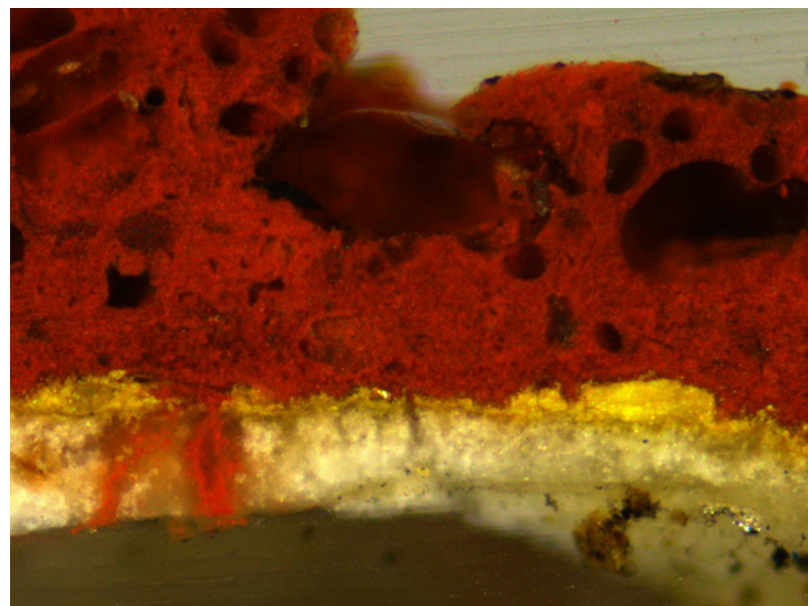
Paneeli 61150.82:1(D) näytteidenottoaikat.

kerroksen alla on valkoinen maalikerros ja alimpana vaaleanruskea liimakerros. Lyijyn ja arseenin läsnäolo liittyy siis luultavasti muihin kuin mustaan väriaineeseen. (Ball, 2005, 89; Perkiömäki, 2024.)

XRF-näytteet numero 9 (61150.82:1(D)) ja 10 (61150.82:1(D)), otettiin mustasta tapetin keskikohdasta "kultaista aluetta". Arvioimme paikan päällä jo pinnan kiiltävyyden perusteella, että kohdassa on mahdollisesti käytetty lyöntimetallia. Kohdista saatiin lukemat kuparista (Cu) ja lyijystä (Pb). Lisäksi näytteestä nro 10 saatiin myös raudan (Fe) lukema. Mittausten perusteella voidaan todeta, että kyseessä on kuparipitoinen lyöntimetalli. Lakkaamattomat lyöntimetallipinnat kärsivät värimuutoksista ja ne hapettuvat tummaksi (Tähtinen et.al, 2009, s.127). Olemme arvioineet, että tutkitut tapetit on lakattu, koska niissä näkyy metallista kiiltoa ja silmämääräisesti pinnassa vaikuttaa olevan jonkinlainen lakkakerros.

XRF näytteet numero 12 (61150.82:1(D)) ja 16 (61150.82:1(D)), ovat otettu mustan tapetin yläosasta valkoisilta alueilta. Kohdista saatiin lukemat lyijystä (Pb) ja raudasta (Fe). Lisäksi näytteestä numero 12 saatiin lukema arseenista (As) ja näytteestä numero 16 lukema bariumista (Ba). Koska näytteissä esiintyy lyijyä, on todettavissa, että käytetty valkoinen pigmentti on todennäköisesti lyijyvalkoista, joka on tunnettu jo antiikin aikana. Suomessa lyijyvalkoisen käyttö kiellettiin sisätilojen maalauksessa asetuksella vuonna 1920 (Pietarila 2004, 31-32).

XRF näyte numero 17 (61150.82:1(D)) otettiin mustan tapetin yläosasta "kultaista" aluetta. Kohdasta saadut lukemat ovat kupari (Cu), lyijy (Pb), palladium (Pd) ja sinkki (Zn). Koska näytteestä saatiin kupari- ja sinkkilukemat, on oletettavaa, että metallinen kiilto kohteessa on lyöntimetallia, sillä kuparin ja sinkin sekoitusta käytettiin lyöntimetallilehden kulanvärin sävyn saamiseksi.

Poikkileikkausnäyte, näyte_2_61150_82_2C-04. Kuvan ottanut orgaanisen materiaalin konservointipiskelijät, Leica DMLS valomikroskooppiin kiinnitetyn Flexacam C3 kameralla 10x0,22 suurennoksella.

(Tähtinen, et.al. 2009, s.127) Palladium tulee luultavimmin itse laitteesta ja sinkin esiintyminen kohdassa saatavat vaikuttaa miksi tämä ”kultainen alue” on erisävyinen kuin näyttöiden numerot 9 ja 10 kohtien ”kultainen alue”. (Perkiömäki, 2024.)

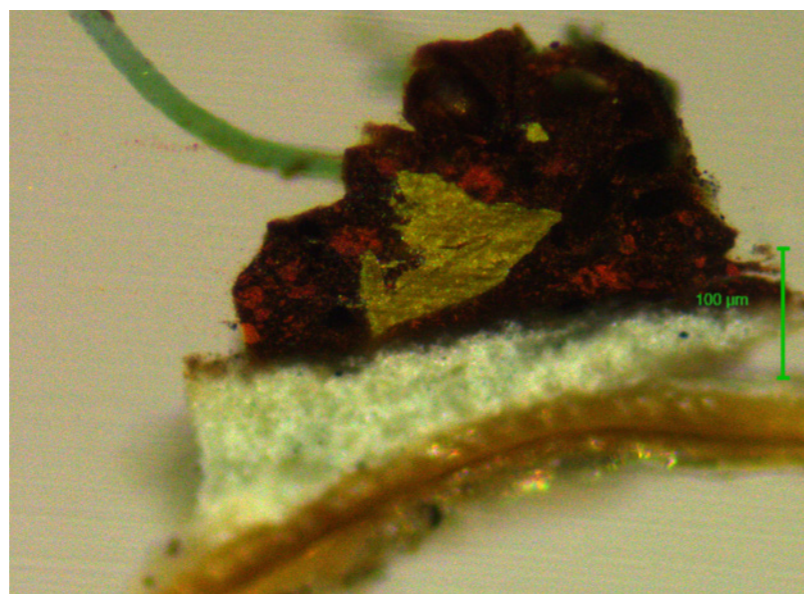
Flokkita-petin nukka

Tapettien nukan kuidusta on erilaisia käsityksiä. Catherine L. Frangiamore (1977, s.15) toteaa kirjassaan *Wallpapers In Historic Preservation* seuraavasti: “From the 17th century to the present, chopped colored shavings of silk or wool have been spread over areas of patterning printed (or stenciled) in adhesive varnish on wallpaper.” Gregory Herringshaw (2018) kertoo myös artikkelissaan, että nukkana on käytetty mahdollisimman jauhemaiseksi leikatua villaa, johon materiaalit on tulleet tekstiiliteollisuuden sivutuotteista ja samaan tietoon viitataan Victoria and Albert Museumin (2024) artikkelissa. “The Technical Examination of an Eighteenth-Century Wallpaper from the

Wentworth-Coolidge Mansion, Portsmouth, New Hampshire” -artikkelissaan konservattori-tutkijat Amy

Snodgrass ja Eugene Farrell (1989, s.71) toteavat, että heidän tutkimassaan flokkita-petissa käytetty nukka oli villaa. Viimeisen 40 vuoden aikana tehtyjen tutkimusten mukaan 1600- ja 1700-luvulla nukkaan on käytetty pääasiassa villaa, mutta lähteiden mukaan on käytetty joskus myös silkkiä. Nykyään, uudistuotannossa flokkita-petin nukkana käytetään synteettisiä kuituja kuten polyesteria, nylonia tai rayonia. (Victoria and Albert Museum, 2024)

Louhisaaren flokkita-peteista otetut nukkanäytteet tutkittiin Metropolian Ammattikorkeakoulun laboratoriossa, Leica DMI1000 LED läpivalaisumikroskoopilla 100x ja 200x suurennoksilla. Immersiona käytettiin vettä. Kuitunäytteestä saatiin erotettua tarkempaan tarkasteluun yksi sininen kuitu ja yksi väritön kuitu. Värittömän kuidun suomupinta on näytteessä ikäänkuin rikki. Kuidun pinnan rikkonaisuus voi johtua käytetyn tekstiilin ja siitä saadun kuidun ikääntymisestä tai siitä, että kuitua on ennen flokiksi valmistusta käsitelty. Esimerkiksi Scheld

Poikkileikkausnäyte, näyte_15_61150_82_ID-05. Kuvan ottanut orgaanisen materiaalin konservointipiskelijät, Leica DMLS valomikroskooppiin kiinnitetyn Flexacam C3 kameralla, 10x0,22 suurennoksella.

& Damn (2009, s.325) kirjoittavat kuitujen keittämisestä pyökkituhkasta tehdyssä lipeessä.

Lopuksi

Varmaa ajoitusta ei flokkita-peteille saatu. Paikan päällä tutkimuksissa huomattiin, että vuodat olivat pölyiset ja niissä oli kiinni hyönteisten siipiä. Ne olisivatkin hyvä saada konservointipöydälle tarkempiin tutkimuksiin ja konservoitaviksi.

Opiskelijaryhmä ORK025

Päivi Ukkonen, lehtori Metropolia AMK

Elina Wirkkala, Culturelli oy,

konservattori AMK

Tutkimuksissa perehdyttiin Louhisaaren kartanon historiaan ja restaurointivaiheisiin sekä interiööreissä käytettyjen seinäpäällysteiden yleiseen historiaan ja levinneisyyteen. Lisäksi selvitettiin flokkita-pettien valmistushistoriaa sekä käytettyjä materiaaleja, liima- ja väriaineita sekä valmistustekniikoita.

Lähteet:

- Ball, Philip. suom. Pietiläinen, Kimmo. 2005. *Kirkas maa: Miten värit syntyivät.* Terra cognita. Helsinki. <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/15556207.2005.10784932?needAccess=true>
- Cennini, Cennino, suom. Kallio Sinikka. 1995. *Kirja maalaustaiteesta.*, Gummerus. Jyväskylä
- Frangiamore, Catherine L. 1977. *Wallpapers In Historic Preservation.* Technical Preservation Services Division, Office of Archeology and Historic Preservation. Washington D.C. Verkkojulkaisu. <http://npshistory.com/publications/preservation/wallpapers.pdf>
- Hoskins, Lesley. 1994. *The Papered Wall - The History, Patterns and Techniques of wallpaper.* Thames & Hudson. Lontoo.
- McDermott, Allyson. 2005. *Wallpapers.* Journal of Architectural Conservation No 1 March 2005. Verkkojulkaisu.
- Pietarila, Pentti. 2004. *Rakennusten värit ja koristetyylit.* Tikkurila Paints. Vantaa.
- Scheld, Alexandra., & Damm, Roland. 2009. *Flock Prints and Paste Prints: A Technological Approach.* Studies in the History of Art, 75, 316–336. <http://www.jstor.org/stable/42622524>
- Snodgrass, Amy & Farrell, Eugene. 1989. *The Technical Examination of an Eighteenth-Century Wallpaper from the Wentworth-Coolidge Mansion, Portsmouth, New Hampshire.* Book and Paper Group Annual. American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works. USA. Verkkojulkaisu. <https://cool.culturalheritage.org/coolaic/sg/bpg/annual/v08/bpga08-08.pdf>
- Turun Sanomat. 5.2.2007. Kuukauden esine: Vanha tapetti <https://www.ts.fi/teemat/1074178154> Viitattu 26.3.24
- Tähtinen, Hannu; Oksanen, Kimmo; Carlborg, Laura & Hietavuo, Taina. 2009. *Kunnosta, kultaa ja verhoile: Mestareiden opissa.* WSOY. Helsinki
- Victoria and Albert Museum. 2024. *Flock wallpaper.* <https://www.vam.ac.uk/articles/flock-wallpaper> Viitattu 26.3.24
- Ward, Gerald W.R.. 2008. *The Grove Encyclopedia of Materials and Techniques in Art.* Oxford University Press
- Haastattelu Kirsi Perkiömäki, lehtori. 4/2024. Metropolia

3D-tulostuksen soveltuvuus käytännön konservointiin

TEKSTI JA KUVAT: JERE HASUNEN

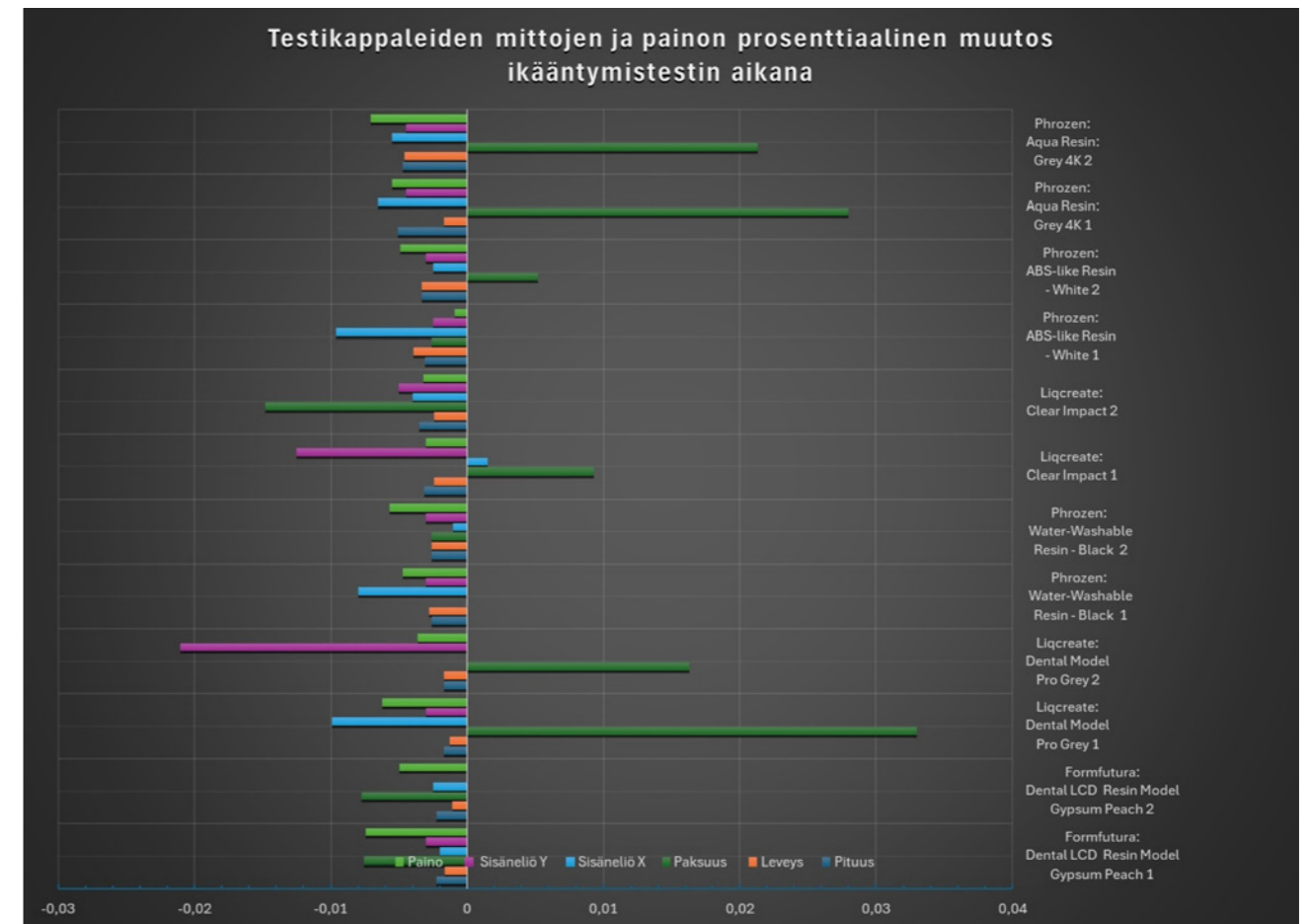

Kuva 1. Kappaleissa tapahtunut värinmuutos. Kaksi ylemmää kappaletta ovat ikäännytettyjä ja alin on verrokki. Materiaalit ovat järjestyksessä: Phrozen: ABS-like, Phrozen: Aqua resin, Liqcreate: Clear impact, Liqcreate: Dental pro, Formfutura: Dental Gypsum ja Phrozen: Water-washable.

3D-tulostaminen on monipuolinen ja suhteellisen edullinen tapa tuottaa monimutkaisia kolmiulotteisia rakenteita. 3D-tulostimilla on mahdollista tuottaa kappaleita, joiden tuottaminen perinteisillä teollisuuden massatuotannon menetelmillä ei ole järkevää tai joissain tapauksissa edes mahdollista. Käsittelen tässä artikkelissa opinnäytetyöni 3D-tulostuksen soveltuvuus käytännön konservoin-

tiin, keskittyen fotopolymeerihartsien ikääntymiseen prosesseja ja tuloksia. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia 3D-tulostuksessa käytettävien fotopolymeerihartsien ikääntymisominaisuuksia ja saada käsitystä materiaalien soveltuvuudesta konservointiin. Konservoinnissa kohteet vaihtelevat hyvin laajasti, jolloin 3D-tulostuksen mahdollistama monipuolisuus ja edullisuus ovat tavoiteltavia ominaisuuksia.

Ongelmaksi 3D-tulostuksessa muodostuu materiaalien laaja kirjo, teknologian ja materiaalien nopea kehitys ja ikääntymisominaisuuksien puutteellisen tutkimus. Opinnäytetyöni keskittyy erityisesti Vat Photopolymerization (VPP) -menetelmällä toimivien tulostimien käyttämien fotopolymeerihartsien ikääntymisominaisuuksiin.

Taulukko 1. Testikappaleiden painon ja pituuden prosentuaalinen muutos ikääntymistestin aikana.

3D-tulostaminen ja konservointi

3D-tulostus, joka tunnetaan myös nimellä materiaalia lisäävä valmistus (eng. Additive manufacturing, AM), sai alkunsa 1980-luvulla, kun Charles Hull patentoi ensimmäisen stereolitografia -teknologiaa käyttävän 3D-tulostimen. (Jordan 2019, 57.) Teknologia onkin kehittynyt 1980-luvulta merkittävästi ja yleistynyt myös kuluttajien käyttöön. ISO-standardi määrittelee nykyisin seitsemän erilaista 3D-tulostuksen menetelmää, jotka eroavat toisistaan niin tuotantomenetelmän kuin käytettävien materiaalien osalta (SFS-EN ISO/ASTM 52900:2021).

Opinnäytetyössäni keskityn suurel-

ta osin juuri fotopolymeerihartseihin ja näitä käyttäviin VPP -tulostimiin. Rajasin tutkimuksen juuri näihin materiaaleihin ja menetelmään muutamasta syystä. Ensinnäkin niin VPP -tulostimet kuin materiaalia pursottavat tulostimet (MEX-tulostimet) ovat nykyisin laajasti kuluttajien saatavilla, minkä takia laitteiden saatavuus on myös museoilta hyvä. Toiseksi, toisin kuin MEX -tulostimien materiaaleista, VPP -tulostimista ja fotopolymeerihartseista ei ollut opinnäytetyötä tehdessäni laajemmin tutkimusta materiaalien ikääntymisestä tai soveltuvuudesta konservointiin. Kolmanneksi VPP -tulostimet tarjoavat myös yleisesti korkeamman tulostustarkkuuden verrattuna vastaaviin MEX-tu-

lostimiin, mistä voi olla hyötyä konservoinnin tarpeisiin. Muiden 3D-tulostusmenetelmien käyttötarkeisuus on enemmän teollisen tuotannon puolella ja laitteistot ja/tai materiaalit ovat huomattavasti kalliimpia, jolloin näiden käytettävyyden konservoinnissa on heikompi.

Fotopolymeerihartsit ovat nesteisiä monomeerejä tai oligomeerejä. Altistuessaan tietylle valon aallonpituuden alueelle niissä käynnistyy fotopolymeerisaatioreaktio ja ne alkavat muodostaa polymeerirakennetta. Yleisesti 3D-tulostuksessa käytetään UV-valoa (<400 nm). (Bagheri ym. 2025, 595.) Polymerisaatioreaktion aloittajana voidaan käyttää kuitenkin muitakin säteilyn muotoja. Kovettumisen

jälkeen fotopolymeerit ovat ristisidosrakenteensa takia kestumouveja. (Gibson, Rosen, Stucker & Khorasani 2021, 80.)

VPP -tulostimissa käytetyt fotopolymeerihartsit koostuvat useista erilaisista komponenteista, joilla pyritään vaikuttamaan materiaalin ominaisuuksiin ja polymerisaatioreaktioon. Fotopolymeerit voidaan kuitenkin jakaa karkeasti kahteen pääluokkaan reaktiotyyppiin mukaan: vapaa radikaalipohjainen fotopolymeerisaatio ja kationifotopolymeerisaatio. Vapaa radikaalipohjaiset hartsit ovat yleensä akrylaattipohjaisia kun taas kationifotopolymeerit ovat epoksi- tai vinylietteripohjaisia. Molemmat reaktiot toimivat lähtökohtaisesti samanlaisella kemiallisella reaktiolla, jossa fotoinitiaattori altistuessaan UV-säteilylle muuttuu reaktiiviseksi nestemäisen monomeerin kanssa ja alkaa muodostamaan polymeeriketjuja. (Gibson ym. 2021, 81,85.)

Ikääntymistestaus

Tutkin opinnäytetyössäni kuuden ominaisuusiltaan erilaisen fotopolymeerihartsin ikääntymisominaisuuksia erityisesti värin muutoksen osalta. Testaus toteutettiin Metropolia Ammattikorkeakoululla ATLAS SUNTEST XLS-ikäännyttämislaitteella, ISO 4892-2B: Indoor -standardin mukaisella testausmenetelmällä. Testillä simuloidaan ikkunan läpi siivilöityvää auringonvaloa. Testikappaleina käytin fotopolymeerihartseilla tulostettuja Photons-ers Validation Matrix v2 -3D-malleja (ks kuva 1). Mallikappale valikoitui testikappaleeksi sen yleisyyden vuoksi kuluttajien ja harrastajien keskuudessa. Mallia käytetään VPP-tulostimien valotusarvojen määrittämiseen. Lisäksi kappale tarjoaa monipuolisen pinnan erilaisten muutosten tarkasteluun ikääntymisen aikana. Kappaleet tulostettiin Phrozenin Sonic Mighty 8K -3D-tulostimella.

Testattavia materiaaleja ikäännytetettiin kutakin kaksi kappaletta kuu-

kauden ajan laboratorio-oloissa. Materiaalien mitat ja paino sekä väri mitattiin viikon välein ikäännyttämisen aikana ja tuloksia verrattiin verrokkikappaleista otettuihin mittauksiin. Värin muutosta mitattiin VIS -spektrofotometrillä ja muutoksia tarkasteltiin CIELAB -väriavaruusmallilla. Lisäksi kustakin materiaalista otettiin FTIR -mittaukset ennen ja jälkeen ikäännyttämisen, havainnoimaan mahdollisia materiaalissa tapahtuvia muutoksia. Materiaaleille tehtiin myös odgy -testi, joka valitettavasti epäonnistui, joten en käy sen tuloksia tässä artikkelissa tarkemmin läpi.

Seuraavassa listauksessa ovat testattavat materiaalit, sekä valmistajien materiaaleille ilmoittamat ominaisuudet.

Formfutura: Dental LCD Resin Model Gypsum Peach on valmistajan mukaan korkean tulostustarkkuuden omaava fotopolymeeriharts. Valmistaja lupaa tuotteelle myös korkean mitattarkkuuden sekä alhaisen kutistumisen tulostuksen jälkeen. Tuotteelle luvataan kipsiä muistuttava teksturi ja väri. Lisäksi tuotteelle luvataan lämmönkestävyyttä (Formfutura i.a.).

Liqcreate: Dental Model Pro Grey on valmistajan mukaan mattapintainen, läpikuultavan harmaa fotopolymeeriharts. Lopulliselle tulosteelle luvataan tarkka ja yksityiskohtainen pinta. Lisäksi tuotteelle luvataan vähäinen kutistuminen ja korkea mittatarkkuus. Tuote on valmistajan mukaan ideaali hammaslääkärien käyttämien 3D-mallien tulostamiseen (Liqcreate i.a. a.).

Liqcreate: Clear Impact on valmistajan mukaan optisesti läpinäkyvä fotopolymeeriharts, jolla voidaan tuottaa läpinäkyviä kappaleita. Valmistaja lupaa tulosteille joustavuutta ja erinomaisen iskunkestävyyden. Valmistajan mukaan tuote on ideaali, kun tavoitteena on tuottaa läpinäkyviä kappaleita, jotka altistuvat jatkuvalla kuormitukselle käytössä. Tuotteelle luvataan erinomainen säänkestävyys ja alhainen kellastuminen. Tuote on val-

mistajan mukaan erinomainen ulko käyttöön ja näytekappaleiden tulostamiseen. (Liqcreate i.a. b.)

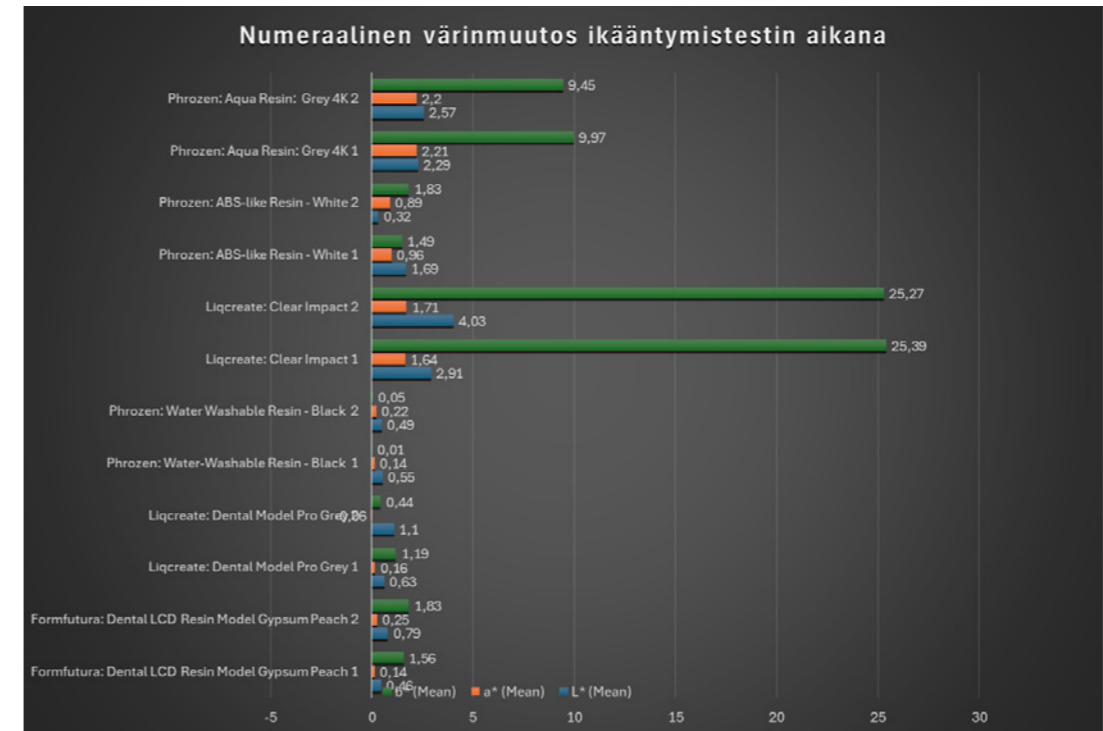
Phrozen: ABS-like Resin - White on valmistajan mukaan korkean resoluution fotopolymeeriharts, jolle luvataan ABS-muovin kaltaisia ominaisuuksia. Tulosteet ovat valmistajan mukaan kestäviä ja tuote soveltuu tavanomaiseen mallintamiseen ja teollisuuden tarpeisiin. Tuotteelle luvataan matala kutistuminen ja korkea tarkkuus. (Phrozen i.a. a.)

Phrozen: Aqua Resin: Grey 4K on valmistajan mukaan korkean tarkkuuden fotopolymeeriharts, joka on tarkoitettu tarkkojen ja korkeaa resoluutiota vaativien mallien tulostamiseen. Tuotteelle luvataan vähäistä kutistumista ja korkeaa tarkkuutta (Phrozen i.a. b.)

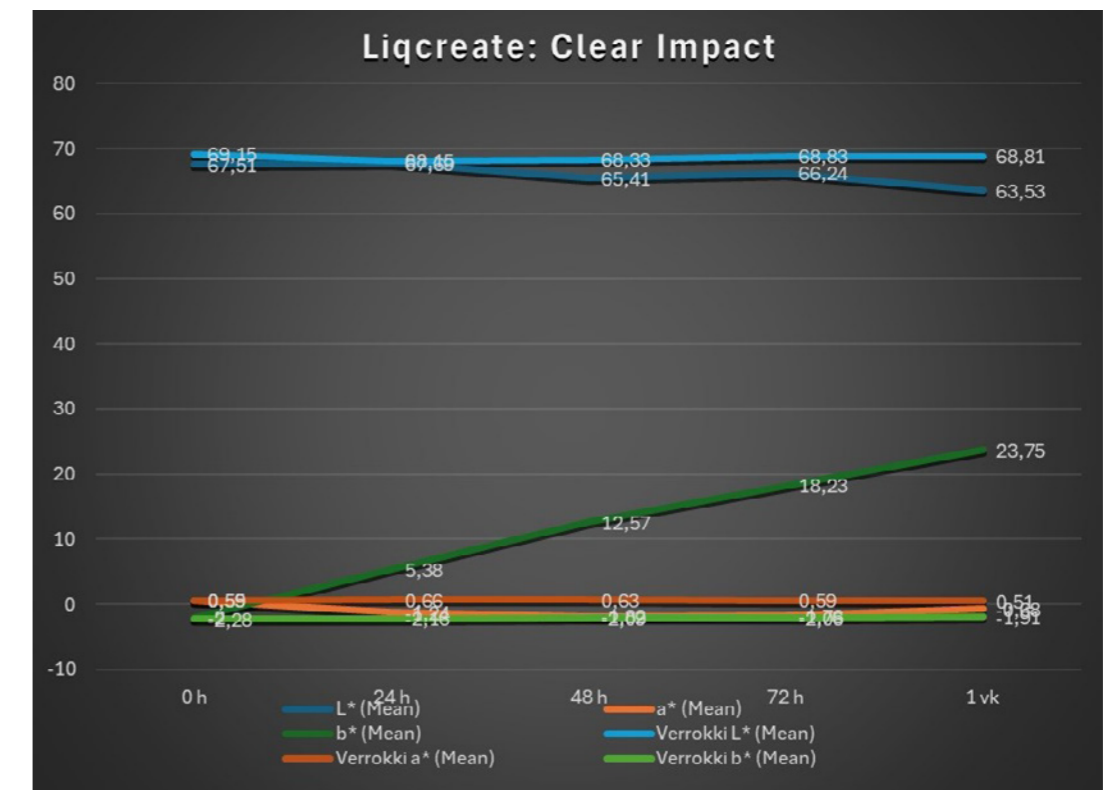
Phrozen: Water Washable Resin - Black on valmistajan mukaan suunniteltu vesiliukoiseksi, jolloin jälkikäsitelyssä ei tarvitse käyttää liuottimia. Lopullinen tuloste on jyrkää ja kestävä, ja tuote soveltuu nopeaan 3D-tulostukseen suurimmalle osalle yleisesti kuluttajien käytössä olevista VPP-tulostimista. Tuote soveltuu erityisesti pienoismallien ja prototyyppien tulostamiseen. (Phrozen, i.a, c.)

Ikääntymistestaus ja mittaukset

Kutakin materiaalia ikäännytetettiin kaksi testikappaletta 27 päivän ajan, Liqcreate: Clear impactia lukuun ottamatta, jossa muutokset olivat jo ensimmäisen 7 päivän aikana niin suuret, että en nähnyt testauksen jatkamista materiaalin kohdalla tarpeellisenä. Kappaleet olivat valokaapissa yhteensä 644 tuntia ja altistuivat testin aikana 1067484 Kj/m² energiamäärälle. Kahdessa materiaalissa oli mittausten pohjalta havaittavissa merkittävää muutosta värin osalta, joten päätin ikäännyttää näitä materiaaleja viikon ajan, jotta pystyisin havainnoimaan miten nopeasti muutokset alkavat syntyä.

Taulukko 2. Testikappaleiden värinmuutos verrokkikappaleisiin verrattuna.

Taulukko 3. Liqcreate: Clear impact -hartsin värinmuutos viikon ikäännytyksen aikana.

Kappaleiden painoissa ei mittauksen aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia mutta osassa materiaaleista mittojen muutokset olivat suurempia (**Taulukko 1**). Konservoinnin näkökulmasta mittojen suuret vaihtelut tai muutokset voivat olla kohteille vaarallisia. Tämän takia materiaaleja, joissa tapahtui voimakasta mittojen muutosta, en voi suositella konservointikäyttöön.

Merkittävimmät muutokset materiaaleissa tapahtuivat värin osalta. Muutos oli kuitenkin materiaalien välillä hyvin eritasoista. Kahdessa materiaaleista värinmuutos oli erittäin voimakasta ja tapahtui hyvin nopeasti, kun lopuilla muutos pysyi vähäisenä tai sitä ei tapahtunut silmämääräisesti havaittavasti ollenkaan (**Taulukko 2**). **Kuvassa 1** voidaan nähdä kappaleissa tapahtuneet muutokset. Liereate: Clear impactin ja Phrozen: Aqua resinin kohdalla värinmuutos on huomattava ja tapahtui ensimmäisen viikon aikana. Ylimääräisen yhden viikon ikäännyttämisen aikana havaitsin, että muutos tapahtui molemmilla materiaaleilla jo 24 h aikana ja Clear impactin kohdalla jatkui koko viikon testauksen ajan (**Taulukko 3**). Aqua resinissä muutos käytännössä pysähtyi 24 h jälkeen. Ero saattaa johtua materiaa-

lien läpikuultavuudessa, jolloin Clear impactissa valo vaikuttaa koko materiaaliin kauttaaltaan.

FTIR-mittauksista ei saatu tarkempaa kuvaa materiaalien koostumuksesta. Mittausten perusteella voidaan kuitenkin tehdä valistuneita päätelmiä fotopolymeerihartsien koostumuksesta, esimerkiksi ovatko materiaalit enemmän akrylaatti- vai epoksipohjaisia. Materiaalien käyriässä ei voitu havaita merkittävää muutosta ikäännytmistestin aikana. Käyrien intensiteetti heikkeni hieman ikäännytmisen jälkeen mutta tämä voi myös johtua materiaalien kovettumisesta, joka vaikeutti sopivan näytekappaleen ottamista.

Tulokset

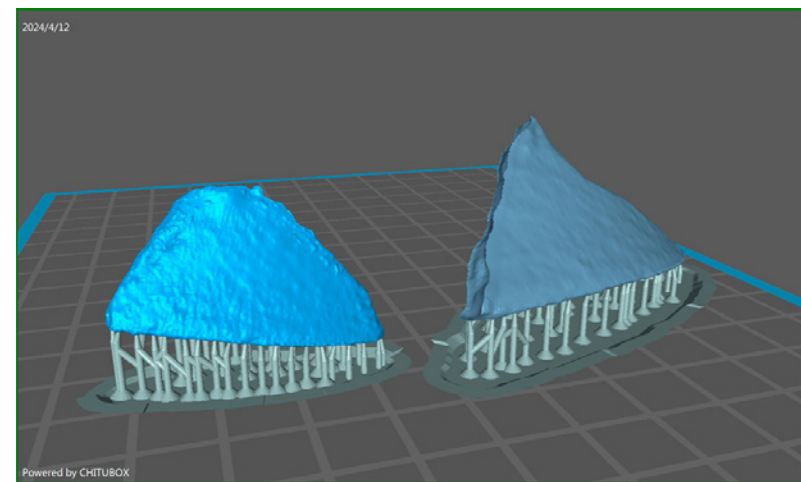
Ikäännytmistestien tulokset sekä FTIR-mittauksissa saadut tulokset viittaavat vahvasti siihen että fotopolymeerihartseja voidaan käyttää konservointiin tiettyjen vaatimusten puitteissa. Materiaalien välillä on merkittäviä eroja erityisesti värinmuutoksen osalta, mutta myös joissain tapauksissa mittojen muutoksissa. Onkin hyvä huomioida, jos 3D-tulostusta ja nimenomaisesti VPP-tulostimia halutaan käyttää, on materiaaleille syytä tehdä kattavat testaukset ennen konservoin-

tikäyttöön ottamista. Koska kaikissa materiaaleissa värinmuutos tapahtui kuitenkin verrattain nopeasti alle viikon aikana valokaapissa, voidaan lyhytaikaisella testillä saada jo selkeä kuva materiaalin käyttäytymisestä värinmuutosten osalta. On myös hyvä huomioida materiaaleja valittaessa, ettei valmistajien ilmoittamiin ominaisuuksiin kannata luottaa kritiikittä, kuten voidaan havaita Liqcreate Clear impactin kohdalla, jolle valmistaja lupasi vähäistä kellastumista.

Vaikka selkeitä tuloksia saatiinkin testeissä, vaativat materiaalit vielä jatkotutkimuksia. Erityisen hyödyllistä olisi saada tarkempaa tutkimusta fotopolymeerihartsien kemiallisista koostumuksista esimerkiksi kaasukromatografian avulla. Materiaalien vaihtelevat koostumukset ja valmistajien tuotesalaisuuksien alle piilottamat komponentit luovat haasteita fotopolymeerihartsien tutkimiseen avoimesti, monipuolisesti ja vertailukelpoisesti. Jatkotutkimuksissa olisi aiheellista myös paneutua siihen, miten fotopolymeerihartsit käyttäytyvät erilaisten konservoinnissa käytettävien liuottimien, maalien ja lakkojen kanssa. Teknologian nopea kehittyminen luo myös haasteita soveltuvuuden arvioimisessa uusien menetelmien ja materiaalien lisääntyessä.

Keramiikan konservointi

Keramiikan täydennyskonservoinnista 3D-tulostuksen avulla on jo saatu hyviä tuloksia esimerkiksi posliinin konservoinnissa. Zhoun, Aura-Castron ja Nebot Diazin (2023.) tutkimuksessa *3D Printing Technology and Its Application in the Conservation and Restoration of Porcelain* käydään läpi 3D-tulostuksen prosesseja ja niiden hyödyntämistä posliinin konservointiin. Tein opinäytetyössäni yhden käytännön työn, jossa hyödynsin 3D-tulostinta keramiikan täydennyskonservointiin. Konservoitavina kohteina oli kaksi upokasta Kansallismuseon kokoelmista. Upokkaat oli nostettu keväällä 2023 Gräha-

Kuva 2. Upokkaiden täydennyskappaleet ennen tulostusta Slicer-ohjelmistossa valmiina tulostettaviksi.

Kuva 3. Valmiit täydennyskappaleet asetettuina upokkaisiin.

runan hyllystä, ja ne olivat työn aikana edelleen suolanpoistokäsittelyssä. 3D-skannasin kaksi konservoitavaa upokasta 3D-makerpro Seal Lite 3D-skannerilla. Tarkoitukseni oli luoda näiden skannausten pohjalta täydennyskappaleet puuttuville alueille 3D-tulostamalla. Täydennyskappaleiden mallinnus tapahtui Blender-3D-mallinnusohjelmalla. Valmiit täydennyskappaleet tulostin käyttäen Formfutura: Dental LCD Resin Model Gypsum Peach -hartsia, jolle olin saanut ikäännytmistesteissä lupaavia tuloksia ominaisuuksiensa puolesta. Valmiit täydennyskappaleet sovitettiin vaurioituneisiin upokkaisiin ja ne asettuivat erinomaisesti paikoilleen. (**Kuva 3**). Tulokset ovat lupaavia konservoinnin näkökulmasta, koska täydennyskappaleet pystyttiin toteuttamaan samanaikaisesti, kun upokkaat olivat suolanpoistokäsittelyssä, mikä ei olisi

mahdollista perinteisillä konservoinnin täydennysmenetelmillä. Lisäksi 3D-skannaukseen käytetty Seal Lite-laitte on verrattain edullinen 3D-skanneri, jolloin menetelmän saavutettavuus museoille ja konservattoreille on parempi.

Tukirakenteista tutkimuskopioiksi

Pohdin opinäytetyössäni myös muita mahdollisia käyttökohteita 3D-tulostukselle konservoinnin näkökulmasta. Monipuolisia kappaleita tuottavana menetelmänä voi 3D-tulostus yhdessä 3D-skannauksen kanssa olla hyödyllinen esimerkiksi erilaisten tukirakenteiden luomiseen, niin näyttely- kuin säilytyskäyttöön. Lisäksi 3D-tulostimilla voidaan tuottaa korvaavia toiminnallisia osia esimerkiksi nykytaiteen

teoksille. Toisaalta teoksista luodut 3D-tulostetut kopiot voivat toimia tutkimusta edistävinä välineinä, tai näyttelyissä mahdollistaa yleisölle teoksiin koskemisen tulosten kautta. Museo-kohteista luodut 3D-mallit toimivat myös hyvänä dokumentoinnin välineenä perinteisten menetelmien rinnalla.

Päätelmät ja jatkotutkimuskohteet

Opinäytetyössä käsittelin 3D-tulostuksen yleisiä periaatteita, materiaalien monimuotoisuutta ja soveltuvuutta konservoinnin näkökulmasta. Keskiytin työssä erityisesti fotopolymeerihartseihin ja niitä käyttäviin 3D-tulostuksen menetelmiin. Ikäännytmistestien avulla saatiin arvokasta tietoa materiaaleissa tapahtuvista värinmuutoksista. Testeissä voitiin havainnoida muutosten tapahtuvan materiaaleissa hyvin nopeasti ja olevan joko erittäin voimakkaita tai hyvin maltillisia. Tämän tiedon valossa voidaan sanoa lyhyenkin ikäännytmistestin antavan tietoa materiaalien käyttäytymisestä. Käytännön sovellutuksista konservointiin saatiin myös lupaavia tuloksia. Upokkaille tehty täydennyskappale antavat viitteitä, että 3D-skannauksen voi suorittaa myös edullisemmilla kuluttajakäyttöön tarkoitetuilla laitteilla. Kuitenkin on hyvä huomioida teknologioiden vaativan osaamista ohjelmien ja laitteiden käyttöön, minkä takia yhteistyöllä eri ammattiryhmien välillä voidaan saavuttaa parhaita mahdollisia tuloksia.

Tutkimusten pohjalta voidaan todeta materiaalien käyttäytymisen ominaisuuksiltaan mahdollisesti hyvinkin vaihtelevasti. Materiaalien erilaiset ominaisuudet vaikuttavat niiden käytettävyyteen ja soveltuvuuteen konservoinnissa. Materiaalien ja tekniikoiden tuntemus on erityisen tärkeää silloin, kun 3D-tulostusta halutaan käyttää museokohteiden kanssa pitempiä ajanjaksoja, esimerkiksi keramiikan täydennyskonservoinnissa.

▼▼ Teknologian nopea kehittyminen luo myös haasteita soveltuvuuden arvioimisessa uusien menetelmien ja materiaalien lisääntyessä.

Kestävän kehityksen kannalta materiaalien ikääntymisominaisuuksien tunteminen antaa valmiuksia suunnitella kohteiden konservointia pitkäjänteisesti. Tulosten pohjalta voidaankin todeta, että ennen 3D-tulostuksen käyttämistä konservoinnissa, olisi materiaalien testaaminen perusteltua jo esineturvallisuutta ja kestävästä kehitystä ajatellen.

Suurimmat vaikeudet opinnäytetyössä syntyivät luotettavien ja ajantasaisten lähdemateriaalien puutteesta. Teknologian nopean kehityksen takia esimerkiksi käyttämäni 3D-tulostimen teknologiaa ei mainittu osassa lähteistäni ollenkaan, vaikka nämä lähteet olivat opinnäytetyötä kirjoittaessani verrattain uusia, vuosilta 2018–2020. Tämän takia tekniikoiden analyysi ja teoriaosuus jäivät näiltä osin puutteellisiksi. Lisäksi koska työn rajausta ajatellen ei ollut perusteltua käydä läpi kaikkia 3D-tekniikoita, jää näiden käytettävyys konservoinnin näkökulmasta vajavaiseksi. Myöskään fotopolymeerihartseista ei löytynyt kunnollista vertaistutkimusta, johon tuloksia olisi pystytty vertaamaan.

Jatkotutkimuksista olisi selkeästi hyötyä niin materiaalien ikääntymisen, niiden koostumuksen ja muiden ominaisuuksien osalta. Tutkimuksessa ei pystytty havainnoimaan materiaalien rakenteen ja kestävyysmuutosten, jolla voi olla merkitystä konservoinnin menetelmiä valittaessa. Esimerkiksi 3D-tulostetuissa tukirakenteissa olisi tärkeää ymmärtää materiaalien mahdollista heikkenemistä ajan myötä. Materiaalien koostumuksen tarkasta arvioinnista olisi hyötyä myös pohdittaessa ikääntymisen ja värinmuutosten syitä, sekä

analysoitaessa materiaaleja esineturvallisuuden kautta. Kaasukromatografitutkimuksilla voitaisiin saada kattavaa kuvaa materiaalien komponenteista ja mahdollisista VOC-päästöistä.

Lähteet

Bagheri, Ali & Jin Jianyong 2019. Photopolymerization in 3D Printing. ACS Applied Polymer Materials. 2019 1 (4) 593–611. <https://doi.org/10.1021/acsapm.8b00165> (viitattu 29.11.2024)

Formfutura i.a. Dental LCD series model resin. tuotesivu. <https://formfutura.com/product/dental-lcd-series-model-resin/> (viitattu 11.5.2024)

Gibson, Ian & Rosen, David & Stucker, Brent & Khorasani, Mahyar 2021, Additive manufacturing technologies, 2021, Switzerland AG, Springer nature

Hasunen, Jere 2024, 3D-tulostuksen soveltuvuus käytännön konservointiin, Keskittyen fotopolymeerihartsien ikääntymiseen, Metropolia AMK, Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2024051110910> (viitattu 29.10.2024)

Jordan, John 2019. 3D Printing. Massachusetts, USA: The MIT Press

Liqcreate i.a. a. Dental model pro grey. tuotesivu. <https://www.liqcreate.com/product/dental-model-pro-grey/> (viitattu 11.5.2024)

Liqcreate i.a. b. Clear Impact. tuotesivu. <https://www.liqcreate.com/product/clearimpact/> (viitattu 11.5.2024)

Myös materiaalien käyttäytymistä kosteudelle altistuessa olisi syytä tutkia. Valitettavasti teknologian nopea kehitys luo haasteita laadukkaan ja pitkäjänteisen tutkimuksen tekemiselle aiheesta. 3D-tulostuksen yleistyessä ja kehittyessä tulevaisuudessa, pakottaa se arvioimaan myös materiaalien soveltuvuutta ja käytettävyyttä konservoinnissa uudelleen.

Jere Hasunen

Kirjoittaja on epäorgaanisten materiaalien konservattori ja opiskelee Jyväskylän yliopistossa museologian maisteriohjelmassa.

Phrozen i.a.a. ABS-like resin. tuotesivu. <https://phrozen3d.com/products/abslike-resin> (viitattu 11.5.2024)

Phrozen i.a.b. Aqua 4K 3D printing resin. tuotesivu. <https://phrozen3d.com/products/aqua-4k-resin> (viitattu 11.5.2024)

Phrozen i.a.c. Water-washable 3D printing resin. tuotesivu. <https://phrozen3d.com/products/water-washable-resin> (viitattu 11.5.2024)

SFS-EN ISO/ASTM 52900:2021 2021. Lisäävä valmistus. Yleiset periaatteet. Perusteet ja sanasto. Helsinki: Suomen standardoimisliitto.

SFS-EN ISO 4892-2:2013/A1:2021:en 2021. Plastics. Methods of exposure to laboratory light sources. Part 2: Xenon-arc lamps. Amendment 1: Classification of daylight filters (ISO 4892-2:2013/Amd 1:2021. Helsinki: Suomen standardoimisliitto.

Zhou, Y. & Aura-Castro, E. & Nebot Díaz, E. 2023. 3D PRINTING TECHNOLOGY AND ITS APPLICATION IN THE CONSERVATION AND RESTORATION OF PORCELAIN. ISPRS Ann. Photogramm. Remote Sens. Spatial Inf. Sci., X-M-1-2023, 301–307. <https://doi.org/10.5194/isprs-annals-XM-1-2023-301-2023> (viitattu 11.5.2024)

EUROPA NOSTRA 60 VUOTTA

TEKSTI **KATARIINA RUUSKA-JAUHIJÄRVI**

Kulttuuriperintöverkosto Europa Nostra täytti 60 vuotta 29.11.2023. Europa Nostran 60-vuotista taitovalta juhlittiin etukäteen Italiassa Venetsiassa 27.-30.9.2023. Europa Nostra Finlandin edustajista tapaamiseen osallistuivat hallituksen varapuheenjohtaja **Tapani Mustonen** sekä PKL:n edustajana toimiva hallituksen jäsen **Katariina Ruuska-Jauhijärvi**.

60-vuotiaista Europa Nostraa juhlistettiin upeassa, mutta myös hyvin uhanalaisessa maailmanperintökohteessa, Venetsiassa useilla mielenkiintoisilla

asiantuntijaluennoilla, paneelikeskusteluilla sekä kohdevierailuilla. Europa Nostran Presidentti, oopperalaulaja **Cecilia Bartoli** osallistui tilaisuuksiin useiden muiden kulttuuriperintöken-

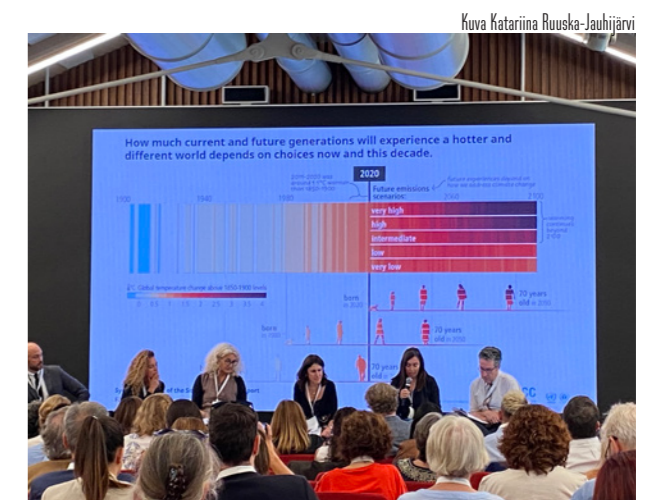
tän merkittävien vieraiden ohella. Juhlaojelmisto alkoi keskiviikkona 27.9.2023 *Eccellence day* -tilaisuudella, missä vuoden 2023 kulttuuriperintöpalkintojen voittajat esittelivät mie-

San Giorgio Maggiore saarella sijaitseva Giorgio Cini järjestön pääkonttori tarjosi upeat puitteet palkittujen hankkeiden esittelyyn.

Voittajat jakoivat kokemuksiaan hankkeiden haasteista sekä niiden vaikutuksista upeassa Sala degli Arazzin juhlasalissa.

European Heritage Hub asiantuntijapaneelin mielenkiintoisia keskusteluja

Kuva Katariina Ruuska-Jauhijärvi

Torstaina oli mahdollisuus myös tutustua *Royal Gardens of Venice* restauroituun puutarhaan.

lenkiintoisia hankkeitaan. Tilaisuus järjestettiin upeassa San Giorgio Maggiore saarella yhden tilaisuuden yhteistyökumppaneista *Giorgio Cini* järjestön pääkonttorissa. Tilaisuus oli jaettu viiteen osuuteen palkintokategorioiden mukaan: 1) Conservation & Adaptive Reuse; 2) Research; 3) Education, Training & Skills; 4) Citizens' Engagement & Awareness-raising; and 5) Heritage Champions.

Torstaina 28.9.2025 ohjelma jatkui *European Heritage Hub* forumilla. Tilaisuus järjestettiin jälleen upeissa puitteissa *Piazza San Marcon* laidalla sijaitsevassa juuri restauroidussa 1500-luvulla valmistuneessa rakennuksessa, jossa sijaitsee nykyisin *The Home of the Human Safety Net* järjestön tilat. Rakennuksen mittavasta restaurointihankkeesta oli vastannut **Sir David Chipperfield**. *European Heritage Hub* forumin puheenvuoroissa sekä asiantuntijapaneeleissa käsiteltiin ilmaston lämpenemisen aiheuttamia haasteita sekä kulttuuriperintökentän yhteistyömahdollisuuksia ilmaston lämpenemisen hidastamiseksi.

Torstain ohjelma jatkui illalla yhä vain upeammissa puitteissa, kun vuo-

den 2025 voitokkaat kulttuuriperintöhankeet palkittiin *European Heritage Awards* seremoniassa *Palazzo del Cinema* saarella.

Pohjoismaiset edustajat majoittuvat Venetsiassa *Centro Culturale Don Orione Artigianelli* hotellissa, joka on ennen toiminut katolisena luostarina. PKL osallistui edustajansa Katariina Ruuska-Jauhijärven matkakustannuk-

Kuva Katariina Ruuska-Jauhijärvi

European Heritage Awards 2025 palkintogaala.

Kuva Katariina Ruuska-Jauhijärvi

Entinen luostari toimii nykyään rauhallisena hotellina.

siin maksamalla majoittumisen hotellissa (516,00 euroa). Matkaa tuki lisäksi Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliitto MAL ry 7koulutustuella (300,00 euroa).

Perjantaina 29.9.2025 järjestettiin Europa Nostran yleiskokous, missä myös valittiin uudet edustajat valtuustoon. Katariina Ruuska-Jauhijärvi valittiin kokouksessa valtuustoon kau-

Kuva Josef Rabara

Yhteiskuva yleiskokouksessa

Kuva Eija Pouta

Katariina Ruuska-Jauhijärvi Palazzo Pisani Morettan juhlaillallisella

deksi 2024–2026. Valtuusto koostuu 61 edustajasta ja se kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Valtuusto valitsee mm. Europa Nostran hallituksen jäsenet sekä toiminnanjohtajan ja varatoiminnanjohtajat.

Europa Nostran 60-vuotisjuhlallisuuDET huipentuivat perjantai-iltana historiallisessa Palazzo Pisani Morettassa illalliseen ja illanviettoon.

Katariina Ruuska-Jauhijärvi

Kirjoittaja on koulutukseltaan FM, konser-

Kuva Katariina Ruuska-Jauhijärvi

Palazzon parvekkeelta oli upeat näkymät öiseen Venetsiaan

vaattori YAMK ja työskentelee rakennustutkijana Helsingin kaupunginmuseossa/ Keski-Uudenmaan alueellisessa vastuumuseossa. Kirjoittaja on toiminut PKL:n edustajana EuNoFin hallituksessa vuodesta 2018. Vuodesta 2020 alkaen Ruuska-Jauhijärvi on toiminut myös yhdistyksen kulttuuriperintöpalkintojen koordinaattorina.

Europa Nostra

Kulttuuriperintöverkosto Europa Nostra perustettiin 29.11.1965. Yli 40 maata kattavan verkoston tavoitteena on vaalia kulttuuriperintöä. Järjestöön kuuluu useita kulttuuriperintöä vaalivia yhdistyksiä ja se toimii yhteistyössä Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja Unescon kanssa. Europa Nostra myöntää vuosittain palkintoja kulttuuriperintöä vaaliville hankkeille.

Europa Nostra Finland perustettiin vuonna 2011. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia Europa Nostra -järjestöön kuuluvien suomalaisten jäsenten yhdyssiteenä. Yhdistys pyrkii myös lisäämään tietoisuutta ja keskustelua kulttuuriperinnön merkityksestä.

Miten voit osallistua toimintaan

Europa Nostran tunnetuimpia hankkeita on vuosittainen The 7 most endangered programme (7 uhanalaisinta kulttuuriperintökohdetta) sekä European Heritage Awards (eurooppalaiset kulttuuriperintöpalkinnot). Mikäli PKL:n jäsenillä on ehdotuksia, voi niitä toimittaa Katariinalle (katariina.ruuska-jauhijarvi@hel.fi). Myös muissa yhdistyksen toiminnan kehittämiseen ja yhteistyöhön liittyvissä ideoissa voi olla yhteydessä!

<https://www.europeanostra.org/>
<https://7mostendangered.eu/>
<https://www.europeanheritageawards.eu/>

Sustainable Solutions for Conservation: New Strategies for New Times -kongressi

TEKSTI ELVIIRA HEIKKILÄ

Viiisipäiväinen *Sustainable Solutions for Conservation: New Strategies for New Times* -kongressi pidettiin Limassa, Perussa 23.–27. syyskuuta 2024 hybridimallisena eli siihen pystyi osallistumaan myös etäyhteydellä. Kongressin järjestivät *International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC)* ja Limassa toimiva *the Research Center for Heritage Conservation at the Universidad de Ingeniería & Tecnología (UTECH)* eli insinööri- ja teknologiayliopiston kulttuuriperinnön konservoinnin tutkimuskeskus. Yliopistossa on insinöörityeiden, tietojenkäsittelytieteiden ja kauppatieteiden tiedekunnat ja se perusti kulttuuriperinnön konservoinnin tutkimuskeskuksen vuonna 2019 tarkoituksenaan tutkia, säilyttää ja tuoda esiin Perun kulttuuriperintöä. Tutkimuskeskus on monitieteellinen ja sen työntekijät koostuvat konservattoreiden ja restauroijien lisäksi teknisten alojen ja yhteiskuntatieteiden ammattilaisista. Kongressia sponsoroivat Thoma-säätiö sekä akryylilevyvalmistaja *Tru Vue Getty Conservation Institute* osallistui järjestelyihin ja sponsoroi vastaanottilaisuutta, joka pidettiin Liman Nykytaiteen museossa MAC:issa 23.9.2024.

Kongressi pidettiin UTECH-yliopiston tiloissa yhdessä, yliopiston mukaan täysin saavutettavassa kerroksessa ja pääasiassa auditoriossa. Kongressiosiossa IIC:n verkkosivuilla kerrottiin erilaisia majoitusvaihtoehtoja hintaluokkineen ja paikallisen järjestelykomitean laatima matkustustietopaketti oli ladattavissa sieltä. Nämä tiedot sekä ohjelma olivat avoimesti nähtävissä, joten vaihtoehtoja pystyi tutkilemaan ennen rekisteröitymistä. Hinnan suhteen maailma oli jaettu neljään hinta-alueeseen, joten kongressin hinta vaihteli sen mukaan, millä alueella konservattori asuu tai työskentelee. Esimerkiksi eteläamerikkalaisille verkko-osallistuminen oli ilmaista, kuten myös IIC:n jäsenille kautta maailman. Opiskelija-alennuksia oli myös tarjolla. Perulaisten konservointiopiskelijoiden sekä yli neljä vuotta Perussa alalla työskennelleiden oli myös mahdollista hakea UTECH:ilta stipendiä kongressiin osallistumismaksuun, joita oli haettavana 15 kappaletta. Pohjoismaisen Konservattori-liiton jäsenet saavat alennusta IIC:n jäsenmaksusta, ja vuoden 2024–2025 kaudesta maksettiin kesäkuussa 2024 £60.75 eli vajaa 75 euroa.

Kongressin sivuilla, jonne pääsi re-

kisteröitymisen jälkeen, pääsi osallistumaan luennoille sekä virtuaalisiin ”hubeihin”, jotka olivat vapaan keskustelun hetkiä jaoteltuna eri maanosien mukaan. Hubien vetäjät vaihtuivat maanosan mukaan, mutta kaikki kongressivieraat pääsivät osallistumaan kaikkiin hubeihin. Tällä tavalla myös etäosallistujat pääsivät tapaamaan muita osallistujia ja keskustelemaan vapaamuotoisesti, mikä ei yleensä ole verkkoseminaareissa mahdollista. Kansainvälisyyteen oli siis panostettu toden teolla. Opiskelijoille, IIC:n Fellowseille eli erityisesti arvostetuille jäsenille ja stipendiaateille oli myös omat tapaamishetkensä. Virtuaalisten keskusteluhetkien lisäksi tapahtumassa oli paikallisia hubeja Argentiinassa, Brasiliassa, Chilessä, Kolumbiassa ja Uruguayssa, joiden tarkoitus oli lisätä kongressin saavutettavuutta ja osallistavuutta. Kaikki virtuaalisesti esitetyt puheenvuorot oli tekstitetty valmiiksi joko englanniksi tai espanjaksi esittäjän kielen mukaan.

Kongressin ohjelmakin oli hyvin kansainvälisesti koostettu: puhujia oli joka maanosasta ja monesta maasta. Kongressin ohjelma oli jaettu osioihin, joista ensimmäisenä päivänä pidetyt

▼▼
Merkillepantavaa olikin, kuinka monipuolinen ohjelma oli ja kuinka se osoittaa, että konservointi on osa yhteiskuntaa.

teemana oli yhteisöt mukana kestävästä kehityksestä lisäämässä (*Engaging Communities for Enriched Sustainability*), toisena päivänä verkostot ja yhteistyö (*Networks and Collaborations*) ja kestävä kehityksen käytännöt kulttuuriperintökohteilla (*Sustainable Practice for Heritage Sites*), kolmantena päivänä ekologisemmat toimenpiteet ja materiaalit (*Greener Treatments and Materials*), neljäntenä päivänä museoiden, arkistojen ja säilytystilojen olosuhteiden muokkaaminen (*Adapting Environments in Museums, Archives and Storage*) ja viidentenä eli viimeisenä päivänä kestävä ennaltaehkäisevä konservoinnin strategiat (*Sustainable Preventive Conservation Strategies*).

Ohjelmassa oli muutama pidempi luento, kuten brasilialaisessa konservointikeskuksessa työskentelevän professori, tohtori **LuiZ A. C. Souza** avajaispäivänä pitämä *Forbes* -palkintoluento. Sen aiheena oli *Promoting Social Diversity and Inclusion in Cultural Heritage Preservation: Advancing a Global Community Committed to Conservation* eli vapaasti suomennettuna Sosiaalisen monimuotoisuuden ja osallisuuden edistäminen kulttuuriperinnön säilyttämisessä. Tärkeä aihe siis! Muutakin osallisuutta käsitteleviä puheenvuoroja pidettiin, kuten *World Monument Fundin Stephanie Ortiz*’n pitämä osallistavan ja yhteisön mukaan ottamisen tapauksia esittelevä *Fostering Inclusive Management and Community Participation: Lessons from the Field* -puheenvuoro. Tämä oli 15 minuutin mittainen esitys, kuten suurin osa ohjelmasta. Julisteita eli alle 5 minuutin esityksiä oli myös runsaasti. Muutama pyöreän pöydän keskustelu oli ohjelmassa, mutta niitä ei pystynyt seuraamaan etäyhteydellä. Vain lähi-osallistujille oli luonnollisesti myös kohdekäynnit, joita oli valittavana viisi

eri museoihin.

Puheenvuoroissa esiteltiin konservointiprojekteja monelta erikoistumisalalta: oli monia erilaisiin rakennuksiin liittyviä puheenvuoroja, mutta myös asiaa arkeologisen hopean ja raudan konservoinnin menetelmistä. Myös maalattujen ulkoveistoksien käsittelyä ja paperipohjaisten esineiden konsolidointia esiteltiin. Kongressin sisällössä näkyi konservointimenetelmien monimuotoisuus, sillä ohjelmassa oli niin keskiaikaisen tervalliiman kuin nanogeeliä käytön esittelyä. Erittäin erilliset rakennelmat, kuten temppelit, linnat ja maalatut ja kaiverretut kivikohteet olivat hyvin edustettu aihe, ovathan ne erityisen alttiita luonnonmullistuksille ja ihmisten toimille, kuten sodille. Oma puheenvuoro oli myös nykytaideteosten elinkaaresta ja siihen liittyvästä päätöksenteosta, joka on ajankohtaiselta vaikuttava kysymys Suomessakin.

Erilaisia työkaluja ja menetelmiä muun muassa säilytystilojen energiankulutuksen vähentämiseen, hiilijalanjäljen laskemiseen ja konservointilaboratorion ekologisuuden kohentamiseen esiteltiin. Riskien hallinta ja pelastussuunnitelmien haasteet ja tulokset olivat myös mielenkiintoisia aiheita. Ennaltaehkäisevän konservoinnin ja ekologisemman konservointiarjen saralla löytyikin paljon sellaista, mistä sain ideoita omaan työhöni. Merkillepantavaa olikin, kuinka monipuolinen ohjelma oli ja kuinka se osoittaa, että konservointi on osa yhteiskuntaa ja pystyy vaikuttamaan omalta osaltaan sen arvoihin esimerkiksi erilaisilla projekteilla ja toimintatavoilla.

Kongressin päätteeksi julkistettiin joka toinen vuosi jaettavan IIC:n Keck-palkinnon saaja. £2,500 (noin 2991 euroa) arvoinen palkinto kohdistuu kon-

servointia suuren yleisön tietoisuuteen tuoneelle yksilölle tai ryhmälle ja se valitaan puoliksi yleisöäänestyksellä ja puoliksi juryn päätöksellä. Finaaliin päässeiden ehdokkaiden luennot olivat mukana ohjelmassa. Tämän vuoden Keck-palkinnon voitti *Santiago Maldonado Murals: Memory Preservation and Community Participation in a Collective Project*, jonka takana olivat *Centro TAREA* ja *Escuela de Arte y Patrimonio San Martinin* kansallisesta yliopistosta sekä Argentiinan kulttuuriministeriö ja 25 de Mayo -alue Buenos Airesissa.

Paljon mielenkiintoista ohjelmaa meni ohi viikon aikana töiden takia, joten näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut hyvä mennä paikan päälle. Omassa työhuoneessa on turhan alttiina paitsi muiden keskeytyksille myös oman huomion harhautumiselle. Onneksi kaikki puheenvuorot avausluento mukaan lukien on edelleen, lähes kaksi kuukautta kongressin jälkeen, katsottavissa jäsenille tarkoitettuna IIC Learning -sivustolla. Myös nelisatasivuinen kongressijulkaisu on ladattuna työpöydälleni odottaen sopivaa hetkeä artikkeleihin paneutumiseksi. Kannatti ehdottomasti rekisteröityä kongressiin!

Elviira Heikkilä

Kirjoittaja on opiskellut konservattoriksi (AMK) suuntautumisenaan huonekalu- ja työskentelee seitsemättä vuotta Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa kovien materiaalien konservattorina.

Lähteet:

Kongressin ohjelma. <https://www.iiconservation.org/iic-lima-congress-2024-programme>

Kongressijulkaisu IIC 2024 Lima Congress Proceedings, Studies in Conservation -julkaisun liite 1.

MATKARAPORTTI: E.C.C.O:N YLEISKOKOUS 20.5.2024

TEKSTI JA KUVAT ANNI TUOMINEN

Mikä E.C.C.O?

Mikä E.C.C.O? Konservointialalla on monia ulkomaisia ja kansainvälisiä yhdistyksiä ja yhteenliittymiä, joilla kaikilla on hämmentävä kirjainlyhennelmä niminä: IIC, ICON, ICCROM, ICOM-CC jne.

E.C.C.O eli European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations on eurooppalaisten konservointialan kansallisten yhdistysten yhteenliittymä, jonka tärkeimpänä tavoitteena on, että konservattori-nimikettä käyttäisivät vain henkilöt, joilla on riittävä asiantuntemus. E.C.C.O:n pyrkimyksenä on edistää konservointialan ammattiosaamista ja koulutusta Euroopan laajuisesti. Yhdistyksen tärkeimpiä tehtäviä ovat konservattorin korkeatasoisen koulutuksen edistäminen ja ammatillisen pätevyyden tasojen määrittely. Merkittävänä tavoitteena järjestöllä on konservattorin ammatin oikeudellisen pätevyyden saattaminen lainsäädäntöön Euroopan tasolla. PKL on E.C.C.O:n täysjäsen, ja olemme jäsenenä sitoutuneet noudattamaan sen sääntöjä ja edistämään samoja pyrkimyksiä.

PKL:n hallitus valitsee vuosittain jäsenistön joukosta yhden E.C.C.O-edustajan, jonka tehtävänä on edustaa yhdistystä keväisin yleiskokouksessa, ja raportoida ajankohtaisista E.C.C.O-asioista yhdistyksen vuosikokouksissa ja konservattoriin lehdessä. Olen ollut PKL:n E.C.C.O-edustaja vuodesta 2021 lähtien ja osallistunut aiemmin yhteen yleiskokoukseen Ateenassa ja yhteen koronavuoden etäyleiskokoukseen, joista olen aiemmin raportoinut Konservattori-lehdessä.

Vuosikokous, eli general assembly, järjestetään joka vuosi eri maassa, ja jokaisesta jäsenmaasta osallistuu edustaja kokouksiin. Tänä vuonna kokous järjestettiin Slovakiassa, sillä maan jäsenyhdistys ja ammatin säätelevä vastaava Chamber of Restorers juhli 50-vuotisjuhlaansa. Slovakia on yksi niistä Euroopan maista, joissa konservattorin ammattinimike on suojattu. Kolmipäiväinen kokousrupeama sisälsi yleiskokouksen lisäksi puheenjohtajien kokouksen ja vierailuja historiallisiin kohteisiin konservattoreiden johdolla.

E.C.C.O:n puheenjohtaja Elis Marçal puhuu puheenjohtajien kokouksessa.

Puheenjohtajien kokous 19.5.2024

Yleiskokouksen yhteydessä järjestetään puheenjohtajien kokous, joihin kutsutaan puheenjohtajat kustakin jäsenmaasta. Meillä on ollut viime vuosiina käytäntönä, että budjettiin varataan matkarahat vain yhdelle edustajalle, eikä puheenjohtaja ole osallistunut E.C.C.O-matkalle. Tällä hetkellä PKL:n varapuheenjohtaja ja E.C.C.O-edustaja ovat sama henkilö, joten sain osallistua molempiin kokouksiin.

Puheenjohtajien kokoukseen maiden puheenjohtajia oli pyydetty valmistelemaan lyhyt esitys maansa yhdistyksen ajankohtaisista asioista. Kaikki jäsenmaat toimittavat myös vuosittain englanninkielisen tiivistelmän toimintakertomuksestaan E.C.C.O:lle, ja tiivistelmät ovat luettavissa osoitteessa <https://www.ecco-eu.org/e-c-c-o-members/>

Esityksissä kuultiin mm. kuinka Norjassa on perustettu työryhmä poh-

timaan saamelaisesineiden käsittelyyn liittyviä aiheita. Irlannissa on käynnissä jäsenluokkien muutosprosessi, jonka myötä yhdistyksen jäsenyyden voi saada myös henkilö, jolla on osoitettua osaamista perinteisissä rakennus- ja käsityötaidoissa, mutta ei tutkintoa. Jäsenluokkauudistus on siten askel

hyvin eri suuntaan kuin mihin E.C.C.O:n korkeakoulutusta painottavat tavoitteet ohjaavat. Irlantilaiset ovat kuitenkin huomanneet, että on tärkeää säilyttää yhteys konservoinnin ja perinteisten ammattien välillä. Olen itsekin sitä mieltä, että kulttuuriperinnön säilyttämiseen tarvitaan yhteistyötä eri ammattiryhmien, koulutustasojen kanssa eikä eriyttämistä ja aitojen rakentamista.

Ajankohtaisia hankkeita olivat useassakin maassa erilaiset kestäväyyteen liittyvät työryhmät. Moni pohti myös, miten konservattorin ammattia saisi suuremman yleisön tietoisuuteen. Useassakin maassa selvitettiin palkatun työvoiman mahdollisuutta vapaaehtoistyön rinnalle.

Lisäksi kokouksessa esitettiin Baltian maiden konservattoreiden yhdistykset, jotka harkitsevat kukin E.C.C.O:n jäsenyyden hakemista ja Ukrainan yhdistyksen edustaja, joka kertoi, että maassa arviolta 700 000 esinettä tarvitsee pikaista konservointia. Myös kaikki englanninkieliset etäkouluksilaisuudet ovat tällä hetkellä tärkeitä, sillä koulutuksen järjestäminen on tällä hetkellä hyvin vaikeaa Venäjän hyökkäyssodan vuoksi.

E.C.C.O:n komitea.

Yleiskokous 20.5.

Yleiskokous järjestettiin 20.5. European Housessa. Kokous keskittyi pääasiassa yhdistysbyrokratian ja vuosittaisten toimintojen, kuten budjetin ja toimintasuunnitelman hyväksymiseen ja E.C.C.O:n komitean eli hallituksen valintaan. Lisäksi komitean jäsenet esittelevät ajankohtaisia projekteja lyhyesti.

E.C.C.O:n pääprojekti viime vuosina on ollut Erasmus+-rahoitteinen EU-hanke CHARTER, jota olen esitellyt Konservattorin numerossa 2/2021. CHARTER -hankkeen tarkoituksena on ollut kartoittaa eri kulttuuriperintöammattilaisten tietoja, taitoja, asiantuntemusta ja rooleja. Hankkeen tuloksena on syntynyt vino pino analyysyjä, selvityksiä ja raportteja, joihin voi tutustua hankkeen verkkosivuilla <https://charter-alliance.eu/results/>

Toinen loppusuoralla oleva uudis-

tus on toimialaluokituksen uudistus, eli niin sanotut NACE-koodit. Suomessa Tilastokeskus alkoi uudistaa toimialaluokitusta osana yleiseurooppalaista uudistusta vuonna 2021. PKL on ollut mukana kommentoimassa uudistettavia luokkia E.C.C.O:n avustuksella. Uusi luokitus valmistuu kevään 2024 aikana ja se otetaan käyttöön kansallisissa järjestelmissä ja tilastoissa vaiheittain vuoden 2025 lopusta alkaen. Konservoinnin yrittäjät voivat jatkossa ilmoittaa yritystoimintansa toimialaksi luokan 91300, (Kulttuuriperinnön konservointi, restaurointi ja muu sitä palveleva toiminta). Lisätietoa uudistuksesta: <https://stat.fi/org/tilastokeskus/vuosiohjelma/toimialaluokitus-uudistuu.html>

Lisäksi kerrottiin ensi keväänä Prahassa järjestettävästä E.C.C.O:n ja ENCORE:n järjestämästä konferenssista, jossa keskustellaan erikoistumisesta konservattorikoulutuksessa. Konfe-

rensissa pohditaan, onko varhainen erikoistuminen (esim. tiettyyn materiaaliin) tarpeen ja missä vaiheessa opintoja. Seminaari hyödyntää CHARTER-projektin aikana kerättyä tietoa konservattorin osaamisprofileista ja pohtii, millaisia taitoja alalla tarvitaan enemmän ja mitä vähemmän.

Retket

Osa kokouspäivien antia on myös kulttuuriperintökohteisiin tehtävät vierailut. Tällä kertaa saimme tutustua Červený Kameňin ja Bratislavan linnan ja paikalliseen taideyliopistoon (Academy of Fine Arts), jossa koulutetaan konservattoreita.

Anni Tiominen

Kirjoittaja on PKL:n E.C.C.O-yhteyshenkilö ja varapuheenjohtaja. Hän työskentelee Suomen käsityön museossa johtavana konservattorina.

Maltan edustaja tutkii Červený Kameňin linnan yksityiskohtia.

Eri maiden edustajat ja puheenjohtajat kuuntelivat Bratislavan linnan oppaita.

KULTTUURIA JA LUONTOA POHJOISESSA: Konservattoriliiton kevätretki Rovaniemelle ja Inariin 17.-19.4.2024

TEKSTI: SAARA-MAIJA PESONEN

Konservattoriliitto järjesti kevään koulutuspäivien tilalla koulutuksellisen kevätretken pohjoiseen. Kaikkiaan mukana oli 12 iloista retkeläistä ja retken suunnittelusta vastasivat Anni Tuominen ja Saara-Maija Pesonen.

Päivä 1: Rovaniemen kokoelmakeskus

Retkiporukan tapaamispaikaksi sovittiin Rovaniemen Taidemuseo Korundi, jossa taidemuseo tarjosi retkiporukalle lounaan. Korundista suuntasimme taksilla kokoelmakeskukseen, joka sijaitsee Rovaniemen kaupungin laidalla, teollisuusalueella.

Kokoelmakeskuksella meitä oli vastassa sekä Rovaniemen taidemuseon, että Lapin maakuntamuseon väkeä, sillä uusi kokoelmakeskus on heidän yhteinen. Saimme kattavan kierroksen kokoelmatiloissa, joissa muutto oli osin vielä kesken. Taidemuseon osalta muutto oli lähes valmis, mutta maakuntamuseon puolella esineet odottivat hyllyssä purkamista. Ennen muuttoa tilassa oli tehty remonttia, jotta tilasta saatiin museoesineille ja teoksille sopivampi. Tilaan tuli muutamia uusia seiniä sekä ilmastointi. Kokoelmakeskukseen oli tehty myös konservointitila, jonka suunnittelussa auttoi taidekonservattori **Nina Robbins**. Vierailun hetkellä Rovaniemen taidemuseon konservattorirekry oli päätynyt ja haastattelut oli saatu päätökseen. Rovaniemen taidemuseon johtaja **Riitta Kuusikko** piti konservattorin

Kuva: Saara-Maija Pesonen

Retkiporukka Rovaniemen kokoelmakeskuksessa, jossa ihmeteltiin pieleen menneitä verkkoseinien asennuksia.

palkkaamista erittäin tärkeänä askeleena museon tulevaisuuden kannalta. Rovaniemen taidemuseolla on mittavat nykytaiteen kokoelmat. **Jenny ja Antti Wihurin** rahaston kokoelmassa on noin 5 700 teosta ja kokoelma karttuu 50–100 teoksella vuosittain. Lisäksi museo hallinnoi Rovaniemen kaupungin 1 800 teoksen taidekokoelmaa, jota myös kartutetaan vuosittain paikallisten taiteilijoiden teoksilla. Teokset liikkuvat aluevastuutoiminnan kautta ympäri Lappia ja lisäksi teoksia lainataan aktiivisesti muualle Suomeen ja ulkomaille.

Vierailun aikana ehdittiin keskustella monenlaista kokoelmakeskuksen haasteista. Haastavana pidettiin varastotilojen muokkaamista museoesineille sopivaksi sekä remonttiaikataulujen venymistä ja kommunikointia rakennusfirmojen kanssa sekä resurssien vähyyttä. Lisäksi pohdittiin erilaisia kokoelmakeskukseen liittyviä turvallisuusasioita. Huolta aiheutti myös esimerkiksi museokelpoisten säilytysmateriaalien korkeat hinnat. Muutto ja remontointi on jo itsessään kallista, mutta lisäksi täytyy mahdollisesti investoida pitkäaikaissäilytykseen sopiviin pakkausmateriaaleihin. Rovaniemellä Lapin maakuntamuseon amanuessi ompeli pukupussit hotellien poistolakanoista, joita sai ostaa huokeaan kilohintaan pesulasta, lisäksi amanuessi oli kiinnostunut selvittämään myös muita kustannustehokkaita tapoja pakata esineistöä.

Vierailun päätteeksi joimme tietenkin kahvit ja sitten hyppäsimme bussiin kohti pohjoista. Noin neljän tunnin bussimatkan jälkeen Inarissa retkiporukkaa odotti mökkimajoitus kahden hengen mökeissä kirkonkylän laidalla Siidan vieressä.

Päivä 2: Saamelaismuseo Siida

Toinen päivä aloitettiin Siidasta, jossa kokoonnuimme museon yhteisölliseen tilaan syömään aamiaista sekä kuuntelemaan päivän puheenvuorot, jotka myös streamattiin etäosallistujien kuultavaksi.

Ensimmäisenä puhui museonjohtaja **Taina Pieski**, joka kertoi yleisesti Saamelaismuseosta ja sen historiasta. Saamelaismuseon perusti vuonna 1959 saamelaisten yhdistys *Sámi Litto* ja museo aukesi vuonna 1963 ulkomuseona. Siida-rakennus puolestaan valmistui 1998 jolloin saatiin näyttelyt myös sisätiloihin. Siidassa on kolme toimijaa; *Saamelaismuseo*, *Luontokeskus* sekä ravintola *Sarrit*. Vierailijoita Siidassa käy noin 158 000 vuodessa, mikä on melkoinen määrä kylälle, jossa asuu noin 800 ihmistä. Pieski painotti puheenvuorossaan myös repatriaatioiden tärkeyttä saamelaisyhteisölle ja Saamelaismuseolle. Saamelaisesineistöä on edelleen mittava määrä eri museoissa ympäri maailman. Museon johtajan katse oli vahvasti tulevaisuudessa ja Pieski oli toiveikas repatriaatioiden suhteen ja muistutti vielä puheenvuoronsa lopuksi, että ”esineiden kotiinpaluu ei ole päätepiste, se on alku”.

Seuraavaksi puheenvuoron piti yhteisötyövastaava **Pia Nikula**, joka avasi Saamelaismuseossa tehtävää yhteisötyötä ja sen tärkeyttä. Yhteisöllisen yleisötyön kirjo on laaja ja se kattaa esimerkiksi varhaiskasvatus- ja oppilaitosyhteistyön, yleisötilaisuudet, kokoelma-asiakkaat ja erilaiset yhteistyöhankkeet. Nikula kertoi myös Kansallismuseon repatriaation jälkeen keväällä 2022 toteutetusta kylä-

kiertueesta, jossa kierrettiin Saamelaisalueella ja mukana oli esineistöä ja valokuvia. Kyläkiertueen tavoitteena oli vahvistaa suhdetta museon ja yhteisön välillä sekä kerätä tietoa esineistä ja niiden valmistustavoista sekä selvittää lisätietoa valokuvista.

Viimeisen puheenvuoron piti tutkija **Eeva-Kristiina Nylander**, joka työskentelee tällä hetkellä Berliinissä *“The Sámi Collection at Museum Europäischer Kulturen (MEK). A Multiperspective Approach of Provenance Research”*-projektissa, jonka etenemisestä hän puheenvuorossaan kertoi. Nylander tutkii MEK:n saamelaiskokoelman alkuperätietoja ja pyrkii selvittämään lisätietoja esineisiin liittyen. MEK:n saamelaiskokoelmaan kuuluu noin 1000 esinettä, jotka ovat kerätty kokoelmiin eripuolelta Saamenmaata pääosin vuosina 1870–1937. Kokoelmaan kuuluu myös valokuvia, maalauksia ja piirustuksia. Projektiin kuuluu olennaisena osana yhteistyö saamelaiskäsityöläisten, *duodjareiden* kanssa. Suomesta, Ruotsista ja Norjasta on valittu yhteensä kolme duodjaria jotka käyvät kahdesti projektin aikana paikan päällä MEK:ssa tutustumassa kokoelmiin ja tekevät kokoelmista inspiroituneen esineen tai taideteoksen. Näitä vierailuja varten MEK:n on tehty erillinen tila *“Áimmuin”*, jossa duodjarit työskentelevät kokoelmien kanssa. Kokoelmat ovat tilassa vapaasti tutkittavissa ja projektissa on mukana kaksi museon konservattoria, jotka ovat tarvittaessa apuna esineitä käsitellessä.

Puheenvuorojen ja pienen keskusteluhetken jälkeen lähdimme tutustu-

Kuva: Anni Tuominen

Tutustumassa Saamelaismuseo Siidan konservointitilaan

Kuva: Anni Tuominen

Siidan päänäyttelyssä.

maan Saamelaismuseon kokoelma- ja konservointitiloihin, jossa oppaana toimivat amanuessi **Marjo-Riitta Rantamäki** sekä allekirjoittanut konservattori. Saamelaismuseon uudet kokoelmatilat valmistuivat keväällä 2022. Uusissa kokoelmatiloissa on monipuoliset ja modernit tilat. Tutustumiskierroksen aikana keskusteltiin muun muassa erilaisista pakastuskäytänteistä sekä vertailtiin pakastusta ja lämpökäsittelyä. Lisäksi kokoelmatilakierroksen lomassa keskusteltiin siitä, miten erilaisilla resursseilla museot ennalta ehkäisevää konservointia tekevät.

Iltapäivällä lounaan jälkeen lähdettiin kiertämään näyttelyitä. Retkiryhmälle pidettiin rento, vapaamuotoinen ja keskusteleva opastus, jonka aikana kysyttiin näyttelyyn, kulttuuriin ja konservointiin liittyviä kysymyksiä. Saamelaismuseon ja luontokeskuksen yhteinen päänäyttely *Enámeh láá mii párnááh – Nämä maat ovat lapsiamme* avautui kesäkuussa 2022 Siidan perusparannuksen valmistuttua. Edellinen päänäyttely palveli 1998–2021, eli yli 20 vuoden ajan. Uusi päänäyttely etenee teemoittain ja se keskittyy kertomaan elävän kansan tarinaa. Näyttelyä reunistavat Luontokeskuksen suurkuvat ja lisäksi näyttelyssä on isossa osassa taide.

Näyttelykierroksen jälkeen luvassa oli tietenkin Konservattoriliiton kevätkokous, joka järjestettiin paikan päällä Siidassa sekä Teamsissa etäyhteyksin. Pitkän päivän päätteeksi ryhmämäärämä suuntasi ravintola *Aanaariin* illalliselle purkamaan päivän aikana tulleita ajatuksia. Vaikka ruoka oli herkullista, mielenpainuvin hetki oli, kun kettu kävi esittäytymässä ravintolan ikkunan alla ja jolkotti sitten matkoihinsa joenvartta pitkin.

Saamelaisesineistöä on edelleen mittava määrä eri museoissa ympäri maailman. Esineiden kotiinpaluu ei ole päätepiste, se on alku.

Päivä 3: Luontoretellä

Kolmas ja viimeinen päivä päätettiin omistaa palautumiselle ja Inarin luontoon tutustumiselle. Aamiaisen jälkeen lähdimme luontoretelle Siidan vierestä lähtevälle Juutuanpolulle. Polulla on mittaan noin kuusi kilometriä ja puolessa välissä reittiä on keväisin komeasti kuohuva Jäniskoski. Matkalla pysähdyimme laavulle paistamaan vaahtokarkit ja tarkkailemaan josko näkisimme kevään ensimmäisiä muuttolintuja. Reitti oli keväiseen tapaan varsin jäinen ja liukas, mutta ryhmärämä pääsi takaisin perille liukastelematta. Paluumatkalla kävimme lyhyesti tutustumassa Saamelaiskulttuurikeskukseen Sajokseen, jossa toimii muun muassa Saamelaiskäräjät ja saamelaiskirjasto. Lounaan jälkeen etelästä saapuneet konservattorit hyppäsivät bussiin kohti Rovaniemeä.

Toisena kevätretken järjestäjistä haluan kiittää lämpimästi kaikkia osallistujia ja järjestäjäpariani Annia sekä PKL:a retken mahdollistamisesta.

Saara-Maija Pesonen

Kirjoittaja on esinekonservattori (AMK) ja työskentelee Saamelaismuseo Siidassa.

Kuva: Anni Tuominen

Iloiset retkeläiset paistamassa vaahtokarkkeja.

MATKALLA: PHOTOMECHANICAL PRINTS: HISTORY, TECHNIQUE, AESTHETICS AND USE

TEKSTI JA KUVAT: LAURA SALLAS

Symposiumin aloitus the National Galleryssa.

Osallistuin fotomekaanisten menetelmien symposiumiin: Photomechanical prints: history, technique, aesthetics and use 31.10.-2.11.2023 the National Galleryssa, Washington DC:ssa. Järjestäjänä toimi Foundation for Advancement for Conservation (FAIC). Symposiumin lisäksi osallistuin Processes Identification-työpajaan sekä Smithsonian's National Museum of Asian Artin ja National Museum of African Artin kokoelma-esittelyihin.

Fotomekaanisten menetelmien kirjo

Symposium alkoi luennoilla The National Galleryssa. Luentosarja käsitteli fotomekaanisia menetelmiä ja niiden historiaa, merkitystä ja käyttötapoja monesta näkökulmasta. Luennoilla esiteltiin mm. alan ajankohtaisia tutkimushankkeita, fotomekaanisten menetelmien kehittymisen yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä käyttöä taiteessa eri vuosikymmeninä.

Yksi kiinnostavimmista luennoista oli **Steffen Siegelin** "Johann Enslens and the Nascent Photomechanical Print", missä hän esitteli **Enslens** Talbotin varhaisella suolapaperi "photogenic drawing" eli valopiirrosmenetelmällä valmistettuja vedoksia. Siegel esitteli uuden näkökulman Enslens tuotantoon, jonka mukaan Enslens tuotantoa, jossa hän tutkii valoa ja jossa toiste-

Archive of Light: Psychedelia's Dancing Lithographs. Alisha Barton luennoi litografiamenetelmästä, jota käytettiin 60-luvulla San Franciscossa psykedeelishenkisessä julistetaiteessa.

Johann Enslin tuotantoa vuosilta 1839-40 esiteltiin Steffen Siegelin luennolla.

taan erilaisia kuvaelementtejä, voidaan pitää fotomekaanisten kuvien edeltäjänä.

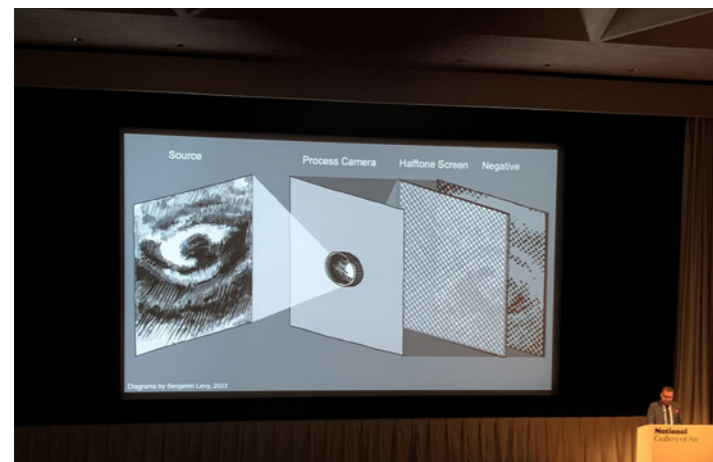
Fotomekaanisia menetelmien tekniikkaan keskityttiin useammallakin luennolla, kuten **Benjamin Levyn** pu-

heenvuorossa "Connecting the Dots: Understanding the photographic halftone". Levy korosti rasterimenetelmän merkitystä kuvalla kyllästetyn maailman syntymälle 1900-luvulla ja oikean terminologian hallitsemisen tär-

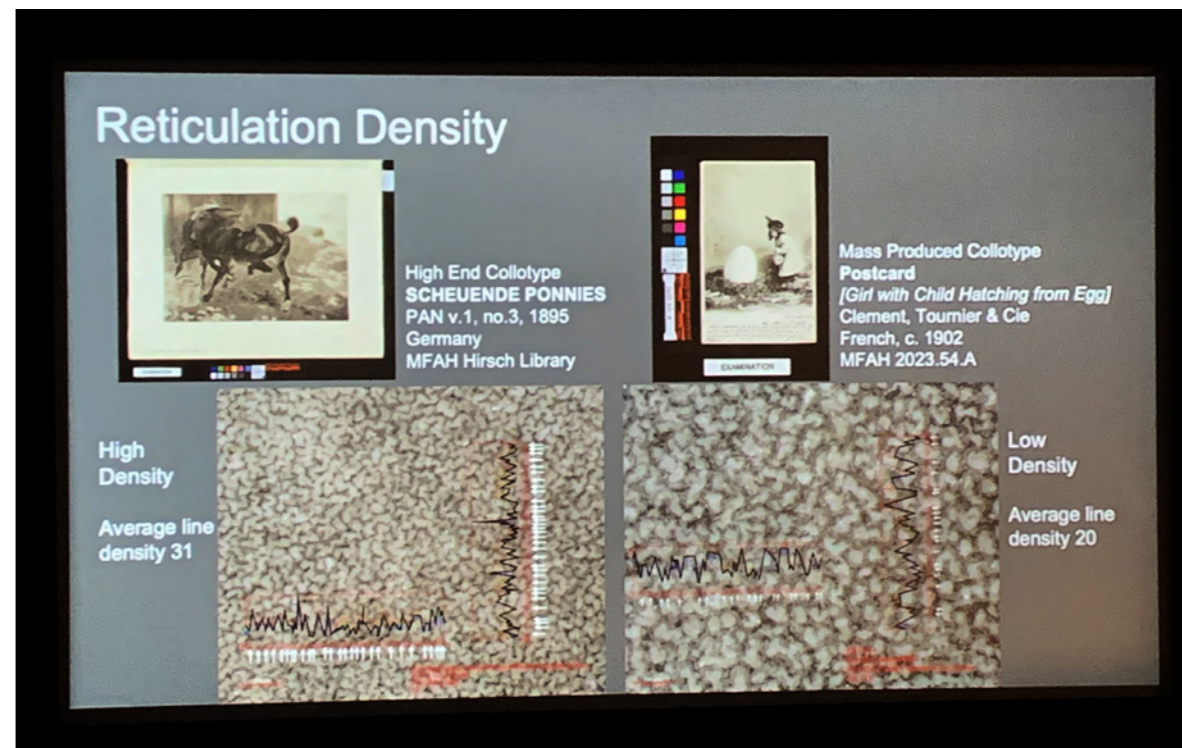
keyttä. Fotomekaanisten kuvien fyysisiin ominaisuuksiin keskityttiin myös **Jenniferin McGlinchey Sexton** ja **Toshiaki Kosek** luenolla "Characterization of Collotypes". He avasivat uusia näkökulmia kollytyypin analysointiin. Tutkimuksen mukaan voidaan kollytyypeille ominaisen retikulaatiokuvion perusteella tehdä tarkempia johtopäätöksiä mm. valmistusmenetelmästä, ajoituksesta ja koostumuksesta. Tutkimustulokset antavat tietoa menetelmän historiasta ja mahdollistavat tarkemman tunnistamisen ja menetelmän syvemmän ymmärtämisen.

Kaiken kaikkiaan luennot tarjosivat paljon syventävää tietoa eri menetelmistä ja avasivat uusia näkökulmia fotomekaanisten kuvien merkityksestä.

Osallistuin luentosarjan päätteeksi Process Identification -työpajaan, jota ohjasi Metropolitan Museum of Artin vastaava paperikonservattori **Rachel Mustalish**. Työpajassa opeteltiin foto-

Benjamin Levy luennoi aiheesta "Connecting the Dots: Understanding the photographic halftone".

Kollytyypin analysointi, Jenniferin McGlinchey Sexton ja Toshiaki Kosek "Characterization of Collotypes".

mekaanisten menetelmien periaatteita ja tunnistamisen perusteita. Hands on -osiossa tehtiin tunnistusharjoituksia aitojen esimerkkien avulla. Pääsin myös kokoelma-esittelyyn Smithsonianin National Museum of Asian Art:n ja National Museum of African Art:n kokoelmiin. Esillä oli mm. egyptiläinen postikorttikokoelma, **Julia Margaret Cameronin** teoksia ja **Oguwa Kozumasan** vaikuttavia suurikokoisia kollytyyppejä.

Kiitän lämpimästi Foundation for Advancement in Conservationia (FAIC) ja Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osastoa saamastani tuesta.

Laura Sallas

Kirjoittaja on paperikonservattori (AMK, FM) ja työskentelee Suomen valokuvataiteen museossa.

▼
Työpajassa opeteltiin fotomekaanisten menetelmien periaatteita ja tunnistamisen perusteita.

Esittelykierroksella Smithsonian's National Museum of Asian Art:n kokoelmissa valokuva-arkistonhoitaja Haley Steinhilberhin johdolla.

KALKKIOKANGAS

MITÄ TÄMÄ OIKEIN ON?

TEKSTI JA KUVAT KAISA LEPISTÖ

Viime keväänä eteeni tuli rakennuspiirustusmateriaali, jota en tuntenut entuudestaan. "Kuultokangas" ja "kalkkiokangas" olivat nimitykset, joita kuulin tästä käytettävän, kalkkiokangas näistä ilmeisesti se "oikea" (*Paperikauppias 1952*). Hieman läpikuultavaa kangasmateriaalia on käytetty samaan tapaan rakennuspiirustuksissa kuin kuultopaperiakin, ja

kangas on ollut käytössä 1850-luvulta 1950-luvulle saakka (*Price 2002. 26 - 27*). Tehtävänäni oli kuivapuhdistaa, suoristaa ja paikata 1860 - 1950-lukujen kalkkiokankaisia rakennuspiirustuksia, ja minua ärsytti kun en löytänyt helposti lisätietoja tästä kankaasta. Päätin selvittää enemmän materiaalista ja siitä, mitä sille voi tehdä.

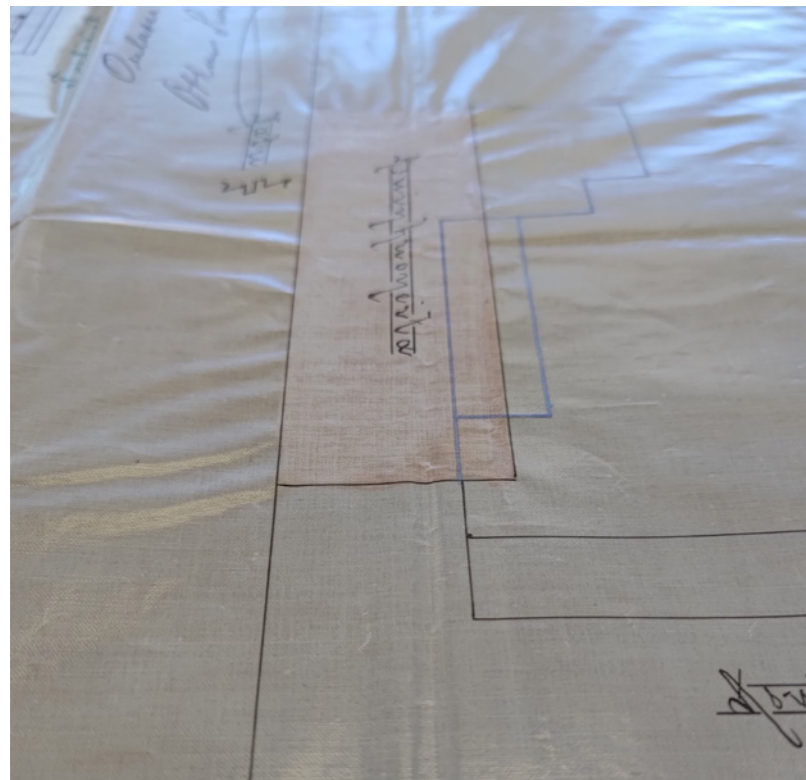
Ensimmäinen löytämäni lähde ker-

toi, että kalkkiokangas on piirustus- ja painokäyttöön tarkoitettu palttinasi-doksinen kangas, joka on yleensä valmistettu hienosta puuvillasta tai pella-vasta. Jotta kankaan pinta saatiin vastaanottavaiseksi merkintäaineille, varhaiset kalkkiokankaat päällystettiin tärkkelyksellä. Myöhemmin pinnan käsittelyssä käytettiin vedenkestäviä luonnollisia ja synteettisiä hartseja (*Kissel & Vigneau.1999. Glossary 9*).

Tämä tieto ei kuitenkaan aivan riittänyt vastaamaan uteliaisuuteeni, joten jatkoin tiedon etsintää. Kirjallisuutta aiheesta tuntui löytyvän niukasti. Suomenkielisistä lähteistä tietoa ei löytynyt juuri lainkaan. Ruotsinkielisistä lähteistä löytämäni tiedot rajoittuivat sanakirjan kuvaukseen hart-silla ja alunalla liotetusta puuvillakan-kaasta, joka on yhdeltä puolelta pintaliimattu tärkkelysliisterillä (*Kalkera, kalkerblad, kalkerlärft. 1955*).

Englanninkieliset termit "vellum cloth", "drafting cloth" ja "drafting linen" viittaavat kaikki kyseiseen kankaaseen. Haut näillä termeillä johtivat kuitenkin jonkin verran harhapoluille. Termillä "vellum cloth" löytyy paljon lupaavankuuloisia hakutuloksia, mutta lähemmällä tarkastelulla huomaa, että joku onneton on nimennyt tietokoneohjelmistonsa niin. Sinnikkyys kuitenkin palkittiin, lopulta löysin osan kaipaamastani tiedosta.

Kalkkiokangas tuli tunnetuksi vuoden 1846 brittiläisellä **Charles Dowsen**

Akvarellivärin aiheuttamaa deformaatiota kankaassa.

Kalkkiokankaiden sävykirjoa.

Sävyerojen lisäksi myös kankaiden kiiltoasteessa on eroja.

patentilla, vaikka ensimmäinen patentti onkin Preussista vuodelta 1824 (*Price. 26*). Dowsen patentissa kuvailtu valmistustapa kalkkiokankaalle vastaa suunnilleen ruotsalaisen sanakirjan kuvausta: hartseja ja alunaa kankaan vettymisen vähentämiseksi, pintaliimaus tärkkelyksellä kuitujen sinetöimiseksi ja jäykkyuden lisäämiseksi, kuivaus ja kiillotus rullien tai levyjen välissä tasaisen kirjoituspinnan aikaansaamiseksi (*Hamann, 2001*). Vuoden 1824 Preussilainen patentti käytti pellavaa, Dowsen patentti puuvillaa. Pellava on kuitenkin jäänyt elämään tuotteen nimessä "drafting linen". Kalkkiokankailla oli useita valmistajia, joista monet valmistivat myös kluuttia. Kestävyytensä vuoksi kalkkiokankaita käytettiin ensin toteutuspiirustuksissa, mutta myöhemmin säilytettävänä kappaleena piirustuksesta alkuperäisen paperisen piirustuksen sijaan (*Price. 26*).

Patentit eivät suinkaan loppuneet pellavan syrjäyttämiseen puuvillalla. 1800-luvun myöhemmät patentit käyttivät läpikuultavuuden lisäämiseen, vedenkestävyyteen ja pehmentiminä kumeja, vahoja ja erilaisia öljyjä, muun muassa kookos-, palmu-, unikko-, risiini- ja mineraaliöljyjä. Joustavuuden lisäämiseksi käytettiin glyserolia, glu-

koosia, magnesiumkloridia ja kalsiumkloridia. Kalkkiokankaissa käytettiin myös synteettisiä pehmentimiä, kaolii-nia täyteaineena ja sinistä väriainetta valokuvamenetelmien käytön helpottamiseksi. Kankaiden vettähylyvä pinta saatiin aikaan 1890-luvulla albumiinin, pehmentimien ja öljyjen seok-sella. Myöhemmin kaseiini ja formaldehydi korvasivat albumiinin ja öljyt, 1920-luvulta alkaen erilaiset selluloosajohdannaiset kuten selluloosa-nitraatti, selluloosa-asetaatti ja bent-syylliselluloosa (*Price. 27*).

Löytämäni lähdemateriaalit olivat siis melko suppeat, mutta selväksi kävi, että materiaalit kankaissa olivat monet. Onneksi sain työn alla olevista piirustuksista kangaskaitaleita kokeiluihin, ja huomaamattomia reuna-alueita löytyi helposti, joten pääsin testaamaan materiaalin käyttäytymistä konservointitoimenpiteitä silmälläpitäen.

Kuivapuhdistukseen huokoinen mikrokuituliina toimi hyvin. Koska aineistoa oli paljon ja pinnat suuria ja sileitä, ratkaisu tuntui järkevältä. Jois-sain kankaissa oli liimajäämiä, joiden raaputtaminen irti skalpellilla oli hidasta tai tämä ei tuottanut hyvää tulosta. Näihin kokeilin *Nasier Cartaceo*-entsyymiä ja sitten 6 % metyyllisel-luloosaa, mutta vaikka nämä aineet

auttoivat irrottamaan liimaa, ne kostuttivat kangasta liikaa, jolloin kankaan venyminen oli riskinä. Etanolilla pyyhkiminen näytti toimivan paremmin, sillä se haihtui tarpeeksi nopeasti eikä juurikaan kostuttanut kangasta. Isopropanoli toimi myös, liiman laadusta riippuen.

Kankaan kosteuskäyttäytyminen suoristustoimenpiteissä oli se suurin kysymysmerkki, joten kokeilin kuivana suoristamista painojen alla. Auttoihan se vähän, mutta painoa tarvittiin paljon, suoristumisaika pitkä ja tulokset tosiaan vähäiset. Kokeilin kangaskaitaleen suoristamista kosteuden avulla, kangas rentoutui nopeasti ja suoristui hyvin lyhyessäkin ajassa, kunhan painoa oli tarpeeksi. Kosteuden kanssa huolenaiheena oli kuitenkin, miten kankaan pintaliimaus reagoi kosteuteen. Huomasin, että pisaramainen kostuminen kyllä jätti jäljen, tasainen kostuminen ei. Paljon kostuttuaan kangas tosin oli herkkä venymään. Lähdemateriaaleissa mainitun kankaiden valmistusmenetelmien kirjjon todella huomasi kankaiden erilaisen ulkonäön ja tuntuman lisäksi myös kosteuskammion hajuista. Välillä kostuneista kankaista erotti muunmuassa sahanpurun, tärpätin ja ammoniakkin tuoksunuohteja. Osa kan-

kaista meni kymmenessä minuutissa aivan veteliksi ja osa taas reagoi hitaammin. Ujostutti kyllä koko kosteuskammio ja tulokset suoristuksessa olivat tosiaan vaihtelevia kankaan laadusta riippuen. Puristus on syytä olla kova ja Hollytexien sileät, jos haluaa parhaan mahdollisen tuloksen. Kuituisemmasta Reemaysta saattoi jäädä hieman epätasaisempi jälki.

Ollakseen reilun sata vuotta vanhoja työn alla olevat, kalkkiokankaalle tehdyt rakennuspiirustukset olivat melko hyväkuntoisia. Kankaan kestävyys ilmeisesti olikin sen laajan käytön syynä (Price, 26). Valitettavasti eivät kankaatkaan loputtomasti kestä, piirustukset, jotka olivat olleet taitettui-
na, olivat monin paikoin revenneet taitoskohdista ja taitosten kulmiin oli muodostunut reikiä, ja kuten rakennuspiirustuksissa monesti, reunat olivat repaleisia käytön rasituksesta.

Paikkaamiseen oli tarkoitus käyttää lämpöpusikalla aktivoitavaa *Filmoplast R* -kalvoa kosteuden välttämiseksi. Kokeilin lämmön vaikutusta kalkkiokangaskaitaleisiin, jotta paikkausvaiheessa ei tulisi yllätyksiä. Kangas ja pintaliimaus näyttivät sietävän lämpöä oikein hyvin - mutta lämmön ja kosteuden yhdistelmä oli kohtalokas, siitä kangas veti ryppyyn varmasti. Ei muutenkaan ollut ajatuksena paikata kosteaa kangasta, mutta uteliaisuudessani halusin tämänkin reaktion kokeilla!

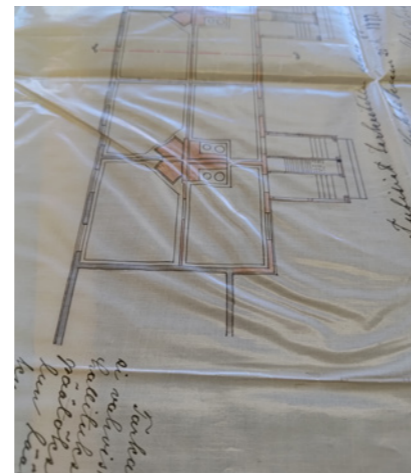

Osa kalkkiokankaan valmistajan logosta.

Kankaiden merkintäaineista ja menetelmistä sen verran, että musteen lisäksi piirustuksissa on käytetty myös esimerkiksi akvarellia, mikä jo piirustuksen tekovaiheessa on aiheuttanut kalkkiokankaaseen venymisiä ja siten ryppyjä, ja vesiherkkää guassia, joka pitää ottaa huomioon esimerkiksi kosteuskammiossa. Akvarellien suosio rakennuspiirustuksissa sijoittuu 1880 - 1910 välille (Korvenmaa. 1992. 285.), joten näitä sattui tähän otantaan paljon.

Kaisa Lepistö

Kirjoittaja on paperikonservattori (AMK), joka on töissä Museoiden hankintakeskuksessa järkälemäisessä arkistomateriaalin konservointiprojektissa.

Suoristusta kaipaava kalkkiokankainen piirustus.

Lähteet:

Hamann, B. 2001. Vellum Cloth. Saatavilla osoitteessa <<https://cool.culturalheritage.org/byform/mailling-lists/cdl/2001/0412.html>> luettu 5.6.2024.

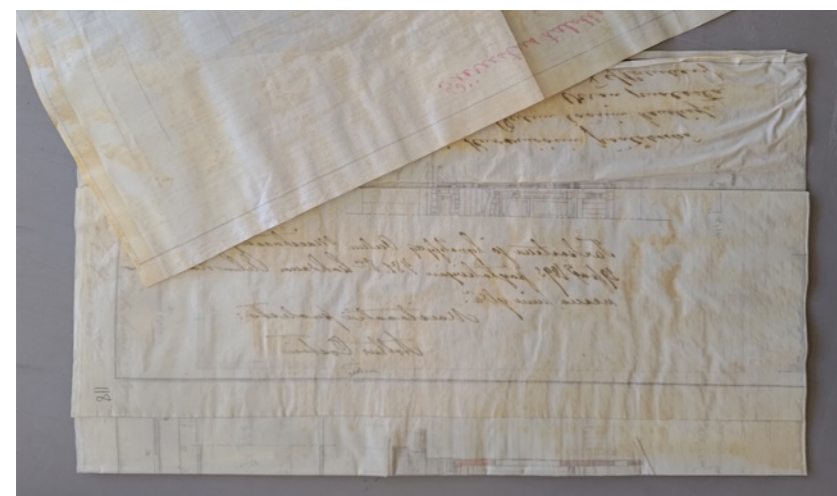
Kalkera, kalkerblad, kalkerläuft. 1935. Svenska Akademiens Ordbok. Saatavilla osoitteessa <https://www.saob.se/artikel/?unik=K_0001-0235.ih95#U_K1_134947> luettu 4.6.2024.

Kissel, E., Vigneau, E. 1999. Architectural Photo Reproductions A Manual for Identification and Care. New York: Oak Knoll Press.

Korvenmaa, P. (toim.). 1992. Arkkitehdin työ. Suomen Arkkitehtiliitto 1892 - 1992. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Price, L. 2002. In the Black: Ink-like Photo-reproductions on Tracing Cloth. The Book and Paper Group Annual 21. Saatavilla osoitteessa <<https://cool.culturalheritage.org/coolaic/sg/bpg/annual/v21/bpga21-07.pdf>> luettu 1.9.2024.

Täsmällistäkäämme tavaranimitykset alallamme. 1932. Paperikauppias: Suomen paperikauppiasliiton äänenkannattaja No 4. Saatavilla osoitteessa <<https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/952577?term=kalkkiokangas&page=9>> luettu 12.7.2024.

Keltasävyistä kosteusvauriota kalkkiokankaissa.

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO ry
NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDET FINLAND rf
NORDIC ASSOCIATION OF CONSERVATORS FINNISH SECTION ra

TOIMINTAKERTOMUS 2023

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry (PKL) on Nordiska konservatorförbundetin (NKF) vuonna 1963 perustettu jäsenjärjestö. Pohjoismaiden osastojen välisenä yhteistyöelimenä toimii Liittoneuvosto, joka muodostuu kunkin maan puheenjohtajasta ja liittoneuvoston puheenjohtajasta. NKF:lla on Pohjoismaissa yhteensä noin 1200 jäsentä.

Konservattoriliitto toimii eri konservointialojen ja museoalan yhdyssiteenä. Yhdistyksen tarkoituksena on seurata alan koulutusta, sekä edistää konservointityön kehitystä ja konservattoreiden ammattipätevyyttä. Yhdistys pyrkii osaltaan valvomaan ammattikunnan sosiaalisia etuja ja konservattori-nimikkeen käyttöä.

Konservattorin ammattinimikkeen suojauksen osalta voidaan todeta, että tutkintonimike "konservattori AMK" on opetusministeriön päätöksellä suojattu. Sen sijaan konservattorinimikkeen käyttöä tehtävänimikkeenä ei ole millään tavoin rajattu, eikä ole olemassa järjestelmää, joka estäisi asiantuntematonta henkilöä puuttumasta kulttuurihistoriallisesti merkittäviin kohteisiin. Tilanteen selkiinnyttäminen eurooppalaisella tasolla on myös European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations:n (E.C.C.O.) tärkeimpiä päämääriä. PKL on E.C.C.O:n täysjäsen.

Jäsenistö

Yhdistyksellä oli vuoden 2023 lopulla yhteensä 290 jäsentä, joista 154 varsinaista jäsentä, 101 opiskelijajäsentä, 18 eläkeläisjäsentä, 4 kunniajäsentä, 5 yhteisökannattajajäsentä ja 8 liitännäisjäsentä. Uusia opiskelijajäseniä liittyi vuoden aikana yhdistykseen 9. Uusia varsinaisia jäseniä hyväksyttiin 3. Eläkeläisjäseneksi siirtyi 3 varsinaista jäsentä. Yhdistyksestä erosi 5 jäsentä. Maksamattomien jäsenmaksujen vuoksi ei erotettu yhtään jäsentä.

Yhdistyksen hallitus piti vuonna 2023 kolmetoista kokousta, joista seitsemän oli etäkokouksia (Teams), yksi hybridikokous (Teams/läsnä Metropolia Ammattikorkeakoululla), kolme sähköpostikokouksia ja kaksi lähikokouksia. Hallituksen puheenjohtajana toimi **Sini Oksanen** ja varapuheenjohtajana **Anni Tuominen**, hallituksen jäsenenä **Elviira Heikkilä**, **Karoliina Hämäläinen**, **Linda Lindén**, **Veera López-Lehto**, **Jenna Parkkila-Mäki**, **Riina Uosukainen** ja opiskelijajäsenenä **Laura Hamunen**. Hallituksen kokouksissa puhetta johti hallituksen puheenjohtaja. Yhdistyksen hallituksen sihteerinä toimi **Sanna Sinervo**, jäsenasiansihteerinä **Emmi Kaartinen**, tiedottajana **Emilia Laaksovirta**, taloudenhoitajana **Maria Enqvist**.

Yhdistyksen 2023 tilien tarkastajina toimivat Oy Soinio & Co ja toiminnantarkastajana **Stina Björklund**.

Vuosikokoukset ja koulutuspäivät

Konservaattoriliitolla oli kaksi sääntömääräistä kokousta, joista ensimmäinen pidettiin keväällä Turun linnan Bryggman-salissa 24.4.2023. Yhdistyksen syyskokous pidettiin etäyhteydellä Teamsissa 3.10.2023. 11.7.2022 voimaan tullut yhdistyslain muutos mahdollistaa kokousten järjestämisen myös kokonaan etäyhteydellä ilman kokouspaikkaa.

Kevään koulutuspäivä järjestettiin 24.4.2023 Turussa kevätkokouksen yhteydessä otsikolla "Olosuhteiden pakosta - keskustelua museoilmanmuutoksesta". Koulutuspäivän aiheena oli museokokoelmien säilytys- ja näyttelyolosuhteet ja erityisesti lämpö- ja kosteussuositukset kestävyiden ja ilmastomuutoksen näkökulmasta. Koulutuspäivän puheenvuoroissa kuultiin, millaisiin toimiin suomalaisissa museoissa on jo ryhdytty säilytys- ja näyttelytilojen energiankulutuksen vähentämiseksi. Koulutuspäivään osallistui 93 henkeä. Koulutuspäivä järjestettiin yhteistyössä Varsinais-Suomen ilmastolupaus -hankkeen kanssa.

Koulutuspäivien palautetta kerättiin sähköisellä palautelomakkeella, jonka kautta palautetta antoi 21 osallistujaa. 19 henkeä antoi tapahtumalle kokonaisarvosanan 4/5 tai 5/5.

Tiedotus

Yhdistys julkaisee Konservattori-lehteä, joka toimii sekä yhdistyksen tiedotuskanavana että jäsenten ammatillisen tiedon ja kokemusten jakokanavana. Lehestä ilmestyi vuoden aikana 2 numeroa, numerot 140 ja 141. Vuonna 2023 lehden molempia numeroita painettiin 310 kpl. Lehden työryhmässä olivat **Susan Hannusas** (nrosta 141), **Anniina Hatakka**, **Elviira Heikkilä**, **Kaisa Lepistö**, **Aino Sainio** (nrosta 141), **Iina Sinersaari** (nrosta 141) ja **Elina Wirkkala** (nrosta 141 saakka). Työryhmä vastaa yhdessä lehden toimitustyöstä, taitosta sekä muista lehden toimintaan liittyvistä asioista. Lehti ilmestyi myös sähköisenä konservaattoriliiton nettisivuilla. Jäsenlevityksen lisäksi lehteä lähetettiin vapaakappaleina yhteistyötahoille. Sitä myös tilasi muutama yhdistyksen ulkopuolinen henkilö.

Yhdistys julkaisee yhdessä Pohjoismaisen konservaattoriliiton muiden jäsenosastojen kanssa kerran vuodessa ilmestyvää MOK lehteä (Meddelelser om konservering). Lehti on konservointialan tieteellinen julkaisu, jossa ilmestyneistä artikkeleista kaikki ovat vertaisarvioituja. Lehden Suomen osaston yhteyshenkilönä toimii **Kristiina Kuisma**. Lehti julkaistaan sähköisenä osoitteessa www.nordiskkonservatorforbund.org/.

Yhdistyksen verkkosivuilla www.konservaattoriliitto.fi jaetaan tietoa konservoinnista ja Konservattoriliitosta. Sivuilta löytyy lisäksi konservointipalveluja tarjoavien jäsenten yhteystietoja. Verkkosivuilla on myös jäsensivusto, jonka kautta jäsenet pääsevät päivittämään yhteystietonsa ja yhdistys voi tiedottaa jäseniään. Yhdistysavain-palvelun kautta käytössä olevan sivuston kautta pidetään yllä myös yhdistyksen jäsenrekisteriä. Yhdistys lähettää jäsenille tarpeen mukaan yhdistyksen toimintaan liittyviä tiedotteita sähköpostitse. Myös jäsenlaskut lähetetään pääsääntöisesti sähköpostitse.

Yhdistys tavoittaa jäseniään myös sosiaalisen median kanavien kautta. Facebookissa Konservattoriliitolla on oma sivunsa, joka toimii myös tiedotuskanavana. Yhdistyksen sivun ylläpitäjänä toimivat yhdistyksen hallituksen jäsenet. Konservattoriliitolla on myös Instagram-tili, jota päivitti yhdistyksen tiedottaja Emilia Laaksovirta.

Tiedotusvälineenä toimii myös konservaattoreiden sähköpostilista osoitteessa konservaattorit@lists oulu.fi, jota ylläpitää **Jari Heinonen**. Kyseinen sähköpostilista ei ole Konservattoriliiton virallinen tiedotuskanava, koska kaikki jäsenet eivät ole listalla ja listalla on myös henkilöitä, jotka eivät kuulu liittoon. Kyseinen sähköpostilista on kuitenkin erinomainen keskustelukanava ammattiin liittyvissä asioissa.

Pohjoismaisella konservaattoriliitolla on yhteiset verkkosivut muiden pohjoismaisten osastojen kanssa osoitteessa: www.nordiskkonservatorforbund.org.

Kansainvälinen toiminta

NKF:n liittoneuvoston vuosikokous pidettiin Oslolla Nasjonalmuseetin tiloissa 28.11.2023. Suomen osastoa edusti varapuheenjohtaja Tuominen. Kokouksessa käsiteltiin jäsenmaiden edellisen vuoden toimintaa, liittoneuvoston taloutta ja keskusteltiin tulevista koulutuksista ja kongresseista sekä MOK-lehden tulevaisuudesta. Kokouksessa keskusteltiin myös maiden sääntöjen yhtenäistämisestä, jotta säännöt olisivat linjassa paremmin E.C.C.O:n sääntöjen kanssa.

NKF on The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works:n (IIC) osa, eli IIC Nordic Group. PKL on European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations -järjestön (E.C.C.O.) varsinainen jäsen. E.C.C.O.:ssa on 22 jäsenliittoa. Sen tarkoituksena on kehittää konservointiprofessiota Eurooppalaisella tasolla. PKL ja sen jäsenet ovat sitoutuneet noudattamaan E.C.C.O:n ammattieettisiä sääntöjä. E.C.C.O:n yleiskokous pidettiin Roomassa 21.5.2023, mutta yhdistykseltä ei päässyt edustajaa osallistumaan kokoukseen.

PKL on Europa Nostra -järjestön (EuNo) jäsen. EuNo on eurooppalainen kulttuuriperintöä vaaliva kansalaisjärjestö, jonka päämääränä on suojata Euroopan kulttuuriperintöä ja tarjota vahva verkosto alan keskustelulle. Järjestö myös palkitsee vuosittain parhaita kulttuuriperintöme suojelemisen hankkeita ja projekteja, edistää suojelupolitiikkaa ja korkeita standardeja ja kulttuuriperinnön suojelutoimissa sekä pyrkii kampanjoimaan kaikkia uhkia vastaan, jotka kohdistuvat herkkiin rakennuksiin, paikkoihin ja maisemiin. PKL:n EuNo-yhteyshenkilönä toimii **Katariina Ruuska-Jauhijärvi**, joka myös valittiin jäseneksi EuNo:n valtuustoon kaudelle 2023-2026.

PKL on CEN/TC 346 -seurantaryhmän jäsen. Kulttuuriperinnön vaalimisen seurantaryhmän SR 216 tehtävänä on toimia alaansa liittyvän standardisoinnin kansallisena asiantuntijaelimenä. Seurantaryhmän toimiala on sama kuin komitean CEN/TC 346, joka on ainoa eurooppalainen standardisointikomitea vastaten kulttuuriperinnön vaalimiseen liittyvien standardien valmistelusta. Sen alaisuudessa laaditaan mm. korjausrakentamista, konservointia, valaistusta, energiatehokkuutta, pakkauksia ja kuljetusta, kokoelmien säilymisen turvaamista, sisä- ja ulkopuolisen ilmaston mittaamista ja konservointiprosessia käsittelevät standardit. PKL:a edustaa kansallisessa seurantaryhmässä **Riitta Koskivirta**.

Toimitilat

Yhdistyksellä ei ole varsinaisia toimitiloja, vaan tiloja vuokrataan tarvittaessa. Yhdistyksellä on postilokero. Yhdistyksen arkisto sijaitsee Museoviraston kokoelma- ja konservointikeskuksessa Vantaalla. Yhdistyksen yli 20 vuotta vanha arkistomateriaali on Toimihenkilöarkistossa.

Muu toiminta

Konservattoriiliitto on mukana Metropolia Ammattikorkeakoulun konservointikoulutuksen neuvottelukunnassa. Tarkoituksena on tuoda koulutusta ja työelämää lähemmäksi toisiaan, sekä seurata alan koulutuksen tasoa. Puheenjohtaja Oksanen osallistui neuvottelukunnan etäkokoukseen 22.3.2023.

Yhdistys mahdollistaa konservoinnin eri erikoistumisalojen työryhmien toiminnan. Työryhmät toimivat ja suunnittelevat tapahtumansa itsenäisesti. Järjestelyihin on mahdollista saada avustusta. Asbesti- ja haitta-aine (AHA) -työryhmä ja paperikonservattoreiden työryhmä toimivat erikoisalojen työryhmistä aktiivisesti. AHA-ryhmän tiedotuksesta vastaa Riina Uosukainen.

Kunta-alan palkkaukseen ja työehtosopimukseen liittyvistä kysymyksistä keskustelemaan perustettu työryhmä toimi aktiivisesti vuoden 2023 aikana julkaisten artikkelin Konservattori-lehdessä.

Konservattoriiliiton 60-vuotisjuhlia juhlittiin 25.11.2024 Apollo Live Clubissa Helsingissä. Paikalla oli noin 130 kutsuvierasta. Musiikkipainotteisen ohjelman lisäksi kuultiin puheenvuorot PKL:n puheenjohtajalta Sini Oksalta, Metropolia AMK:n konservointiosaston lehtoreilta **Kirsi Perkiömäeltä** ja **Nina Robbinsilta**, Museo- ja kulttuuriperintöalan ammattiliiton toiminnanjohtajalta **Katariina Mäkelältä**, sekä kunniajäsenen puhe **Tuulikki Kilpiseltä**. Juhlissa valittiin uudeksi kunniajäseneksi Riitta Koskivirta ja kiitettiin ansioituneita jäseniä kukkimpuin. Juhlissa oli myös valokuvauspiste, jossa sai käydä kuvattavana kollegojen kanssa, ja muistoksi sai 10-kuvan. Juhlien järjestämistä varten perustettiin juhlatoimikunta, jossa toimivat **Hannele Hentula**, Linda Linden, Sini Oksanen, Sanna Sinervo ja Riina Uosukainen. Juhlien kulujen kattamiseksi pyydettiin jäseniltä ja Metropolian konservointiopiskelijoilta 25 € pääsylipusta, ulkopuolisilta 55 € ja hallitus, toimihenkilöt ja juhliin kutsutut yhteistyökumppanit saivat osallistua ilman maksua juhliin. Palautetta juhlista pyydettiin jäsenistöltä helmimaaliskuussa 2024 ja juhlien arvosanan keskiarvo oli noin 4 asteikolla 1-5.

Talous

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi vuonna 2023 yhdistykselle 8 000 euron suuruisen yleisavustuksen vuotuisen toimintaan.

Yhdistyksen tilinpäätös oli 6793,34 euroa alijäämäinen. Jäsenmaksut vuonna 2023 olivat varsinaisten jäsenten ja liitännäisjäsenten osalta 50 euroa sekä opiskelijajäsenten osalta 42 euroa. Yhteisökannattajajäsenten osalta jäsenmaksu oli 125 euroa. Hallituksen jäsenet, sihteeri, taloudenhoitaja ja jäsenasiainsihteeri olivat vapautettuja jäsenmaksun maksamisesta. Muut toimihenkilöt ja eläkeläiset saivat 50%:n alennuksen jäsenmaksusta.

Yhdistys maksoi E.C.C.O. -jäsenyydestä 1257 euroa, sekä EuNo-jäsenyydestä 300 euroa ja CEN-seurantaryhmän jäsenyydestä 1116 euroa ja liittoneuvoston kuluja 850 euroa, sekä MOK-lehden kuluja 3 072,21 euroa.

Vaikka yhdistyksen talous on vakaalla pohjalla ja tasapainossa, se on täysin riippuvainen Mu-seoviraston avustuksesta.

Toimintakertomus on hyväksytty hallituksen kokouksessa 20.5.2024.

KUTSU TYÖRYHMÄTOIMINTAAN: STANDARDITYÖ

Hyvä konservattorikunta!

Kokoamme konservoinnin eri suuntautumisaloihin ja erilaisista taustoista työryhmää esilukemaan, ruotimaan ja ehdottamaan lausuntoja CEN/TC 346 "Conservation of Cultural Heritage"-standardiehdotuksista. Nykyisellään työtä on tehnyt pääasiassa CEN-yhdyshenkilö Riitta Koskivirta. Standardeihin perehtyminen odottaa juuri sinun auttavia käsiäsi ja osaamistasi!

Työryhmän tehtäviin kuuluu alun perehdytyksen jälkeen tutustuminen ja kommentointi ainakin osallistujien omien erityisosaamisalojen standardiehdotuksiin. Näitä tulee korkeintaan muutamia vuodessa:

1. Uudet standardiehdotukset lausuntokierroksille: läpilukeminen, virheiden korjausehdotukset, lisäys- tai poistoehdotukset, hyväksyminen tai hylkäysehdotus
2. Viisi vuotta vanhat standardit uusimiskyselylle: kelpaako vielä sellaisenaan? Uusimis- ja päivitystarpeet
3. Standardisuomennosten läpilukeminen ja tekstin vertaaminen englanninkieliseen versioon, parannusehdotukset, muutosehdotukset ja hyväksyminen

Kuten Konservattoriiliiton kaikki toiminta, myös työryhmätoiminta on vapaaehtoistyötä. Työryhmät toimivat itsenäisesti, ja osallistujat voivat muokata toiminnan omanlaisekseen. Toimintaan voi saada PKL:n avustusta.

Tehtävän antina osallistuja saa paljon ilmaista tietoa standardeista tutustuen uusiin ja vanhoihin standardeihin ja tietysti kollegoihin. Näyttää myös hyvältä CV:ssä!

Tule rohkeasti mukaan tekemään tärkeää työtä alamme kehittämiseksi!

Yhteistyöterveisin,
Sini Oksanen
PKL:n hallituksen puheenjohtaja

Yhteydenotot ja ilmoittautumiset:
CEN-yhdyshenkilö Riitta Koskivirta (paperikonservattori), riittakos@yahoo.com

Yleistietoa standardointitoiminnasta:
CEN-CENELEC: www.cencenelec.eu
SFS Suomen Standardit ry: www.sfs.fi

Klug-arkistolaatit monipuoliseen säilytykseen

Korkealaatuiset Klug-laatit sopivat pitkäaikaiseenkin säilytykseen. Arkistolaatit täyttävät valokuva-aktiviteettitestin (PAT) vaatimukset ja ovat turvallisia myös herkille materiaaleille. Kokoja ja malleja on lähes rajattomasti, me autamme löytämään tarpeisiinne sopivan laatikon.

Museoiden Hankintakeskus on lähes 40 vuoden ajan palvellut utterasti niin museoita, arkistoja, konservointilaitoksia kuin oppilaitoksiakin, yksityisiä asiakkaita unohtamatta.

www.museoidenhankintakeskus.fi

Museoiden
hankintakeskus